

A BELSŐSOMOGYI REF. EGYHÁZMEGYE TÖRTÉNETE.

I. RÉSZ.

(LELKÉSZEK NÉVSORA; ELPUSZTULT EGYHÁZAK
ÉS AZ 1747-I PÜSPÖKI EGYHÁZLÁTOGATÁS
JEGYZŐKÖNYVE.)

IRTA:
BECK GERGELY
REF. LELKÉSZ.

CSURGÓI KÖNYVTÁR
II. KÖTET

NYOMATOTT AZ UJ-SOMOGY NYOMDA- ÉS LAPKIADÓ R.-T.
KÖNYVNYOMDÁJÁBAN KAPOSVÁROTT 1935.

Két szempontból is figyelemreméltó e munka.

Figyelemreméltó először is *tárgyánál fogva*. A munka tárgya három irányú. Első részében *a belsősomogyi lelkészek névsoránál* az adatok valóságos halmazát találjuk. Óriási hangyaszorgalom kellett ezek összehordásához s eredménye szinte felbecsülhetetlen. Ároni családok vonulnak fel előttünk a nevekben, a gyülekezetekben s az évszámokban. Ismereteket gazdagító s további kutatásokra nélkülözhetetlen a munkának ez a része.

Második része *az elpusztult belsősomogyi gyülekezetek történetét* adja. Egy fénysugár ez a múltba, mely a gyorsan, vagy sok vergődés után leomlott őrtornyokra világít rá, amelyek behullottak a megsemmisülés éjszakájába. De mégsem pusztultak el! E lapokon át életre kelnek s mementők a ma élő nemzedék előtt. Régi dicsőségünk s régi gyászunk nagy felkiáltójel egyházunk jelene számára is!

A harmadik része e munkának: Torkos Jakab püspök egyházlátogatási jegyzőkönyve, egy metszet az egyházmegye múltjából. Az 1747-ik évnél megállítja az olvasót s kényszeríti, hogy mint előtte lejátszódót tekintse a kétszáz év előtti belsősomogyi egyházi életet.

S e három, különállónak tetsző darab, egységbe fonódik a tárgy közössége által.

De figyelemreméltó e munka *írójánál fogva* is. Az író a belsősomogyi egyházmegye egyik fiatal lelkipásztora. Aki e munkájával példát mutat arra, hogy a nehéz idők sok bajai közepette is lehet a lelkipásztornak tudományos működést folytatni. A lehetőségek és eszközök alig vannak meg a tudományos munkálkodáshoz egy falusi lelkipásztor számára s e munka írója mégis vállalkozott arra, hogy ezekkel a nehézségeikkel megküzdjön. Munkájának természete igen nagy szorgalmat és kitartást követelt tőle. S ezek a nehézségek könnyen el is csüggeszthették volna. De a múlt iránti szeretet megővta őt ettől az elcsüggedéstől. Hisszük, hogy mostani munkáját több hasonló fogja követni.

És még valamit el kell itt mondanunk.

Ha van is tudományosan munkálkodó falusi lelkipásztor, ha megvan is benne a kitartás és szorgalom, ha a tárgy iránt való szeretet megóvja is a csüggedéstől, — a köz számára még mindig gyümölcstelen maradhat a legkitartóbb munka is, ha nincs lehetőség a munka nyomtatásban való megjelenésére. Maecenás nélkül a legtöbb munka az író asztalfiókjában maradna! De ki lehet a mai időkben Maecenás? És lehet-e egyáltalán? Nos, ez a munka felelet erre a kérdésre: A csurgói ref. gimnázium fenntartó testülete, a borsodszéki egyházmegye megoldotta e szinte lehetetlen feladatot! Megjelentette ezt a munkát! Példát adván erre más egyházmegyéknek s más iskoláknak is ezzel!

Szerezzen ez a munka minél több barátot a magyar református mult, a borsodszéki egyházmegye és az író számára!

Pápa, 1935. szeptember 1.

Dr. Tóth Endre
theol. akad. tanár.

A szerző előszava.

A hősöknek, világháború halottainak egymás után emelnek emléket. Kő, bronz és egyéb emlékművek hirdetik még a legszegényebb faluban is bátorságukat, hősiességüket.

A protestantizmus is kemény harcot vívott, sőt ezt a harcát ma is vívja. Néha a létért, az életért, de mindig Istenért. Ebben a harcban a katonák, a lélek munkásai egymás után hullottak el.

Nagy tiszteletű Szabó Bálint Úr, egyházmegyénk főjegyzője írja Hetes történetével kapcsolatban, hogy egyik hetesi lelkész: Sarkadi István a temetőben ismeretlen helyen fekszik, állítólag saját kívánsága szerint. Ebben az Istenért folyó küzdelemben is sokan tűntek el így. Ismeretlen helyen, ismeretlen időben, ismeretlenül. Hány helyen olvashatjuk az egyházak történetében, hogy a lelkész N. János volt pl., vagy ott volt valahol, valaki előtt, de nem tudni mikor, nem tudni meddig.

Bizony ismeretlen hősök ezek is, a lélekmagvetők.

Nem akarok én egyebet ebben a kis munkában, mint valami kis emléket állítani Istenországunk munkásai egy részének, a belsősomogyi református lelkipásztoroknak legalább, — aminek szükségességét mások is meglátták már, — kiemelni őket, ha csak lehet, az ismeretlenség homályából, s nevüket, ha nem is kőbe, de legalább a történelem lapjaira vésni.

Nem akarok egyebet, minthogy segédeszközt adjak azoknak kezébe, — lehet, hogy hiányosat, lehet, hogy gyarlót, akik egyik, vagy másik hűséges munkás életét bővebben akarják ismerni, hogy megtudják, kinek, mikor, hol köszönhetek valamit.

Egy kis emlék azoknak, akik már nincsenek, — egy kis eszköz azok számára, akik eme lélekmagvetők nyomdokát tapodják, hogy elődjeikét némileg ismerjék, ennyi csupán a célom.

Régóta és örömmel foglalkoztam eme tervvel s munkálkodtam rajta, kérem, hogy fogadják olyan szeretettel és megértéssel, — ha a munkám hiányos és gyarló is, — amilyent feldolgozott tárgyam és szent céloom megillet.

Bevezetés. Felosztás.

Két püspöklátogatás alkalmával megjelent két Emlékkönyvünk foglalkozott a belsősomogyi ma meglévő egyházak történetével s azoknak múltját illetőleg nyújt felvilágosítást. Ezekben a munkákban az illető egyházak történetével kapcsolatban olvashatjuk az ott szolgált lelkészek névsorát is, ez csak néhány helyen marad el.

Ilyen szempontból az egyházak történetét feldolgozni újra, — bár nem lenne felesleges, — mégis legalább egyelőre nélkülözhető. Azonban még eddig nem próbálta meg senki, hogy a fent említett munkák és egyéb kutforrások alapján a lelkészek névsorát összeállítsa s ezáltal rámutasson sok-sok ellentmondásra s a lelkészi szolgálati évek valóságos zűrzavarában némi támpontot nyújtson.

Ezt a hiányt szeretném pótolni munkám első részében a rendelkezésemre álló eszközökkel, amennyiben itt nyújtani szeretném *a belsősomogyi volt református lelkészeknek ABC sorrendbe szedett névsorát*, lelkészkedési helyük és az évszám megjelölésével.

Egy kis tanulmányon kívül¹ egyáltalán nincsen rendszeres munka *a belsősomogyi elpusztult református gyülekezetekről sem*, pedig méltó, hogy ezekről se felejtkezzünk el, azért munkám második részében ezeket sorolom fel, elmondva mindazt, amit róluk megtudhattam. Az elpusztult gyülekezeteket is ABC sorrendben tárgyalom.

A harmadik rész *Torkos Jakab püspök egyházlátogatási jegyzőkönyvének (1747) somogyi vonatkozású része*, szóról-szóra való másolatban. Azért vettem fel munkám keretébe (I. III. rész bevezetése), mert a lelkészek névsoránál sokszor vettem figyelembe adatait, jó, ha a kutforrásomat mások is megismerhetik, eddig még u. i. nem jelent meg nyomtatásban, aztán, — ami talán a döntő tényező volt, — hogy az egyházi

¹Beck Gergely: Elpusztult somogyi református egyházak. — Dunántúli Protestáns lap 1930. 21. skk. 11.

életnek minden vonatkozására kitér s az akkori egyházi életnek szinte fényképét adja.

A munkának felosztása tehát így alakul:

I. Lelkészek névsora. II. Elpusztult egyházak. III. Torkos Jakab superintendens egyházlátogatási jegyzőkönyvének somogyi vonatkozású része.

Kutforrásaim.

- Payr Sándor, a M. Kir. Erzsébet tudományegyetem evang. hittudományi karán az egyháztörténelem tanára: A dunántúli evangélikus egyházkerület története. I. kötet. Sopron 1924. Nyomtatott Székely és társa könyvnyomdájában. 932. 1. *Rövidítése: Payr I.*
- Thúry Etele, theologiai akadémiai tanár: A dunántúli református egyházkerület története. I. kötet. Pápa. 1908. Nyomtatott a Főiskolai nyomda betűivel. 507 1. *Rövidítése: Thúry I.*
- Thúry Etele, theologiai akadémiai tanár: A dunántúli ref. egyházkerület története II. kötetének kézirata, letét a Pápai Főiskolai könyvtárban. *Rövidítése: Thúry II.*
- Thúry Etele egyéb okmány- és jegyzőkönyv-másolatai, sok megjelent belőlük nyomtatásban is a Protestáns Egyháztörténeti adattár köteteiben. *Rövidítése: Thúry kéziratai.* A főiskolai könyvtárban van. Pápa.
- Nagy Lajos lábodi ref. lelkész, egyházmegyei főjegyző: Emlékkönyv főtiszteletű és Méltóságos Antal Gábor dunántúli ev. ref. püspök úrnak a belsősomogyi ref. egyházmegyében 1898. év ápr. 17-től május 15-ig tartott egyházlátogatásáról. Kaposváron 1899-ben jelent meg Kéthelyi M. utódánál. 544 l. Felhasználtam e munka történeti részét. *Rövidítése: Nagy L. vagy N. L.*
- Nemesdédi Szabó Bálint hetesi lelkész és tanügyi elnök: Emlékkönyv Főtiszteletű és Méltóságos Dr. Antal Géza dunántúli református püspök úrnak a belsősomogyi egyházmegyében 1926. április hó 11-től 15-ig és 1927. évi május 15—31-ig tartott egyházlátogatásáról. Pápa, 1929. Főiskolai könyvnyomda betűivel nyomtatott 468 l.

Felhasználtam a munka történeti részét.

Rövidítése: Szabó, vagy Sz.

Földváry László váchartyáni ev. ref. lelkész: Adalékok a dunamelléki ev. ref. egyházkerület történetéhez, két kötet, az első 318, a második 360 lap. Megjelent Budapesten 1898. Verbőczyi könyvnyomda részvénytársaságnál.

Rövidítése: Földváry I. vagy Földváry II.

Magyar protestáns egyháztörténeti adattár. Budapest. Magyar protestáns irodalmi társaság kiadása. Felhasználtam különösen az V., VII. s IX. füzetben Thúry E. által leközölt jegyzőkönyv-másolatokat, gyűlési naplókat, amelyek, mint már említettem, kéziratmásolásban az eredeti okmányokról megvannak a Főiskolai könyvtárban is. (Thúry kéziratai.) *Rövidítése így: Adattár V., VII. vagy IX.*

Csánki Dezső dr.: Somogy vármegye. Budapest é. n. (Magyarország vármegyéi és városai.)

Rövidítése: Som. mon., — vagy: Csánki: i. m.

Csire István nagybajomi ref. lelkész: Vázlat Csurgó múltjából, különös tekintettel az ottani ref. gimnázium és egyház megalapítására. A munka a belsősomogyi egyházmegye megbízásából készült, megjelent Csurgón 1907-ben, Vágó Gyula könyvnyomdájában. 246 l.

Csire István: Lelkészek névsora. Egyházmegyei levéltárban. Én a jákói fiókban találtam meg, most átrendezés után nem ismerem új beosztását. Kicsi füzet (1/8-ad ív.) a régebbi lelkészek egyrészének betűrendben csoportosított névsora. Bár ő az általam felsorolt lelkészeknek egy részét vette csak fel munkájába, rendkívül pontos adatai miatt, amelyek széles tárgyi ismerettel bíró szerzőjét dicsérik, alapvető munkául használhattam fel dolgozatom I. részében. Minthogy a lelkészi névsorban a rá való utalás nagyon gyakori, *így rövidítem: Csire, vagy csak egyszerűen: Cs.*

Kiskomáromi várbeli egyház anyakönyve. Később a zala-szentgróti egyházban is használták anyakönyvül. Ma az egyházkerületi levéltárban van.

Tóth Ferentz: A helvétziai vallástételt tartó, *Túl a Dunai* főtiszteletű superintendentiában élt superintendensek vagy református *püspökök élete* e jelenvaló időkig lehozva, írta s kiadta: —, a reformátusok pápai collegiumában theológiát és az azzal összevetett papi tudományokat tanító professor. Győrben özvegy Streibig Jósefné betűivel 1808. esztendőben.

A Belsősomogyi Esperesség története. Kézirat a Pápai Főiskolai könyvtárban. 14 írott félív oldal.

Torkos Jakab Visitatiós jegyzőkönyve 1747. (L. III. rész.)

Egyházkerületi jegyzőkönyvből (I.) egy egyházmegyei összeírás.

Egyházak s lelkészek nevei előtt a következő bevezetéssel:
Octavus senioratus simigiensis, qui interior nuncupatur,
ubi Dnus Reverendus Stephanus Bódis visitationem anni
1748 series ecclesiarum sequenti modo decurrit. (Egyh.
ker. levéltár.)

Jelzése: Ser. í.

Egyházmegyei összeírás 1750-ből. Megjelent Szabó: 449 és a Nagy L.-féle emlékkönyvben is 523 oldalon.

Jelzése: Ser. 2.

Gigei series. Megjelent N. L.-féle emlékkönyvben 267 oldalon.

Bevezető sorai: Series pastorum Eslae H. C. addictae Gigeiensis ad hominum memoriam introductorum. Korát nem tudom megállapítani.

Jelzése: Ser. 3.

Ma állásban levő belsősomogyi *lelkészek Törzskönyvi lapjai*. Esperesi hivatalban.

Jelzése: T. L.

Mai és régebbi *segédlelkészek nyilvántartása* lelkészekre vonatkozó bejegyzésekkel. Esperesi hivatalban.

Jelzése: S. Ny.

Ezenkívül felhasználtam az egyházmegyei levéltárban található okmányok nagyrészét, az egyházak anyakönyveinek nagyrészét szintén átvizsgáltam s ezekből állapítottam meg pl. abban az esetben, amikor azt sem N. L, sem Sz. nem közölte, az ott szolgált lelkészek névsorát. Nem minden esetben az illető lelkész saját bejegyzéséből, hanem az anyakönyv, vagy esetleg jegyzőkönyv első lapján, a hagyományra épülő későbbi feljegyzésekből. Sajnos, ezek is, mint szinte valamennyi egyéb adat ellentmondásokat tartalmaz néha önmagában is, de majdnem minden esetben az ugyanarra a lelkészre vonatkozó másik kútforrással. Saját anyakönyvből, vagy egyházmegyei levéltárból származó adatokat külön jelzem.

Hasonlóképpen, ha adatot valamelyik tárgykörömbe vágó már megjelent tanulmányból vettem, mint amilyen pl. a kiskomáromi anyakönyvvel foglalkozó Thúry E.-től származó tanulmány is. (Dunántúli Protestáns Lap 1897. 31. skk.)

I. rész.

Lelkészek névsora.

Az eddig elmondottakhoz itt csak a következő hozzátenni valóm van. Eme lelkészi névsorba felvettem mindazon református lelkipásztorok nevét, akik a valamikori felsőbaranyai egyházmegye északi részén levő egyházak, majd a kiskomáromi, majd a kaposvidék—gyöngyösmellék—szigetvári, végül a belsősomogyi egyházmegyéhez tartozó gyülekezetek bármelyikében szolgáltak.

Az idő, melyre kiterjeszkedek, a lehető legtágabb: a református egyházak Szegedi Kis István munkássága következtében való megszervezésétől, tehát az 1550-es évektől egészen a mai napig, 1935 március 31-ig.

E névsor összeállításánál az alapvető Csire-féle munkán kívül Nagy Lajos és a Szabó-féle emlékkönyveket használtam, hozzá még három Seriest (1. Kútforrások.), végül Torkos Jakab püspök egyházlátogatási jegyzőkönyvét. Ezen forrásmunkákat ellenőriztem, ill. kiegészítettem saját kutatásaim eredményével.

Az adatok összevetésekor számtalan esetben, sőt a legtöbb esetben egymásnak ellentmondó adatra akadtam, ilyenkor, minthogy egyik kútforrást sem tudtam a másiknál megbízhatóbbnak tartani, közlöm valamennyi adatot, hogy kiki az adatok birtokában maga szűrhesse le következtetését. Ez ugyan a munkát kicsit túlszűfoltta tette, de nem tehettem mást, ha a tárgyilagosságra jogot formálok.

Ebből a szempontból kútforrásaim legtöbbje bizony kifogásolható, vannak gyülekezetek, ahol a lelkészek névsora következetesen 2—2 évvel összeütközik, egymásnak ellentmond, vannak helyek, honnan származó adatok a másikat egyenesen megdöntnék. Ítéletet nem mondok ez esetben sem, hanem minden adatot azzal együtt, ahonnan vettem, felsorolok.

Munkám összeállításánál igyekeztem a legnagyobb ellenőrzést gyakorolni úgy kéziratomban, mint a tisztázat felett. Minthogy azonban rettenetes sok évszám volt a feldolgozandó anyagomban s ezek emellett ellentmondók és eltérők, tévedés, vagy elírás itt sincs kizárva, aminthogy az eddig is, másoknál is előfordult. Ezért a gyarlóságért szíves elnézést kérek.

Több esetben szerepel azonos nevű lelkész itt, vagy amott. Itt már részletesen egyik, vagy másik életrajzát nem vizsgálhatván felül, a valószínűbb s érthetőbb megoldást választottam, amikor, ha előttem nem tette már valaki, magam tettem megkülönböztetést két hasonló nevű, nagyjából egyidőben munkálkodó lelképásztor között. Itt is fordulhatnak elő tévedések, amelyekkel kapcsolatban itt sem kérhetek mást, mint a tévedést illetőleg előbb kértem.

Nem tudtam teljes egészében feldolgozni egynéhány gyülekezet lelkészének a nevét, azon gyülekezetekét, melyek valamikor anyaegyházak voltak, mint pl. Kiskorpád és Nemeske is, amennyiben anyakönyvei előttem ismeretlen helyen vannak s felvilágosítást papjairól sehonnan sem kaptam. Némely esetben Csire alapvető kis munkáját használtam fel ilyenkor s egypár esetben az ügynevezett Superintendentialis matricula adatait (püspöki hivatal törzskönyve, volt lelkészekről az 1830-as évektől), melyet dr. Tóth Endre theologiai professor Ur volt kedves rendelkezésemre bocsátani.

Nem vettem fel a lelkészi névsorba másokat, csak tényleges parochialis lelkészeket, tehát nem az interimálisokat, s. lelkészeket és a csurgói lelkész-tanárokat, akik a lelkészi szolgálatot Csurgón ellátták mindaddig, míg az anyaegyház megalakult és lelkészi állás szerveztetett. Nem tudtam feldolgozni a horvát-slavonországbeli ref. egyházak lelkészeinek névsorát sem adatok hiányában s nem vettem fel azt az időt sem, melyet valamelyik lelkész, bár mint rendes megválasztott lelképásztor, de más, nem a belsősomogyi egyházmegyében töltött el.

Mint hogy azonban több irányból nyilvánult meg az az óhaj, hogy a lelkészekről őrizzük meg mindazt, amit ma még tudunk róluk, — ha az anyagiak lehetővé teszik, akkor esetleg közrebocsátom a belsősomogyi református lelkészek teljes életrajzi adatait is, amint tervem az is, hogy — ha Isten segít, jelen munka folytatásaképpen feldolgozom egyházmegyénk általános történetét. (Belsősomogy tört. II.)

Mindezekhez azonban kívánatos, hogy a munka elvégzéséhez szükséges időn kívül rendelkezésemre álljon az az anyag, amit volt lelkészek ma élő maradéki református lelkész őseikről összegyűjtöttek nagy fáradsággal, hogy úgy az egyházmegye élén állók, mint a melegszívű és jóakarató tanácsadók azzal a megértéssel nézzék próbálkozásomat és munkálkodásomat, amint eddig is tették, — amiben különben nem is kételkedem.

A.

- Alattyáni Balázs.* Erdőcsokonya 1618—? (Thúry I. 170)
Alvinci Márton. Istvándi 1699—1725. (Csire szerint; N. L. és Sz. sz. 16 évig.)
Ambrus György. Fiume 1918—1921. Kastélyosdombó 1927—ma is. (T. L.)
András pap. Balhás 1680 körül.
Aracsi Gergely. Vásárosbéc 1718—20, újra itt 1734—44. (Saját anyakönyvéből.)
Aracsi Sámuel. Vásárosbéc 1766—80. (Saját anvakv.; Csire szt. 1784-ig.)
Aradi János. Mezőcsokonya 1731—33. (Visitatiós jzók. szerint a neve Mihály!) Csire, N. L., Sz. szerint: János. Idő egyezik.
Ardai Mihály. Nemeske? Csire szt. 1780-tól. Hobol 1783—85. Vásárosbéc 1786—91. Somogyviszló 1791—1795. Bűrüs 1795—99.
Aszalai György. Bűrüs? (Csire említi csak a nevet és a helyet.)

Á.

- Ábel János.* Hedrehely 1758—59. Somogyjád 1760-61. Később felfüggesztették Cs. szerint.
Ács István. Nemesdéd 1762—67. Ötvöskőnyi 1767-ben. (Cs. szerint N.-dédén 1768-ig.)

B.

- Bajházi János.* Csurgó 1700 körül (Vázlat Csurgó múltjából. Csire I.) Darány? Böhönye? Gige 1704—1707. (Torkos J. visitatiós kve szt. Gigei »Series« nem említi, csak Pált. L. ott. Keresztnév Cs.-tól. Többször mint Bajházi N. szerepel, pl. Darányban is.)
Bajházi Pál. Csurgó 1689-ig. (Csire: Vázl. Csurgó múltjából. 19.) Gige 1689—94. (Series III. szerint.) Vásárosbéc 1694—1708. (Csire írja így, egyébként ismeretlen.) Gige 1708—1714. (Ser. III.) Vásárosbéc 1714-ben (Cs. Sz.)
Bajházi Sámuel. Vásárosbéc 1731—1734. (Saját anyakv.)
Bakocs István. Somogyviszló 1902—1904.
Bakos János. Galambok 1623. (Adatt. IX. 46.)
Bakó Benedek. Sávoly 1634. (Th. I. 273.) Hedrehely 1636. (Thúry kézírata. Kisk. zs. jzókve 1636.) Szomajom 1640. (Th. I. 294. U. ebben az évben u. itt Doktorics is. L. ott.)

- Baksay József.* Lábod 1756—1760. Hedrehely 1760-1777.
- Baksay László.* (Csire: József fiának mondja.) Tótszentgyörgy 1798—1812. Kastélyosdombó 1812—1815. Tótszentgyörgy 1815—1824. †.
- Baky Gyula.* Magyarujfalu 1900—1903.
- Balassa András.* Kaposmérő 1633. (Th. II. Köveskúti zs. jzőkve.)
- Balassa János.* Kaposmérő 1617—1627. (L. Adattár VII. 195. IX. 75. 100. és 109. Szabó 1640-ig mondja tévesen.) Kaposmérő 1634—1640-ig.
- Balla Árpád.* Kadarkut 1930 — ma is. (T. L.)
- Balla István.* Kaposszentbenedek 1773—1780. Kisbajom 1780—1788.
- Balogh Árpád.* Szabás 1925 — ma is. (T. L.)
- Balogh János.* Ötvöskőnyi 1751-ig Csire szt. Egyébként ismeretlen. Magyaratád 1751—1757-ig Csire szt. 1768-ig N. L. és Sz. szerint. Görgeteg 1751—1761 Cs. sz. N. L. és Sz. nem ismeri az időt. Somogyaszaló 1761—63. i. m. Csire. 1764—69. i. m. N. L. és Sz. Magyaratád 1763—1769. Csire szerint. N. L. és Sz.: 1769—1774-ig.
- Banai Mihály.* Somogyhatvan 1787—91. Nemesdéd 1791—1796. Somogyvisonta 1796—1814. Darány 1814-1826.
- Barakonyi Kristóf I.* Ötvöskőnyi 1842. (sup. matr.) Görgeteg 1852—1859. Erdőcsokonya 1859-1891.
- Barakonyi Kristóf II.* Kisasszond 1878—1879. Böhönye 1879—1884. Homokszentgyörgy 1884—1926.
- Barakonyi Sámuel.* Hencse 1800—1802. Merenye 1802—1808. Kisasszond 1808—1809. Rinyakovácsi 1809—1810. Balhás 1810—1811. Kisasszond 1811—1817. Inke 1817—1854. (Balhás és Kisasszondról Csire nem tud, míg Merenyéről N. L. és Szabó.)
- Baranyai István.* Bürüs 1765—1769. Pata 1770—1771. Pettend 1781—1784. (Ez utóbbi adatot csak Csire írja.)
- Barla Szabó Dániel.* Vásárosbéc 1791-ben. Merenye 1792—1797. Zselickisfalud 1797—1815. Gige 1815—1827.
- Barla Szabó Ferenc.* Kaposvár 1881—1882. Merenye 1884—1892. Nagykorpad 1892—1914.
- Barla Szabó István.* Orci 1827—1833. Nagydobsza 1833—1858-ig.
- Barla Szabó István ifj.* Nagydobsza 1858—1883.
- Barla Szabó János I.* Somogyvisonta 1834—1870.
- Barla Szabó János II.* Kisasszond admin. 1868—1869. Kutas 1869—1872. Nemeskisfalud 1873—1883. Nagydobsza 1884—1926.
- Barla Szabó József.* Somogyvisonta 1871—1889.
- Barla Szabó Károly.* Zselickisfalud 1879—1885. Alsósegesd 1885—1915.
- Bartha János.* Balhás 1804-1806.
- Barthalos Ödön.* Pettend 1881—1890.

- Barthalos Vince.* Rinyakovácsi 1878—1891.
- Bán Mihály.* Magyarujfalu 1765. Merenye 1767—72. Gyöngyösmellék 1772—1774. (Csak ez utóbbiról tud N. L. és Sz. a többi adat Csirétől.)
- Bándi István.* Nemeskisfalud 1803—1804.
- Bátorkeszi Mihály.* Nemesvid 1647. (Kiskomáromi anyak.)
- Becsák István.* Somogyhatvan 1833—1837. (sup. matr.) Böhönye 1837—1855. Kaposszentbenedek 1855—1870.
- Becsák Sándor.* Gyöngyösmellék 1864—1868. Somogyudvarhely 1868-1883. Hencse 1884-1888.
- Becsák Zsigmond.* Nemesdéd 1864—1866.
- Begedi Bertalan.* Bürüs 1826—1827. Balhás 1828—1833. Hetes 1833—1837. Somogyviszló 1837—1861.
- Begedi István.* Nemesdéd 1863-ban. Istvándi 1863—1919.
- Begedi Lajos.* Magyarlad 1872—1890. Gyöngyösmellék 1890—1900.
- Begedi (begyes) Péter.* Homokszentgyörgy. 1792—1835.
- Begedi Péter.* Homokszentgyörgy 1835—1884.
- Beck Gergely.* Kutas 1932 — ma is. (T. L.)
- Bekő Benjámín.* Galambok 1828-ban. Tótszentgyörgy 1829—40. Gige 1840—1890 (egy lelkész?)
- Bellai János.* Kadarkút 1676—1682.
- Bellai Péter.* Kadarkút 1661-ig. Gige 1661—1688-ig. (Series III. alapján.)
- Benedek József.* Magyaratád 1816—1821. Pettend 1821—1822. Zádor 1822-68.
- Benedek Sámuel.* Nemeske 1789—1792. Magyarujfalu 1792—1795.
- Dr. Benedek Sándor.* Magyaratád 1931 — ma is. (T. L.)
- Benkő János.* Nemeske 1804—1813. Inke 1813—1817. Kastélyosdombó 1817—1822. Orci 1822—1824, Nemeskisfalud 1824-1827. Bürüs 1827—1828. †.
- Berecki (Briccius) Dániel.* Kiskomárom vár. 1638—1655. (Thúry I 293. és Dunántúli prot. lap 1897. 31. 1.)
- Bereczki Péter.* Nára 1629. Unyom 1629-ig. (1.: Thúry I. 228. 245. 285.)
- Berényi Sámuel.* Somogyaszaló 1761—1762.
- Berhidai Keresztes Ferenc.* Komlósd 1804—1805. Böhönye 1806—1810. Magyaratád 1810—1816. Galambok 1816—1822. Szabás 1822—1824. Gyöngyösmellék 1824—1828.
- Berhidai Ferenc.* Rinyakovácsi 1824—1828.
- Berthóti Márton.* Mernyeszentmiklós 1634-ig. (lásd: »Elpusztult egyházak között: Mernye, Ecseny, Mernyeszentmiklós történetét!«)
- Béllyei Tamás.* Hetes 1640—1643. Csököly 1645-ben.
- Békési István.* Bürüs 1728—1732. Somogyviszló 1738—1742. (Saját anyak.)
- Bélaváry Ferenc.* Kaposvár 1884—1887 Böhönye 1890—1928.

- Bélaváry István.* Gyöngyösmellék 1847—1850. Somogyhatvan 1850—1869. Mezőcsokonya 1869—1903.
- Bétzi György.* Bűrüs 1780—1784. Pata 1784-1806. †. (N. L. kvében Bétrinek van szedve. Valószínű sajtóhiba.)
- Bihari István id.* Szomajom 1710—1713.
- Bihari István ifjabb.* (Csire i. m.!) Zádor 1756—1763. (Csire 1763—64-et mond. Más nem említi.) Istvándi 1756-ban. (Anyakv.-ból. Csire 1756—63-at mond. A két adat mindenhogyan ellentmondó!) Darány 1764—1792. Gyöngyösmellék 1793—1794. Pettend 1794—1799.
- Bihari János.* Hetes 1700—1711. Magyaregres 1711—1725. Hedrehely 1725—1733.
- Bíró János.* Kisasszond 1760—1763. Istvándi 1763—1771. Pata 1771—1777. Magyarujfalu 1777—1785.
- Bocsor Lajos.* Magyarujfalu 1903—1905.
- Boda János.* Galambok 1791—1795. Nemesdéd 1796—1803.
- Bojtor Ferenc.* Nagykorpád 1663—1668.
- Bojtor Márton.* Alsósegesd 1690 körül.
- Bojtor Miklós.* Marcali 1636-ig. Gige 1636—1646. (1. Series 3. Egyhm. levéltár. Gige 2. sz.) Ismét Gigen 1668—1679. (Visit. jzókönyv 1747-ből 1682—1704-ig mondja gigei lelkésznek.) (Egy lelkész?)
- Bokor Benő.* Galambok 1868—1878. Kisbajom 1878—1899.
- Bokor István.* Mezőcsokonya 1661— ?
- Bolla Pál.* Inke 1906 — ma is. (T. L.)
- Bontz János egeraljai.* Magyaratád 1774—1777. Kutas 1777—1782. Nemesdéd 1782—1784.
- Boncz József.* Orci 1851—1856. Szomajom 1856—1881.
- Borsodi Sámuel.* Somogyhatvan 1784—1787. Zselickisfalud 1787—1789.
- Borsos István.* Ötvöskónyi 1725—28. Somogyvisonta 1728—1732. (N. L. is, Sz. is »Butos«-nak írja, Sajtóhibából?) Lábod 1734—1738-ig.
- Bosznai Endre.* Hencse 1931 — ma is. (T. L.)
- Bosznai Ferenc.* Alsósegesd 1838—1855.
- Bosznai Sándor I.* Nemesdéd 1836—1841. Hedrehely 1841—1867.
- Bosznai Sándor II.* Kálmánca 1903—1904. (T. L.) Csököly 1904 — ma is.
- Bódis István.* Hetes 1735—69. (Csire: 1734—69.)
- Bódis László.* Hetes 1770—1782. (Csire: 1769-ig.)
- Bódis Sándor.* Tótszentgyörgy 1932 — ma is. (T. L.)
- Bődi István.* Szabás 1655—? (Kiskom. anyakv. 155. 1.)
- Bődi János.* Gige 1657—? (Thúry I. 339.)
- Budai István.* Istvándi 1786—1795. Kadarkút 1795—1811.
- Budai István.* Görgeteg 1811—1852.
- Budai Pál.* Mezőcsokonya 1800—1803. Orci 1803—1805. Nagybajom 1805—1854. (dec. 18. †. B. som. esp. tört.)
- Bugovics István.* Nagykorpád 1673—1676.

- Bujtár János.* Hencse 1909—1921. Somogyviszló 1921 — ma is. (T. L.)
- Burián István.* Darány 1931 — ma is. (T. L.)
- Bús József.* Orci 1907—1908. Búza János. Zádor 1890—1914.
- Büi Péter.* Nemesvid 1656—1657. (Thúry I. 339.) Nemesvid 1664. (Kisk. anyakv. 110. 1.)
- Büki Ferenc.* Beleg 1731—1751. (i. m. Csire; Szabó és N. L.: 1732—52.) (Ser. 1. és 2. 1748—50-et igazolja.)
- Büki István.* Nemesdéd. Pontos idő nem állapítható meg.
- Büki Miklós.* Ötvöskónyi 1670 körül. Ismét Ötvöskónyi 1690 körül. Böhönye 1696—1697!, Somogyjád 1697—1699. Alsősegesd 1699—1701. Nagykorpad 1701—1716. (N. L. és Sz. csak ez utóbbi adatot ismeri, de más évszámmal: 1698—1716-ig. A jádi adat Thúry kézírata (II.), a veszprémi zs. jzókve alapján, a többi összevetésből állapított meg.)
- Büki Péter.* Ötvöskónyi 1712—1717.
- Büki Zsigmond.* Ötvöskónyi 1931 — ma is. (T. L.)

C.

- Ceglédi György (Gergely?).* Galambok 1617 körül. Somogyudvarhely 1643-ban (ev! l. Payr Dunt. ev. egyh.-ker. tört. I. 480.) Ötvöskónyi 1656.
- Cégény András.* Gyöngyösmellék 1756—1768. Somogyhatvan 1768—1778. Gyöngyösmellék 1779—? Ötvöskónyi 1784-ig. Pettend 1784—1786. (Gyöngyösmelléki második és Ötvöskónyi adata ellentmondó, N. L. és Sz. szerint mindkét helyen ottlételenek ideje 1779—1784-ig. Megoldást talán Csire ad a következőképp: Gyöngyösmellék 1779—82. Ö.-kónyi 1782—84. Az ötvöskónyi adatok különben zavarosak s másutt is ellentmondók!)
- Cirják (Ciriák) Mihály.* Somogyhatvan 1779—1782. Kutas 1782—1790. Bürüs 1790—1791. Somogyhatvan 1791—1792. (Bürüsi egyház történetével kapcsolatban Nagy L. is, Szabó is helytelenül »Cipják«-ot ír.)

Cs.

- Csanádi N.* Darány 1705 körül. Magyarujfaluba ment.
- Csákvári János.* Magyaratád 1768—1769. Nagykorpad 1769—1774. Nagydobsza 1774—1779. Ötvöskónyi 1779—1782. Alsősegesd 1784—1792. Somogyhatvan 1792—1799. Magyaratádon az évszám Csire szerint 1757—1769, míg Ötvöskónyin N. L. és Sz. szerint 1768—1779.

- Császár István.* Nemeskisfalud 1886—1890. Gige 1890—1921.
- Császári Lósi József.* Ötvöskónyi 1768—1779. (Csire i. m. Nagy L. és Sz. szerint 1768-ig!) Nagydobsza 1779—1780†.
- Császári Péter.* Kisbajom 1742—1750. Somogyhatvan 1750—1753. (Ser. 2.) Kisasszond 1764.
- Cseke Bálint.* Hencse 1888—1891. Magyaregres 1891—1903.
- Csengeri Sámuel.* Merenye 1760—1766. Nemeske 1766—1771. Merenye 1771—1775. Nemeske 1775—1778†. (Merenyei adatok Csire, nemeskeiek Egyhm. levt. adatai után. Nemeske fiók.)
- Csepeli N.* Nagybajom ? (L.: Szabó 90. és Egyházi és Iskolai figyelő 1879. évfolyam V. füzet.)
- Csepregi János.* Kaposmérő 1657-ben.
- Csepregi Mihály.* Tapsony (l. ott.) 1656. Hetes 1657—71.
- Cserépi György.* Nagydobsza 1765—1770. Szenna 1771—1772. Nagydobsza 1772-1774.
- Csertán Márton.* Kaposvár 1894 — ma is. (T. L.)
- Csetényi Varga János.* Kadarkút 1786—1795. Kaposmérő 1795—1796. †.
- Csépán János.* Nagybajom 1790—1797. Alsok 1797—1803. Hedrehely 1803—1804.
- Csicskár János.* Beleg (1709—1711?)
- Csicskár János.* Kisbajom 1680—1682. Nemeskisfalud 1682—1684. Böhönye 1684—1696. Nagykorpád 1696—1698. (Első és utolsó adatot i. m. N. L. és Sz. is. Csire is az elsőt így: 1680—84. Nemeskisfalud és Böhönyét illetőleg saját megállapításom összehasonlítás után.)
- Csicskár József.* Kutas 1674—1678. (?) Ötvöskónyi 1717—1725.
- Csire Nagy István.* Rinyakovácsi 1859—1860. Mezőcsokonya 1860—1869. Nagybajom 1869—1919. (Ő az, akire hivatkozom, egyházmegyénknek volt történésze.)
- Csire Nagy István II.* Orci 1894—1906.
- Csoknyai István.* Kutas 1730—1734. Kisbajom 1734—1736. Somogyhatvan 1736—1741. Ötvöskónyi 1741—1747. Nemeskisfalud 1751—1755-ig.
- Csoknyai Sámuel.* Vásárosbéc 1750. (Ser. 2. i. m.)
- Csoknyai István.* Erdőcsokonya 1656.
- Csonka Jenő.* Kutas 1930—1932. Alsok 1932 — ma is. (T.L.)
- Csurgói János.* Alsósegged 1646—1651-ig. (Thúry kézírata.)
- Csuzi Gergely.* Kisbajom 1729—1731. Kutas 1741—1743. Pata 1744—1750. Merenye 1750—1754. Zselickisfalud 1754—1756. (1. ser. 1. és 2.)
- Csuzi György.* Kutas 1728—1731. Magyaregres 1755—1757.
- Csuzi István.* Szabás 1805—1817. Kutas 1817—1825. Somogyaszaló 1825—1852.
- Csuzi János.* Zselickisfaludon levőnek mondja Csire 1751—53-ban, más nem említi.

- Csuzi József.* Gyöngyösmellék 1840—1843. Komlósd 1843—1852. Somogyaszaló 1852—1898.
- Csuzi Sándor.* Pettend 1896—1898. Somogyaszaló 1898 — ma is. T. L. szerint mindig Aszalóban volt lelkész, 1896-tól, ennek ellene mond Szabó! L.: ott; ő mint pettendi lelkészt is ismeri.

D.

- Darab Dezső.* Komlósd 1931 — ma is. (T. L.)
- Darab Ferenc Albin.* Nemesdéd 1928 — ma is. (T. L.)
- Dálnoki Lázár József.* Nagybjom 1782—1784. Nagykorpad 1784—1804.
- Dávid János.* Kutas 1743—1744.
- Dávidházi János.* Alsósegese 1710 körül? Ötvöskőnyi 1732—1740. Nagykorpad 1740—1746. Ötvöskőnyi 1747—1756. (ser. 1. és 2.)
- Deák Gergely.* Görgeteg.
- Deák János.* Istvándi 1653—1673. (N. L. és Sz. szerint 13 évig.) (Évszám adat Csirétől való, szerinte 1673-ban meghalt.)
- Deák Mihály.* Hetes 1680—1683. Szomajom 1684—1687. Alsósegese 1695—1696. Zselickisfalud 1696—1700. (Ezen adatok közül első három Csire után, A.-segese Mihály deákról van szó, itt az évszám és név összehasonlításból állapított meg. Szabó, Nagy Lajos nyomán Hetesnél 1691—1694-et ír, míg Zselickisfaludnál csak azt állapítja meg, 4 évig.)
- Deáki Dániel.* Kisgörbő 1612—? (Adattár VII. 116. és 120.), Tapsony 1618—? (1.ott.) Nemesvid 1623-ban. (Adattár IX. 13.) Kiskomárom vár 1626—1627. (Dun. Prot. Lap 1897. 31. 1.) Kiskomárom város 1627-ben. Somogyjád 1627—1631. (Kanizsai Pálfi levele szerint, míg Thúry szerint ekkor Simonfalvi Benedek volt itt.)
- Debreceni (Vellás) István.* Nagydobsza 1743—1746. Nagykorpad 1746—1763. Kisasszond 1763—1764. N. L.: Vasasnak mondja. Elírás? Debreceni Pál. Hobol 1635. (Thúry I. 288.)
- Debreceni Sámuel.* Vásárosbéc 1720—1725. (Saját anyakönyv.) Istvándi 1736—1743. (Csire Hobolt is említi évszám nélkül.)
- Demeter János.* Hetes 1782—1784, Ötvöskőnyi 1784—1791. Zádor 1792—1796. Inke 1796. (Csire szerint Ötvöskőnyi 1785-1789.)
- Deső János.* Zselickisfalud 1789—1792. Inke kb. 1792 körül. Alsósegese 1792—1802-ig. Szomajom 1802—1805. Kastélyosdombó 1805—1812. Tótszentgyörgy 1812—1814. Zádor 1814—1815. Zselickisfalud 1815—1824. †.

- Decsi Pál.* Gige 1694—1702. Kaposszentbenedek 1707—1714.
(Series és Torkos-féle visitatiós jzökv szerint. Csire 1694-
ig mondja, bizonyára más kútfő után.)
- Diószegi János.* Kutas 1724—1726. Kisbajom 1726—1729.
(Bár a kisbajomi adatot elfogadja, a kutasit mégis úgy
Nagy L. mint Sz. így írja: 1726—1728-ig. A kettő együtt
pedig nem állhat meg. Különben állandó összeütközés van
a két egyház lelkészeinek évszáma között.)
- Dobos Ferenc.* Rinyakovácsi 1904—1909.
- Doktorics István.* Magyaregres 1634—1636. (Thúry I. 283.)
Szomajom 1646. (Thúry I. 294.)
- Domján Károly.* Szentbalázs 1656. (Thúry II. kézirata.)
- Dömölki Imre.* Szabás 1792—1805.
- Dömötör Lajos.* Inke 1898—1899. Gyöngyösmellék 1901—1931.
- Dömötör Péter.* Inke 1635—? Somogyjád 1640—? Nemesvid
1655—? (Kisk. anyakv. 155.)
- Döczy József.* Kisbajom 1900 — ma is. (T. L.)
- Dús Sámuel* (debreceni). Bürüs 1799—1801.

E.

- Elek István.* Hedrehely 1788—1799. Csököly 1799—1801.
Hedrehely 1801—1803. Darány 1803—1805. Hedrehely
1805—1806.
- Elek István II.* Pettend 1825—1827. Somogyhatvan 1827—
1833. Hobol 1833—1836. Ötvöskőnyi 1836—1842.
- Elek Sámuel.* Szenna 1769-ig. (N. L. és Sz. szerint 14 évig)
Somogyjád 1769—1775. Hedrehely 1775—1793. Bsom.
esp. tört. szerint; 1789—93-ig helyettes esperesek voltak
mellette; N. L. és Sz. azonban így írja: Jád 1771—77;
Hedrehely 1777—88.
- Erdélyi Lukács.* Tab 1618 körül. (1. ott.)
- Erős Dániel.* Kisasszond 1838—1841. Galambok 1841—1843.
Tótszentgyörgy 1843—48.
- Erős Dániel II.* Nemesdéd 1866. Zádor 1866—1880.
- Erős József.* Pata 1777—1784. Mezőcsokonya 1785—1800.
Nagydobsza 1800—1811. Pata 1811—1818, nyugalomba
ment; † 1826. N. L. 61. 1.
- Erős József ifjabb.* Pata 1818—1837. Előbbi fia.
- Erős Sándor.* Csököly 1825—1826. Lábod 1826—1828. Darány
1828—1858.

É.

- Écsy Pál.* Nemeskisfalud 1895—1898. Pettend 1898—1931.

Écsy Péter. Gyöngyösmellék 1856—1859. Hencse 1859—1869.
Somogyhatvan 1869—1899.
Éva János. Nagykorpád 1668—1671.

F.

Falusi János. Kisasszond 1859—1866. Galambok 1866—1868.
Böhönye 1868—1879.
Farkas István. Nemeskisfalud 1925 — ma is. (T. L.)
Farkas Sándor. Alsóseged 1930 — ma is. (T. L.)
Fazekas József. Kálmánca 1786—1798. †.
Fábián Zoltán. Nemesdéd 1904—1909.
Fábri Pál (komáromi). Inke 1631. (1631. évi kisk. zs. jzkve.)
Karos 1634. (Prot. szemle 1897. 433.) Tapsony 1634.
(Thúry II. kézirata a főisk. kv. tárában.) Gige 1635—1636.
Görgeteg 1636—1643. Inke 1643—1644. (Thúry I. 303.)
Fáncsik János. Nemeskisfalud 1890—1895. Tótszentgyörgy
1902—1905.
Fejes János. Szenna (Csire szerint): 1699. Kaposszentbenedek
1699—1707. Szenna 1707—1714. Kaposszentbenedek
1714—1718. (Minden adat a kaposszentbenedeki visitatiós
jzökönyv alapján. A szennai vis. kv. csak ennyit mond:
1699—1716, míg ugyanerről Nagy L. és Sz. a következőt:
két ízben 23 esztendeig.)
Fejérvári György. Nemesdéd 1704—1706. Somogyjád 1706—
1707. Istvándi ? Darány ? Kaposszentbenedek 1720 — ?
(Vis. jzökv. adata szerint.)
Fejérvári Gyula. Nemeskisfalud 1885—1886. Hobol 1888—
1917.
Fejérvári János. Hetes 1711—1719.
Fejérvári József. Hetes 1702-ig? Gige 1702—1708. (A Series
szerint egy személy József és János. A hetesi korábbi ez
adatnak a hetesi egyház lelkészeiről szóló feljegyzések
között nem találni nyomát.)
Fejérvári Kálmán. Hobol 1917 — ma is. (T. L.)
Fejérvári Mihály. Kadarkút 1682—1684.
Fejérvári N. Istvándi 1673—1686.
Fekecs István. Nagykorpád 1920 — ma is. (T. L.)
Fekete György. 1789—1792. Vásárosbéc 1792—1794.
Fekete János. Galambok 1916 — ma is. (T. L.)
Ferrarius Tamás. Nemesvid 1628. (Adattár IX. 109.)
Fertórius Mátyás. Kisgörbő 1631-ig. (Kanizsai levele szerint
Thúry II.-ben.)
Fider Mihály. Galambok 1633—1634. Csurgó 1634—1635.
Nagybajom 1636. Mernyeszentmiklós 1640. Gomba 1643.
Mernyeszentmiklós 1657. (Thúry I. 260., 284., 294., 304.,
339)

- Filep József.* Kisasszond 1807—1808. Merenye 1808—1811.
Fodor János id. Nagykorpad 1774—1783. Erdőcsokonya
 1783—1791. Somogyjád 1791—1814. (A név Szántó és
 Nagy L. szerint József. Csire Jánosnak mondja.)
Fodor János ifj. Kálmánca 1798—1801. Somogyaszaló 1801—
 1806. Nemesdéd 1810—1814. Kaposmérő 1821—1824.
Fodor Mihály. Pettend 1766—1771. (Csak Csire ismeri.)
Fogarasi Ferenc. Bürüs ?
Fogarasi Fejérvári Sámuel. Darány 1710 körül?
Foglos János. Erdőcsokonya 1751—1759. Lábod 1760—1782.
Földvári Jenő. Somogyudvarhely 1912—1918.
Földvári Szükh Péter. Vásárosbéc 1798—1802. Rinyakovácsi
 1803—1805. Inke 1805(?)—1813. Kutas 1813—1818.
 Pettend 1818—1821. Balhás 1821—1826.
 Kaposszentbenedek 1826—1830.
Füredi József. Nagybjom 1784—1790. Görgeteg 1790—1792.
 Alsok 1792—1797. Magyaregres 1797—1798. Istvándi
 1798—1800.
Füsi János. Pettend 1812—1818. Kisasszond 1818—1824.
 (Szabó »Füsti«-t ír. 339. 1.) Kisasszond 1827—1832.
 Magyarlad 1832—1835. Böhönye 1835—1836.

G.

- Gál Antal.* Hencse 1815—1828.... Pettend 1831—1833. Lábod
 1833—1852.
Gál Dénes I. Hencse 1849—1852. Szabás 1852—1867. Hetes
 1867—1903.
Gál Dénes II. Somogyudvarhely 1925—1928. (S. Ny.)
Gál Ferenc. Zselickisfalud 1899—1903.
Gál János I. Kadarkút 1763—1765†.
Gál János II. Nemesdéd 1768—1779. Szomajom 1779—1784.
 Alsok 1784—85.
Gál János III. Nemesdéd 1788—1791†.
Gál Péter. Somogyaszaló 1744—1746.
Gál Sándor. Görgeteg 1790— ?

A Gálok nevét mind kiejtés szerint írtam, mert egyiket is, másikat is többféleképen találom írva, nem tudom így megállapítani, melyik írásmód a helyes: Gál? Gaál?

- Galgóczi János.* Szabás 1655—59. Zádor? (Kiskomáromi
 anyakv. 106. Thury E. elnézésből valószínűen Szakácsit ír
 Szabás helyett.)
Gazda József (rétyi). Orci 1787—1789. Homokszentgyörgv
 1789—1791. Hobol 1791—1798.

- Gedra Pál.* Nemeske 1911—1919. (Itt utolsó lelkész. S. lelk. ny.)
- Gergely Győző.* Magyarujfalu 1905 — ma is. (T. L.)
- Gombos István (érsekujvári).* Szomajom 1759—1762. Zselickisfalud 1762—1763. Nemeske 1764—1766.
- Gombos Lajos.* Pata 1917—1919. (S. Ny.)
- Görgei Mátyás.* Nemesdéd 1710 körül?
- Görgei Márton.* Szenna. Két évig 1715—1720 között.
- Görgei N.* Kaposszentbenedek ?
- Gréczi Dávid.* Magyaregres 1747—1754. (Ser. 1., 2.) Istvándi 1755—1756.
- Gyönki János.* Vásárosbéc 1725—1727. (Saját egyházi feljegyzései után.)
- Györék József.* Alsóseged 1915—1930. (S. Ny.)
- Győri András.* Kutas 1716—1719. Zselickisfalud 1719—1722. Kisbajom 1722—1724. Mezőcsokonya 1724—1726. (Vis. jzökönyv szerint 1720—1724-ig. Nagy L. és Sz. szerint 1728-ig. Pedig még az általam jegyzett Csire-féle adattal sem lehet összeegyeztetni a következő adattal sem, melyet pedig úgy N. L., mint Szabó állít: Lábod 1724—1729. Talán inkább így:) Lábod 1726—1729. Szenna N. L. és Szabó szerint két ízben 10 évig; a visitációs jzökv. szerint 3 évig, éspedig 1737—1740, vagy egy év eltolódással 1736—1739. Kutas 1739—1741.
- Győri Dániel.* Bűrösön, úgyszintén
- Győri György,* — vagy György deák, — vagy pedig deák György: Görgetegen csak a neve ismerős mindkét helyen, de az évszám nem.
- Győri János.* Lábod 1748—1749.
- Győri Sándor.* Gyöngyösmellék 1932 — ma is. (T. L.)

H.

- Halasi György.* Csököly 1730 körül? (A kaposi egyházm. utolsó esperese a Belsősom. esp. tört. szerint.)
- Halászi Dániel.* Lábod 1689— ? (N. L. szerint állítólag három ízben is szolgált itten.) Kadarkut 1689—1699.
- Halászi Dániel II.* Görgeteg 1748—50 is. Ser. 1. és 2. szerint.
- Halászi István.* Mezőcsokonya 1756—1768. Somogvaszaló 1769—1789.
- Halászi János.* Kadarkut 1674—1676.
- Halászi Imre.* Galambok 1832—1837. Nemeske 1837—? Rinyakovácsi 1845—1850. (Halász, akv.-ben.)
- Halászi Imre.* Rinyakovácsi 1870—1878. Galambok 1878—1904.

- Halka István.* Nemeskisfalud 1854—1855. Böhönye 1855—1868. Kálmánca 1868—1895.
- Halka Sámuel.* Kastélyosdombó 1854—1863. Hobol 1863—1865. Kadarkut 1865—1888.
- Halka Sándor.* Zselickisfalud 1907—1910. Erdőcsokonya 1910—ma is. (T. L.)
- Hampó Albert.* Kisasszond 1876—1878. Pettend 1878—1879. Vásárosbéc 1879—1914.
- Hári Ferenc.* Gyöngyösmellék 1801—1806. Hencse 1806—1811. Merenye 1811—1833.
- Herceg Benedek.* Nemesvid 1640—1647. (Kisk. Anyakv.)
- Hercegszöllősi János.* Magyarlad (Ladonensis.) 1624—? (Adattár IX. 75.) Kéthely (egyzben Must néven. 1. ott.) 1633. Galambok 1634. (Thúry I. 283.) Kéthely 1635. Nemesvid 1636. Balhás 1640, Somodor 1656—1657. Szenta 1657.
- Hevesiváni Orbán.* Magyaregres 1632. (i. m. Thúry I. 183. I.) Karos 1634. (l.ott.), Galambok 1634— (Thúry I. 287.) Kadarkut 1636— (ezévi kisk. zs. jzókve.) Hedrehely 1634. (i. m. Szabó, Thúry nyomán 286. 1. de ez az előbbi adatokkal ellenkezik.) Görgeteg 1640. (Thúry, 294.)
- Hevesi Ferenc.* Pettend 1833—1834.
- Héjjas Károly.* Rinyakovácsi 1862—1870. Balhás 1870—1911.
- Héjjas Zsigmond.* Pettend 1874—1877. Kastélyosdombó 1877—1878. Komlósd 1878—1931.
- Hétzei Sámuel.* Pata 1726-ig. (Saját jzet után.) Gige 1726—1731. (A visitatiós jegyzőkönyv 1722—1727-ig mondja.)
- Hollósi István.* Pata 1749-1751.
- Hollósi János.* Vásárosbéc 1747—1750. Hobol 1750—1754. (Ser. 1., 2.)
- Hollósi Mihály.* Kisbajom 1736—1739. Kisbajom 1746—1750. (Ser. 1. és 2.)
- Horváth Ádám.* Gyöngyösmellék 1796—1798. Somogyviszló 1798—1803. Hobol 1803—1811. Pettend 1811—1812.
- Horváth Endre.* Inke 1855—1896.
- Horváth Endre II.* Szabás 1889—1909. Nemesdéd 1909—1927.
- Horváth Gábor.* Galambok 1908—1916. Nagykorpád 1916—1918. (S. Ny.)
- Horváth Imre.* Magyarlad 1896—1900. Hencse 1900-1909. Szabás 1909—1925
- Horváth József.* Kutas 1859—1866. Szabás 1867—1885. Lábod 1885—1889. Somogyvisonta 1889—1896.
- Horváth Pál.* Gelse 1634 (Thúry I. 283.) Balhás 1635—1640. (Thúry I. 295.)
- Hörömpölyi Ferenc várfoki.* Nemeskisfalud 1850—1854.
- Hubai Bálint.* Nemesdéd 1745—1747.
- Huszár István.* Kaposszentbenedek 1724—1728. (Vis. jzókve. szerint. Csire 1720-tól írja.) Kadarkut 1728—1756. Somogyhatvan 1756-1761. Kadarkut 1761—1763. †. (Ser.

f Kadarkuton 1748-ban Istvánnak; Ser. 2. u. ott Jánosnak mondja!)

I.

Igmándi János. Nemeskisfalud 1749—1751.

Igmándi Márton. Csököly 1720 körül. (Kaposi egy hm. első esperese. Bsom. tört.)

Igriczei István. Zádor 1743—1749. Lábod 1749—1751. A zádori adatot i. m. Cs., míg a Ser. 2. 1750-ben is őt írja zádori lelkésznek.

Izsák Aladár. Somogyjád 1905 — ma is. (T. L.)

Ivankó (mester?). Somogyszob 1660 körül.

J.

Jamri György. Nemeske 1778—1792. (Egyhm. lev.)

Janó István. Ötvöskónyi 1888—1931. (T. L.)

Jádi Pál. Magyaregres 1640.

Járdánházi Pál. Gyöngyösmellék 1777—1779. Csire, N. L. és Szabó szt. ker. jzökv. Sámuelnek ismeri, aki ellen eljárást indítanak, mert törvénytelenül került Gyöngyösmellékre.

Jászberényi Mátyás. Pata 1634.

Jávori Nándor. Nemeskisfalud 1886. Nagykanizsa 1888—1891. Somogyviszló 1891—1902. Magyaregres 1902—1914.

Jezerniczki Dániel. Inke 1903—1904. Mezőcsokonya 1904 — ma is. (T. L.)

Jobbágyi István. Gelse 1624. (Adattár IX. 59.) Boldogasszonyfa 1627. (Adattár IX. 94. 100.) Gige 1629. (Thúry kézirat.) Böhönye 1633. Nemesvid 1640—1643. (Thúry I. 339.)

Jóba József. Böhönye 1884—1890. Magyaratád 1890—1930.

Józanágh Zsigmond. Somogyszob 1866—1916.

Józan Benedek. Gyöngyösmellék 1836—1840. Magyarlad 1840—1848. Beleg 1848—1853. Vásárosbéc 1853—1877.

K.

Kabai János. Gyöngyösmellék 1784—1792. (Cs. i. m.)

Kacsóh Lajos. Kálmánca 1845—59. Kisbajom 1859—1878. (esperes; egyhker. fjtő.)

Kajári Sámuel. Magyarujfalu 1727. (Cs. i. m.)

- Kajári Mihály.* Hobol ? (Csire említi a nevet évszám nélkül.)
- Kajtor György (Kujtor, Kojtor).* Kálmánca 1753—1756. (Cs. i. m.) Beleg 1756—1765. Cs., N. L. és Sz. szerint is.
- Kalmár István.* Rinyakovácsi 1805—1809. Zádor 1809—1814. (Saját anyakönyve.) Somogyvisonta 1814—1836.
- Kanizsai N.* Galambok ?
- Kanizsai Pálffy János.* Kiskomárom vár 1634—1638. (1. ott.)
- Kaposi Gábor.* Bürüs 1784—1790. Balhás 1790—1793. Kastélyosdombó 1793—1794. Magyarlad 1794—1825. Ezt az utóbbi adatot Csire mondja így, Nagy L. és Szabó: 1800—1825.
- Kaposi János.* Pata 1763—1770. Nemeskisfalud 1770—1784. Orci 1786—87. Két utóbbi adat egyezik, mindhárom kútfőnél, míg Cs. Pata adatát így írja: 1765—.
- Karai Mihály.* Zselickisfalud 1705-ig, Csire szerint 1700-tól, amint a következő adatok mutatják, mind téves, mert 1703—1705-ben Vásárosbécen volt (saját anyakönyvi bejegyz.) 1705-ig, aztán 1704—1715-ig Hedrehelyen is — az adat itt is ütközik —, 1710—12 újra Vásárosbécen (saját anyakvi bej.), aztán Cs. nyomán szolgált még Zádor 1712—1714... Erdőcsokonya 1724— ? (ezt mindhárman jelzik). Merenyén 1726—1729, előbb Hedrehelyen 1716—23-ig, ismét ott kétszer együttvéve 9 évig, s még egyszer u. ott négy évig. Csire adatai, melyek így szólnak: Hedrehelyt ill. 1710—12., 1716—1723., 1720—1728., 1731—41. -egymást keresztezik s így a lelkész nem fér el a lelkészek névsorában. Még zavarosabb lesz az ügy a Vis. Jzókönyv. adatának figyelembe vételével: »2 ízben 30 esztendeig«.
- Kardos Zsigmond.* Hencse 1812—1815. Komlósd 1816—1821. Bürüs 1821—1826.
- Karsai József.* Magyaratád 1806—1810. Böhönye 1810—1813. Orci 1813—1817. Szabás 1817—1821. Hetes 1821—1827. Alsósegesd 1827—1838. Pata 1838—1855.
- Kaszás János.* Mezőcsokonya 1661-ben. Prot. Lap 1897. 47; 1.
- Katona Jónás.* Nagykorpad 1676—1696. (Itt a nevet N. L. és Sz. egyformán Jánosnak írja.), Kutas 1697—1698. Kisbajom 1698—1702. Magyaregres ? Kisasszond ? (Csak Cs. említi e két utóbbi nevet évszám nélkül. Kisbajom, Kutas adatainál a szokásos ellentét itt is megvan, mert úgy N. L., mint Sz. 1700-ig mondják itt levőnek. Kutason is Kisbajomban is pedig egyszerre nem lehetett. Hogy melyik adat a helyesebb, nem tudom eldönteni. A keresztnév az első helyen is mint mindenütt Csirétől való, az első esetet kivéve N. L. és Sz. is i. m.)
- Katona Jónás.* Hobol 1748-ban. (Ser. 1. i. m.)
- Katona Mihály.* Gige 1631—1636. (gigei series!) Vásárosbéc 1636. (Thúry I. 283.) Tapsony 1632. N. L. 267.

- Katona Sámuel. Hobol 1754—1770. N. L. és Sz. sz., Cs. 1756-tól mondja. Nemeske 1771—1772, amikor meghalt. Csire említi, mint nagykorpádi papot 1676—96 között, más helyen ennek az adatnak nem találtam megerősítését.
- Kazi Pál. Hobol 1771—1774. Merenye 1775—1783. (Csak Cs. után.) Somogyjád 1783—1791. Erdőcsokonya 1791—1800. Az adatok minden esetben egyezők Merenyét kivéve, ahol Sz. és N. L. nem adja az évszámot. A név »Kari«-nak is szerepel. (1793—1800-ig esperes, ekkor leköszön.)
- Kádas Mihály. Somogyvisonta 1739—41. Hedrehely 1741—1746-ig. Kutas 1747—1750 is. (Ser. t és 2. szerint.) Pata 1754—1760. Gyöngyösmellék 1760—1764. Vásárosbéc 1764—1766.... Pata 1770. Ekkor szeptemberben meghalt. (Ettől legnagyobb eltérést N. L. és Sz. szerint a kutasi adat 1744-től mutat. Nem tudom megállapítani, hol van a tévedés. Különben a hedrehelyi adatot a visitatiós könyvből vettem, a pataiakat és a vásárosbécit saját gyülekezeti feljegyzésből, a többi Csiréé és összevetéssel N. L., illetve Sz. után.)
- Kádár András, lásd: *Szentesi Kádár András*.
- Kádár Lajos. Nagykanizsa 1903 — ma is. (T. L.)
- Kálmán János. Magyarlad 1848—1852. Ötvöskónyi ?— 1866-ig. Ö.-Könyiba érkezésének idejét úgy Szabó, mint egyéb írás után 1842-re tehetnénk, de így az adat ellentmondó!
- Kálnai András. Tab 1627—1628.
- Károly(i) Ferenc. Somogyudvarhely ? Nemesdéd ? Ujudvari 1657—?
- Kerék Mihály, lásd: *Táczai Kerék Mihály*.
- Keresztes Gyula. Kaposmérő 1904 — ma is. (T. L.)
- Keszői Benedek. Szomajom 1628. (Th. I. 109.) Mezőcsokonya 1634.
- Király Ferenc. Somogyviszló 1784—1788. Beleg 1788—1808.
- Király Ferenc II. Gyöngyösmellék 1817—1821. Zselickisfalud 1825—1860.
- Király Pál. Beleg 1808—1821. Istvándi 1821—1832.
- Kis András. Böhönye 1790—1802. Ötvöskónyi 1802—1804.
- Kis András. Erdőcsokonya 1831—1852.
- Kis Antal. Beleg 1872—1919.
- Kis Bálint. Csököly 1796—1799. Hedrehely 1799—1801. Csököly 1801—1825.
- Kis Bálint II. Gyöngyösmellék 1868—1890.
- Kis Benedek. Kisasszond 1732-ben.
- Kis Endre. Kaposszentbenedek 1870—1915.
- Kis István palotai. Darány 1753—1760. N. L. és Sz. szerint 7 évig. 1760-ig, ami valószínűen tévedés, a Ser. 1. szerint 1748-ban volt itt; a Ser. 2. már 1750-ben Sóvári nevű papot mond ittlevőnek.
- Kis János. Pata 1683—1695.
- Kis Mihály. Beleg 1753-ban.

- Kis Miklós.* Erdőcsokonya 1650-ben.
Kisnémedi L: Némedi Kis...
Kis pap. Merenye 1700 körül. Tótszentgyörgy 1710 körül.
Kis Tamás. Hetes 1905—1906. Somogyviszló 1906—1919. (S. Ny.)
Kis Viktor. Nemeskisfalud 1833—1834. Merenye 1834—1841. Nemesdéd 1841—1853. Beleg 1853—1872.
Kis Viktor II. Nemesdéd 1867—1891.
Kis Zoltán. Nemeskisfalud 1910—1914.
Kisvárdai János. Somodor 1628. (Thúry I. 286.) Gige 1634. Somodor 1636—1643. (Th. 294.) Szenta 1655-ben. (Kisk. anyakv. 155,) Kutas 1656. Böhönye 1657? (Thúry I, 339.)
Klippel Lajos. Balhás 1911—1924.
Kolozsvári István. Vásárosbéc 1708—1710.
Kolozsvári János. Gige 1646—1661. (de 1651-ben Bódi János!), újra Gige 1679—1689 (Mindkettő adat Series 3. alapján.) Hedrehely 1686—1694.
Kolozsvári N. Somogyvisonta 1680—1691. Darány 1700 körül ?
Komáromi István. Erdőcsokonya 1750—1751. (Ser. 2.)
Komáromi Pásztor István. Somogyaszaló 1634—1643. (Th. 283., 284., 294. 1. Révkomáromit úgy tüntetik fel néha, mintha vele azonos lenne!)
Komáromi János. Somogyaszaló 1614—? (Adattár VII. 148.) Somodor 1627. (Adattár IX. 97., 100.) Kaposszentbenedek 1628. (Adattár IX. 108.) Somogyaszaló 1631. (Thúry I. 213.)
Komáromi János rév. Mezőcsokonya 1682—1692. Somogyjád 1699—1705.
Komáromi János. Magyaregres 1656. (Thúry II.) Kutas 1657. (Thúry I. 339.) Somodor 1661—64. (Kisk. anyakv. 110. és 184.)
Komáromi József. Nagydobsza 1738—1741. (1743?), Magyaratád 1750—1751. Magyaregres 1758—1760. Ser. 1 .szerint, 1748-ban Erdőcsokonyán volt; Ser. 2. szerint 1750-ben már Komáromi István volt ott.
Komáromi Mihály. Istvándi 1683—1694.
Komáromi N. Somogyvisonta 1707—1710. Nemesdéd 1700 körül.
(kis) Komáromi Sámuel. Kisbajom 1697. Kutas? (lelkészek névsorában ismeretlen, csak Csire említi a helyet. A másik hasonló nevű lelkészeről lehet szó. 1. ott.)
 II. *Kiskomáromi Sámuel.* Kaposszentbenedek 1718—1720. Hetes 1720—1725. Kutas ? 1725— ? Mezőcsokonya 1733—1735. Kaposszentbenedek 1733(?)—1740. (Ez utóbbi adat a Vis. kvből, amely az első ottlételt nem ismeri. Csire ehelyett két szentbenedeki tartózkodást jegyez fel, az elsőt tőle vettem, a másikat így: 1737—1739. Tőle való a kutas adat is, az egyház lelkészeinek általam ismert névsorában nem találom eme névnek nyomát!)

- ifj. Komáromi Sámuel.* Kaposszentbenedek 1740—1773. (Egy K. S.-t a kerület 1767-ben a Nemesdédéről elmozdított Magyaróvári helyébe küld. Ker. jzökv.)
- Komáromi Sándor.* Somogyjád 1707—1713.
- Kompa Ferenc.* Kisasszond 1792—1795.
- Konc Imre.* Nagykorpad 1634. (Thúry I. 283.)
- Kosztolányi György (szentgyörgyi).* Nagybjom 1618. (Th. I. 170.)
- Kovács András.* Hetes 1786—1787. Kaposszentbenedek 1787—1790.
- Kovács Bertalan.* Pettend 1894—1896. Kálmánca 1896—1903. Kaposmérő 1903—1904. Kálmánca 1904 — ma is. (T. L.)
- Kovács Ferenc bicskei.* Istvándi 1778—1786. Szenna 1786—1790.
- Kovács Ferenc kazsoki.* Nagydobsza 1780—1799. †.
- Kovács Gábor.* Gyöngyösmellék 1852—1856. Orci 1856—1893.
- Kovács György... 1.: Látrányi Kovács György.*
- Kovács István.* Lábod 1801—1814. Somogyjád 1814—1825. Nagydobsza 1825—1832.
- Kovács János I.* Pettend 1827—1828 jún. 7-ig.
- Kovács János II.* Gyöngyösmellék 1811—1817. Orci 1817—1822. Galambok 1822—1827.
- Kovács János III.* Zselickisfalud 1736—1744.
- Kovács József I.* Balhás 1799—1803. Nemesdéd 1803—1805. Szomajom 1805—1815. Kastélyosdombó 1815—1817. Kaposmérő 1817—1818. †.
- Kovács József II.* Kaposszentbenedek 1915 — ma is. (T. L.)
- Kovács József III.* Tótszentgyörgy 1814—1815. Ötvöskónyi 1815—1819. Somogyaszaló 1819—1825. Kaposmérő 1825—1835.
- Kovács József IV.* Kutas 1825—1848. ... Somogyszob 1862—1866. Nagykorpad 1866—1876.
- Kovács József V.* Magyarujfalu 1856—1859. Görgeteg 1850—1898.
- Kovács József VI.* Kisasszond 1888—1905.
- Kovács Kálmán.* Somogyjád 1901—1905.
- Kovács Károly.* Görgeteg 1915 — ma is. (T. L.)
- Kovács Miklós.* Komlósd 1791—1803. Kutas 1803—1804. Somogyviszló 1804—1805. †.
- Kovács Pál.* Inke 1640.
- Kórosi József.* Alsóseged 1827—1838.
- Körmendi Gergely.* Gige 1730—1734. (Series szerint. A visitációs kv. szerint azonban István és 1727—1734-ig!) Lábod 1738—1742.
- Körmendi István.* Istvándi 1725—1736. Darány 11 évig.
- Körmendi Mihály (kerecsényi).* Hetes 1694—1700. Csököly 1707 körül. Nagybjom 1718-ig. Kisasszond 1718—1724. Szomajom 1724—1740. Darány 1740—1748.
- Körmendi Péter.* Nemesvid 1642. (Kiskomáromi anyakv.)

- Körmendi Sámuel.* Nemesdéd 1704-ig. Mezőcsokonya 1704—1709. (A visitatiós jegyzőkönyv szerint: Mihály és 1 évig volt itt: 1710—1711-ben.)
- Ihárosi Körmendi Sámuel.* Szomajom 1740—1743.
- Körmendi Sámuel.* Kaposmérő 1807—1814. Kálmánca 1814—1818. Nagykorpád 1818—1830. Somogyjád 1830—1861.
- Körmendi Sámuel.* Szenna 1831—1872.
- Körmendi Sándor.* Kisasszond 1856—1859. Kálmánca 1859—1867. Hedrehely 1867—1902.
- Kőrösi Torma Ferenc.* Nagybajom 1732. (Csire szerint Kaposvidék, majd Belsősomogy (első) esperese. Szabó tévesen Kőszegit ír.) Magyareres? (1732—1735?)
- Kőrösi Ferenc.* Hobol? Nemesdéd 1710 körül. Somogyjád 1713—1723. Nemesdéd 1723—1745. (A két Kőrösi Ferenc személyét elválasztani nehéz. Lehet, hogy egyazon személy.)
- Kőrösi János.* Istvándi 1694— ? (15 évig N. L. és Sz. szerint.) Pata 1700—1703.
- Krizsa (Krisa) János.* Magyarujfalu 1785—1789. Hobol 1789—1791. Nemeske 1791—1803. Komlósd 1804—1805. Pata 1806—1807. Magyareres 1807—1809. Pettend 1809—1811.
- Kulcsár Gergely.* Nagydobsza 1691—1698.
- Kulcsár János.* Nagydobsza 1698—1725. (Anyakvből,)
- Kuti Elemér.* Orci 1909—1918. (S. Ny.)

L.

- Laki Gergely.* Szentbalázs 1628—29.
- Laki István.* Hobol ?
- Laki János.* Hahót 1623—1627. (Adattár IX. 46, 100.) Szentbalázs 1628—1629. (Adattár IX. 48, 109.)
- Laskai János.* Somogyaszaló 1762—1763. Nemeskisfalud 1763—1770. Zádor 1770—1773.
- Laskói János.* Csurgó 1618—1633. (Thúry I. 195.)
- Laskói Máté.* Alsóseged 1618—1627. Ötvöskónyi 1628—1640. (Adattár IX. 49. és Thúry I. 294.)
- Laskói Sándor.* Somogyjád 1624— ? (Adattár IX. 59.) Nagybajom 1621—1634. (Ad. IX. 97.) Kiskomárom város 1634—1639. (Adatt. IX. 108.) Kéthely 1640—1641. Thúry I. 294. és 339.) Kiskomárom város 1641—44. (Kiskomáromi anyakv. szerint 87. 1.)
- Lángos István.* Pata 1663—1675.
- Látrányi Kovács György.* Szenna 1728 táján. (Nagy L. és Sz. szerint 4 évig; a Vis. jzók. szerint 2 évig: 1728—1730.) Somogyjád 1728—1743-ig. N. L. és Sz. szerint, míg Csire

1732—1761-ig mondja. Ser. 1. és 2. Csirét igazolja; csak Ser. 2.-nél — legalább is az összeírás nyomtatott másolataiban — N. L. 523., Sz. 449. Georgius helyett Gregorius van.

Lázár József, lásd: *Dálnoki Lázár J.*

Lázár János, 1.: *Szilágyi Lázár J.*

Lendvai László. Magyaregres 1757—1758.

Lévai János (mogyorósi). Nemesdéd 1767—1768.

Lévai Márton. Somogyjád 1646—1656. Galambok 1656—1658.

Kiskomárom város 1661—? (Dunt. Prot. L. 1897., 31.)

Liber István. Kisdobsza 1927—1930. Szigetvár 1930 — ma is. (T. L.)

Liber János. Balhás 1784—1790. Kutas 1790—1803.

Losonczy Mihály. Kutas 1686-ban. Kisbajom 1687—1691. (A két adat ellentmondó lenne, ha a kutasi hagyomány szerinti adatot venném, mely szerint Kutason volt 1689-ig. Egyik, vagy másik adat nem állhat meg egymás mellett. Lehet, hogy a kisbajomi hibás, lehet, hogy a kutasi.) Darány 5 évig. Itt avatták fel.

Lósi András. Csurgó 1640—47-ig?. (1. Thúry I. 294., 302.)

Lukácsi Gergely. Szomajom 1623—1628. (Adattár IX. 53.) ... Szomajom 1635—1640. Kaposszentbenedek 1640—1643. Szomajom 1657—?

M.

Maar Károly. Pettend 1879—1881. Kaposvár 1883—1884.

Nemeskisfalud 1884—1885. Zselickisfalud 1885—1889.

Madarász Endre. Pata 1921 — ma is. (T. L.)

Magi István. Nemeskisfalud 1914—1924.

Magyari Ferenc. Galambok 1625. (Kiskom. anyakv. 155,1.)

B. Major János. Orci 1922 — ma is. (T. L.)

Maklári Pap J. Lásd: *Pap József*.

Maklári József. Gyöngyösmellék 1843—1847.

Marosi György. Mezőcsokonya 1692—1704. Nemesdéd 1697. évben. (Mezőcsokonyán a visitatiós könyv szerint 1699—1710-ig, nemesdédi adat a veszprémi részzsinat jzö-kve szerint. Thúry kézirat.)

Marácz Balázs 1.: *Nagymarácz Balázs*.

Marosi Sámuel. Mezőcsokonya 1735—1756. Ser. 1., 2.

Marosi János. Rinyakovácsi 1910—1912.

Marosvásárhelyi György. Magyaregres 1652—1655. Nemesdéd 1655—? (Kisk. anyakv. 155.)

Matolcsy Gyula. Kaposmérő 1893—1901.

Matolcsy István. Nagykanizsa 1887—1888. Kaposvár 1890—1893.

- Matolcsy József.* Kutas 1849—1859. Zselickisfalud 1860—1879.
- Matolcsy Sándor I.* Lábod 1818—1826. Kadarkut 1826—1858 †
- Matolcsy Sándor II.* Tótszentgyörgy 1849—1855. Alsósegesd 1855—1885.
- Márton Gábor.* Kisasszond 1799—1801. Inke 1801—1802. (csurgói tanár). Nemesdéd 1805—1809.
- Máté N. Beleg* 1711—1731. (Csire szerint!)
- Máté Lajos.* Galambok 1856—1859. Darány 1859—1898. †
- Máté Lajos.* Magyarlad 1892—1896. Kálmánca 1896-ban. Somogyvisonta 1896—1931.
- Mátyás Mihály.* Nemesdéd 1893—1903. Kisdobsza 1903—1925.
- Molnár István.* 1. *Szentandrás Molnár István.*
- Mezei István.* Somogyhatvan 1799—1803. Komlósd 1803—1804. Ötvöskónyi 1804—1813. Magyaregres 1813—1818. Kálmánca 1818—1824. Kisbajom 1824—1842.
- Mezei János.* Pettend 1829—1831. Kaposszentbenedek 1831—1838. Zádor 1838—1866.
- Mezei József.* Szomajom 1762—1779. †
- Mezei Pál idb.* Kisbajom 1842—1859. Csököly 1859—1885.
- Mezei Pál ifjabb.* Kutas 1890—1930.
- Mészáros János.* Somogyaszaló 1760—1761. Somogyjád 1761—1771. Istvándi 1771—1777. Somogyvisonta 1777—1787. Homokszentgyörgy 1787—1790. †
- Mészáros János.* Kaposszentbenedek 1780—1784. Merenye 1784—1792. Hetes 1792—1797. Merenye 1797—1802. Hencse 1802—1803. Kaposmérő 1803—1807.
- Mészáros János.* Zselickisfalud 1903—1904. Tótszentgyörgy 1904—1931.
- Mihály deák.* 1. Katona Mihály, v. Deák Mihály.
- Mihó Sámuel.* Kálmánca 1759—1773. Zádor 1773—1792. Zselickisfalud 1792—1797. Nemeskisfalud 1797—1803.
- Mikolai András.* Lábod 1782—1784. Nemesdéd 1784—1788. Somogyvisonta 1788—1796. Gyöngyösmellék 1796—1797. Merenye 1797-ben két hónapig. Hetes 1797—1813.
- Mogyorósi...* 1. *Lévai Mogyorósi.*
- Mosonyi Sándor.* Magyaregres 1879—1888. Kadarkut 1888—1929.
- Mózes Ernő.* Somogyudvarhely 1918—1925. Balhás 1925 — ma is. (T. L.)
- Mózes János.* Somogyviszló 1795—1798. Hobol 1798—1804. Kisbajom 1804—1816. Alsósegesd 1816—1827. Szomajom 1827—1832. Hencse 1832. †
- Motsi István.* Merenye 1729—1739. (Nevét többféleképen látom írva: Mutsinak is, valószínűen elnézésből Mohinak is!)
- Munkácsi János.* Kaposszentbenedek 1715-ig? (Csak Csire említi). Kisasszond 1725?
- Munkácsi Lajos.* Bűrüs 1932 — ma is. (T. L.)

- Munkácsi Mihály.* Kadarkut 1699—1704. Szomajom. (N. L. és Sz. itt Istvánnak mondja, a Visitációs jzökv. azonban Mihálynak!) Visjzökv. más évszámot ad; 1707—1710.
- Muraközi György.* Kiskomárom város, 1631 körül. Murányi János. Nagykanizsa 1901—1903.

N.

- Nagy Albert.* Somogyjád 1861—1900.
- Nagyszöllösi A. 1. Szöllösi A.*
- Nagy Antal.* Pettend 1822—1825. Magyarlad 1825—1830. Somogyviszló 1830—1837. Balhás 1837—1845. Orci 1845—1851.
- Nagy Ferenc Rádóczy.* Kisasszond. (Csak Csire említi.) 1795—1798. Galambok 1798—1809. Nemesdéd 1809—1810.
- Nagy Gáspár.* Zalaszentgrót 1615—, Kiskomárom vár 1616—1624. (Thúry E. I. 170 és Adattár IX. 53.)
- Nagy Gergely.* Kutas 1771—1777 Somogyjád 1777—1783. Csököly 1783—1796.
- Nagy Gergely.* Nemeskisfalud 1814—1819. Rinyakovácsi 1819—1824. Szabás 1824—1830. Magyarlad 1830—1832.
- Nagy János I.* Nemeskisfalud 1784—1789. Kaposszentbenedek 1790—1797. Vásárosbéc 1797—1798.
- Nagy János II.* Nagydobsza 1820—1825. Somogyjád 1825—1830. Nagykorpad 1830—1866.
- Nagy József I.* Vásárosbéc 1794—1796. Görgeteg 1796 — (1 évig? i. m. N. U és Sz.) Istvándi 1801—1805. Orci 1805—1807. Kutas 1807—1810. Komlósd 1810—1811. Magyarujfalu 1811—1840.
- Nagy József II.* Hobol 1779—1783. Lábod 1784—1786. Kaposszentbenedek 1787—1799.
- Nagy József III. (pápai).* Somogyaszaló 1746—1760. Magyaregres 1760—1797. (ser. 1. is, 2. is csak Pápainak írja; de ser. 2. nem Józsefnek, hanem Istvánnak.)
- Nagy József IV.* Somogyszob 1928 — ma is. (T. L.)
- Nagy Károly.* Merenye 1847—1856. Kaposmérő 1856—1868. Magyaregres 1868—1879.
- Nagy Lajos.* Bürüs 1851—1856. Magyaratád 1856—1890.
- Nagy Lajos.* (Kaposvár 1882—1883.) Zádor 1887—1890. Lábod 1890—1924.
- Nagy László.* Kisasszond 1852—1856. Tótszentgyörgy, 1856—1884.
- Nagymarácsi Balázs.* Zalaszentgrót 1629. Kiskomárom város 1649— ? Galambok 1654. (Valószínű Kiskomárom és Galambok lelkésze.) (Thúry I. 312. és kézirata.)
- Nagy Sándor I.* Lábod 1786—1800.

- Nagy Sándor II.* Mezőcsokonya 1850—1860. Kadarkut 1860—1865. Hobol 1865—1876. Lábod 1876—1885. Csököly 1885—1902.
- Nagy Sándor H.* Kisasszond 1914 — ma is. (T. L.)
- Nagy Zsigmond.* Nemeskisfalud 1856—1873.
- Naszályi Ádám.* Nemeskisfalud 1794—1797. Hencse 1799—1800.
- Nádasdi Dániel.* Csököly 1618.
- Nánási András (István?).* Somogyjád 1705—1706.
- Nánási Gergely.* Kutas 1693—1697.
- Nánási János.* Bürüs? Kadarkut 1684—1686.
- Nánási Mihály.* Gyöngyösmellék 1755-ben. Kadarkut 1756—1761. Somogyhatvan 1761—1762.
- Nárai Péter.* Kutas 1767—1770. Ötvöskőnyi 1778—1785. (Nyári, vagy Nyárainak is írják néhol.)
- Nátkai János.* Somogyvisonta 1754—1777.
- Nemesnépi Ferenc.* Szentbalázs. (Adattár IX. 48.) 1623.
- Nemesnépi István.* Magyaregres 1743—1747. Hedrehely 1747—1758. (Csire Magyaregres adatát így adja 1738—1749-ig. A vis. jzkv. 1747-ben említi ott.)
- Némedi István.* Szomajom 1716—1717. Magyaregres 1735—1737. (Szomajomban a Vis. kv; M.-egresen pedig N. L. és Sz. mondja Mihálynak felváltva! Nem tudni, melyik név a jó, vagy tán két személy?)
- Némedi Kis N.* Lábod 1731—1734. i. m. Cs., N. L. és Szabó nem tévesztendő össze Némethi Vas Istvánnal, l. alább.
- Németh Ferenc.* Magyarújfalu 1841—1846. Hobol 1846—1863. Kastélyosdombó 1863—1873.
- Németh János.* Nemeske 1848 — ?
- Németh József.* Inke 1899—1903. Nemesdéd 1903—1904. Hedrehely 1904—1933.
- Németh Károly.* Somogyszob 1917—1927. Keszthely 1927 — ma is. (T. L.)
- Németh Lajos.* Kastélyosdombó 1841—1847.
- Németh Zsigmond.* Kutas 1872—1876. Hobol 1876-1888. Alsók 1888—1931 †
- Németi Vas István.* Nemeskisfalud 1727—1732. Lábod 1742—1748. (ser. 1.)
- Novotny Alajos.* Kisasszond 1870—1876. Kutas 1876—1878. Kastélyosdombó 1878—1924.
- N. Bálint.* Gige 1618. N. János. Somogysámson 1618. N. György Rinyaujlak 1618. (Mind a 3 adat Thúry I.170. alapján.)
- N. Miklós.* Hedrehely 1675—1685.

Ny.

Nyárádi János. Magyaregres. Csire szerint 1777—1784-ig. Más nem ismeri, az ottani lelkészek névsorában sehol nem találom nevét!) Görgeteg 1784—1790. Alsók 1790—1792. Darány 1792—1795. Istvándi 1795—1798.
Nyirádi János. Nagykorpád 1736—1739.

O.

Odor József. Kisdobsza 1859—1902.
Ónodi Odor István. Somogyaszaló: A Visitációs jzökv. szerint 1734—1735. Somogyvisonta 1732—1739. (ellentmondó, hogy melyik adat a jó, nem lehet megállapítani.) Nagykorpád 1739—1740. Somogyaszaló 1740—1744. Istvándi 7 évig, 1743, vagy 1744-től, de megszakítással. Somogyhatvan 1753—1756. (Csire így adja az istvándi-i adatokat: 1744—1745. Másodszor: 1748—1753. (ser. 1. és 2. szerint csakugyan itt volt 1748—50-ben.)
Óvári István. Somogyhatvan 1710 körül.

Ö.

Őri Jakab (Eőri). Inke 1646—1647. Csurgó 1656—1657. (Th. I. 339.)
Örményi Pál. Magyaregres. (N. L. és Sz. szerint: János, időadatot nem adnak, Visitációs jzökv. szerint 1737—1743. Kisbajom 1740—1742. N. L. Sz. és Csire szerint. Az adatok itt is összeegyeztethetetlenek.

P.

Paksi Ábrahám. Galambok 1670 körül. *Paksi István.* Kiskomárom vár 1628—1634. (Thúry I. 243. 245.)
Palotai Kis István. L. *Kis István.*
Pantsó István. Kadarkut 1670—1674.
Pap Ferenc. Szomajom 1658 — ? (1680?)
Pap István. Zselickisfalud 1705—1709.

- Pap József, Maklári.* Böhönye 1820—1828. Mezőcsokonya 1828—1850.
- Pap József.* Lábod 1926 — ma is. (T. L.)
- Pap Miklós.* Pata 1697—1702.
- Pataki János.* Csurgó 1635—1636. (Th. I. 290.)
- Patai István.* Kiskomárom vár 1624—1626. (Th. I. 191 és Kiskom. anyakv.)
- Patonai István.* Szenna 1773—1786. †
- Patonai Lőrinc.* Kiskomárom vár 1627—1628. (Thúry I. 243. és Adattár IX. 107.)
- Patzolai Sándor.* Magyarújfalu 1801—1806. Komlósd 1806—1810. Kutas 1810—1813. Rinyakovácsi 1813—1819. Ötvöskónyi 1819—1836. Hobol 1836—1845.
- Patzolai József.* Rinyakovácsi 1843—1845.
- Paxi István.* Zalaszentgrót 1627. (1. ott.)
- Pákozdi Mihály.* Vásárosbéc 1791—1792.
- Pál Antal.* Rinyakovácsi 1828—1831.
- Pápai Ádám.* Kutas 1722—1724. Kisbajom 1724—1726. Szenna N. L. szerint 6 évig. Vis. jzók. szerint 4 évig. 1724-től. Valószínűbb 1726-tól!
- Pápai Gergely.* Hahót 1623. (Adattár IX. 52.)
- Pápai (seper) István.* Somogyaszaló 1721—1734-ig.
- Pápai N. János.* Szenna 1740—1742. Magyarújfalu 1750-ben. (ser. 2 i. m.)
- Pápai János.* Somogysámson 1634. (Thúry I. 283.)
- Pápai József.* Hobol 1779—1783 ?
- Pápai N. József.* L. Nagy József.
- Pápai Kulcsár János.* Nemesdéd 1627. (Adatt. IV. 100.)
- Pápai N.* Somogyvisonta 1742—1747. (1749 ?)
- Pápai Pál.* Bűrüs 1732—1749. (Földvári II. 216.)
- Pátkai N.* Somogyvisonta 1714—1719.
- Pázmán György.* Somogyvisonta 1722—1723. Kadarkut 1723—1728.
- Pelsöczi András.* Tapsony 1631 — ? Somodor 1634 — ? Tapsony 1635—36. Nemesvid 1640—1643. (Thúry I. 285. 294. 304. Thúry II.)
- Pelsöczi István.* Somogyaszaló 1689—1713-ig a Visitációs jzók. szerint. Magyaregresen N. L. és utána Sz. Jánosnak mondja tévedésből, ittlétének idejét nem jelölve meg. A veszprémi zs. jzókve (1697) szerint István és 1697-ben itt volt. A Visitációs jzók. Magyaregresen levőnek mondja, 3 izben, 30 évig (1700—1735. között.)
- Pelsöczi János.* Somodor 1634. (1. ott.)
- Pelsöczi János.* Szomajom, 3 izben: 1689—1697. 1701—1707. és 1717—1724. (Nagy a valószínűsége annak, hogy a fenti Istvánnal azonos.)
- Peti Lőrinc.* Kutas 1878—1880. Bűrüs 1880—1930. †.
- Peti Sándor.* Magyarújfalu 1846—1856. Bűrüs 1856—1878.
- Peti Sándor.* Rinyakovácsi 1891—1900.

- Polányi Gyenes Dénes.* Gige 1827—1840. Hedrehely 1840—1841.
Polányi József. Böhönye 1814—1819. Hobol 1819—1827. Gige 1827—1840.
Polányi János. Szomajom 1680—1684.
Polányi Péter. Kadarkut 1666—1670
Putnoki Bálint. Pata 1705—1715.
Püspöki István. Merenye 1713—1716,

R.

- Ragályi László.* Görgeteg 1898—1912.
Rákos Ferenc. Rinyaszentkirály 1640. Rinyaújlak 1656-ig. Somogyudvarhely 1656 — ?
Rákosi Pál. Nemeskisfalud 1724—1727.
Rátkai György. Kiskomárom vár 1656—1664. (Dunt. Prot. L. 1897. 31.)
Réti László. Magyaregres 1915 — ma is. (T. L.)
Rétyi Gazda József. L. *Gazda József.*
Révkomáromi Gergely. Nemesdéd 1657. (Th. I. 284.)
Révkomáromi Mátyás. Görgeteg 1634—1636. Nagykorpad 1640. Magyaregres 1657. (Th. I. 294. 339. és kézirata: jzökv. másolata.)
Rimaszombati István. Kisbajom 1646-ig. 1655-ben is ismét. (Kisk. anyakv. 155. 'és Thury I. kézirata.) — Jegyzet: A Révkomáromiakat illetőleg, utánkeresésnél figyelemmel tartandók a Komáromiak is, mert több olyan lelkész volt, ki egyszer így, másszor úgy neveztetik. Szerző.

S.

- Samarjai János.* Böhönye 1661. (Kisk. anyakv. 106.)
Samu János. (Kálmáncsán tanító.) Nagykorpad 1671—1673.
Sarkadi István. Kisasszond 1809—1811. Hobol 1811—1819. Kaposmérő 1819—1821. Szabás 1821—1822. Kastélyosdombó 1822—1841. Merenye 1841—1844. Hetes 1844—1853.
Sarkadi Károly. Alsok 1840—1885.
Sarkadi Sámuel. Bürüs 1717—1749. Beleg 1751—1752.
Sarkadi Sándor. Hobol 1785—1789. Orci 1789—1803. Balhás 1803—1804. Magyaratád 1804—1805.
Sarkadi Titusz. Nagykanizsa 1891—1892. Kaposvár 1893—1894. Nemeskisfalud 1898—1904.

- Sarlós György.* A sup. matr.-ba Sallósnak van írva a neve. Somogyhatvan 1837—1840. Tótszentgyörgy 1840—1843. Galambok 1843—1854. Hetes 1854—1856. Pata 1856—1884.
- Sárosi István.* Vásárosbéc 1712—1718.
- Sági János.* Somogyjád 1656. Hetes 1658—1680. (Thúry 339. és jzetei.)
- Sági Miklós.* Tapsony 1627. Lábod 1633—34.
- Sánta pap.* Merenye 1710 körül.
- Sápi Péter.* Beleg 1786-1788. Somogyviszló 1788—1791. Bürüs 1791—1795. Magyarújfalu 1795—1801.
- Sárai Gábor I.* Ötvöskönyi 1792—1801. Kastélyosdombó 1802—1805. Kaposszentbenedek 1805—1814. Lábod 1814—1818. Magyaregres 1818—1833. Vásárosbéc 1833—1835.
- Sárai Gábor II.* Somogyhatvan 1840—1843. Nemeskisfalud 1843—1846. Kisasszond 1847—1852. Magyarlad 1852—1869. Hencse 1869—1872.
- Sári Imre.* Hencse 1921—1927. S. Ny.
- Sárosi István.* Gige 1923 — ma is. (T. L.)
- Schmidt Béla.* Istvándi 1920 — ma is. (T. L.)
- Schmidt Jakab.* Fiume 1888—1918.
- Sebesi Sámuel.* Nemesdéd 1747—1757. (ser. 1 és 2.) Ötvöskönyi 1757—1765. Beleg 1765—1786 (és nem 768, mint a Szabó-féle Emlékv. írja.)
- Sebő Pál.* Somogyhatvan 1782—1787. Magyaratád 1785—1799. Kaposszentbenedek 1799—1802. Alsósegesd 1802—1816. Kisbajom 1816—1824. Beleg 1824—1839.
- Sebők József.* Merenye 1846-ban. Nemeskisfalud 1816—1850. Gyöngyösmellék 1850—1852. Hencse 1852—1859.
- Seregély Dezső.* Nagykanizsa 1892—1899, aztán újra 1900—1901. Somogyhatvan 1901—1909.
- Séllyei András.* Nemesvid 1632. Mernyeszentmiklós 1634. Galambok 1635—1636. Nagybjom 1640—1643. Inke 1644—1646. Inke 1664 — ?
- Simon András.* (Simoni?) Somogyhatvan 1778-ban, Magyaratád 1778—1784. Kaposszentbenedek 1784—1785.
- Simon Károly.* Kutas 1880—1882. Zádor 1882—1887. Magyarújfalu 1887—1900. Pata 1900—1915.
- Simon Lajos.* Magyaregres 1843—1853.
- Simon Mihály.* Hencse 1803—1806. Balhás 1806—1810. (Csak Csire említi.) Rinyakovácsi 1810—1813. Böhönye 1813—1814. Kaposszentbenedek 1814—1826. Bolhás 1826—1828. Magyaratád 1828—1835. Szomajom 1835—1847.
- Simon Pál.* Somogyhatvan 1803—1809. Galambok 1809—1811. Komlósd 1811—1816. Kiskorpád 1816—1819. Böhönye 1819—1820. †.

- Simon Péter.* Hencse 1828—1832. Böhönye 1832—1835. Magyarlad 1835—1839. Beleg 1839—1845. Balhás 1845—1870.
- Simonfalvi Benedek.* Somogyjád. Háromizben itt találjuk: 1628, 1631, 1636-ban. Lehet, hogy közben nem is volt másutt. 1636-ban Pál szerepel ugyan, de minthogy sehol egyébütt nem találkozunk nevével, valószínű, hogy az oly gyakori elírások egyik esete forog fenn itt is. (L.: Thúry I. 109, 283. és 290.)
- Sipos Dániel.* Kaposszentbenedek 1803—1805. Istvándi 1805—1806. Somogyaszaló 1806—1809. Nagykorpád 1809—1813. Alsók 1813-1839.
- Sipos Márton, köveskáli.* Kadarkut 1765—1786. Alsók 1786—1790.
- Sipos Mihály.* Somogyviszló 1805—1808. Somogyaszaló 1809—1817. Hedrehely 1817—1840. Sipos Sámuel Kaposszentbenedek 1802—1803. Csurgó 1805—1806. Hedrehely 1806—1811. Kadarkut 1811—1826. Erdőcsokonya 1826—1831.
- Solti Ferenc.* Szomajom 1713—1716. (Vis. jzökv. szerint János!)
- Somogyi György.* Szomajom 1900 — ma is. (T. L.)
- Somogyi (Somodi) János.* Szomajom 1743—1759. (ser. 1, 2. i. m.)
- Somogyi Kristóf.* Alsósegesd 1636—1646.
- Somogyi Sándor.* Tótszentgyörgy 1795—1798. Magyaregres 1798—1801. Görgeteg 1801—1811. Nagydobsza 1811—1815, Nagykorpád 1815—1818. Mezőcsokonva 1818—1827.
- Somogyi Sándor.* Kisasszond 1832—1835. Magyaratád 1835—1856.
- Sólyom Ferenc.* Somogyvisonta 1748—1749. Merenye 1750. Pata 1751—1754. Magyaregres 1754—1755. Zselickisfalud 1756—1759. Pata 1760—1761. Vásárosbéc 1761—1764. (L. ser. 1, 2. is.)
- Sós György.* Somodor 1618. (Thúry I. 170.)
- Sós Dániel.* Kutas 1700—1704. Kisbajom 1704—1708 (?) (Csire i. m.: Kutas 1698—1700. Kisbajom 1704—1706. A kisbajomi adatot N. L. és Szabó így: 1702—1706. ami a szintén általuk adott kutasi évszámmal ellenkezik (700—704.) Nem tudni, hol a hiba, valószínű a kisbajomi adat nem fedi a tényt. Somogyvisonta 1710—1713. Pata 1713—1715. Mezőcsokonya 1715—1719. Kadarkut 1719—1723. Somogyjád 1723—1728. Nemesdéd 4 évig. Az ottani lelkészek névsorában sem N. L., sem Sz. nem említik. Nagydobsza 1736—1738.
- Sós János.* Kiskomárom vár 1612—1616. (Thúry I. 100. és 231.)
- Sóvári János.* Magyarújfalu 1727.

- Sóvári József.* Vásárosbéc 1744—1747. Darány N. L. és Sz. szerint 5 évig. Ser. 2 szerint 1750-ben darányi pap Sóvári István, Csire szerint pedig 1753—1756. Bűrüs 1756—1765.
- Sütő János.* Rinyakovácsi 1852—1859. Magyarújfalu 1859—1885.
- Süttő Lajos.* Szomajom 1847—1855.
- Süttő Lajos.* Szomajom 1881—1899.

Sz.

- **Szabó Bálint.* Hetes 1906—1933. Hedrehely 1933 — ma is.-(T. L.)
- Szabó Béla.* Somogyhatvan 1911 — ma is. (T. L.)
- Szabó Gergely I.* Csököly 1826—1859.
- Szabó Gergely II.* Kaposszentbenedek 1654—1657. (Thúry I. 302, 312.) (Sartorius Gergely néven is szerepel így: Szabó Sartórius Gergely.)
- Szabó János.* Gyöngyösmellék 1794—1796. Zádor 1796—1809. Istvándi 1809—1813. Nagykorpád 1813—1815. Zádor 1815—1822.
- Szabó Géza.* Nagydobsza 1927 — ma is (T. L.)
- Szabó János.* Szenna 1872—1931. †.
- Szabó József.* Gyöngyösmellék 1860—1864. Nemeske 1865—1909.
- Szabó József.* Rinyakovácsi 1913 — ma is. (T. L.)
- Szabó Mihály.* Rinyakovácsi 1800—1803. Vásárosbéc 1803—1818.
- Szabó M. tasnádi.* L. *Tasnádi Szabó.*
- Szabó Pál.* Rinyakovácsi 1878-ban. Pata 1886—1898, jan. 5-ig.
- Szabó Sámuel.* Kisasszond 1835—1838. Kaposszentbenedek 1838—1854. Nagybjom 1854—1869.
- Szakállasi Gergely.* Csököly 1654—1657.
- Szakáll Lajos.* Kisasszond 1841—1847. Kastélyosdombó 1847—1853.
- Szakmári András.* Kisbjom 1624. (Adattár IX. 75.)
- Szakmári (Szatmári?) János.* Lábod 1640—1643. Nemesvid 1646. (Kisk. anvkv. 72.)
- Szalai Benő.* Hencse 1927—1931. Szenna 1931 — ma is. (T. L.)
- Szalai István.* Alsősegesd 1818—1819.
- Szalaní Ferenc.* Szomajom 1687—1689.

* **Megjegyzés.** Minthogy a Barla Szabó és a Szabó név nagyon gyakori s a Barla név rész néha összevonva is előfordul, így: B. Szabó, sőt néha a B is egészen elmarad, összehasonlításnál mindkét névcsoport figyelemmel kísérendő. Szerző.

- Szalánki István.* Nagybajom? Nemeskisfalud 1704—1724.
Balhás 1730—1748 ? (Ser. 1— i m.)
- Szalánki István.* Nemeske 1750-től ser. 2 szerint 1754, ismét 1759—1763. (ser. 2 Jánosnak mondja.1)
- Szalánki Pál.* Vásárosbéc 1706—1708. Böhönye 1722—1723.
Balhás 1727—1730. (E két legutóbbi névnél sem N. L., sem Sz. egyetlen évszámot sem nyújt, én Csire, ill. Egyházm. levéltári adatok és összevetés után állítottam össze. Szerző.)
- Szalánki János.* Ötvöskőnyi 1678—1685. Alsósegesd 1701— ?
- Szatmári István.* Kadarkut 1706—1709. Istvándi (2 évig N. U szerint.) 1745-1748.
- Szatmári János.* Kutas 1711—1716. Kisbajom N. L. szerint Ferenc, 1714—1719. (Csire: Jánosnak mondja.) Hetes 1719—1720. Kaposszentbenedek 1720—1724. (Vis.jzó-kv. sz.) Nagykorpád ? —1734-ig. (N. L. és Sz. az előbbi adattal ellentétben, 1716-tól írja korpádi papnak.) Magyarújfalú 1748-ban is. (ser. 1.)
- Szatmári N. Pata ?*
- Szántói István.* Kisgörbő 1622. Kaposszentbenedek 1634.
- Szegedi János.* Magyarlad 1789—1793. Kastélyosdombó 1793—1802. Pettend 1802—1809. Kiskorpád 1809—1810. (*Szegedi Máté (ev!) Kálmán*csa 1550.)
- Szegedi Kis István.* Kálmánca 1558—1563.
- Szelid Mihály.* Kálmánca 1756—1759. Kisbajom 1750—1779.
†.
- Szenes Sámuel.* Lábod 1665-ig. Hedrehely 1665—1675.
- Szentandrás Molnár István.* Kisbajom 1788—1795.
- Szentgyörgyi Dániel.* Merenye 1739—1743.
- Szentgyörgyi István.* Gige 1742—1767. (Series után. Szabó kihagyta.)
- Szentgyörgyi István ifj.* Gige 1767—1814. (Meghalt 1817-ben, miután 3 évig szélütött volt. Bsom esp. tört.)
- Szentgyörgyi István, legifjabb.* Magyarregres 1801—1804.
Nagykorpád 1804—1809. Magyarregres 1809—1813.
Ötvöskőnyi 1813—1815. Szomajom 1815—1824.
Kálmánca 1824—1845.
- Szentesi Kádár András.* Kisbajom 1756—1759. i. m. Cs. és Sz. és N. L. ser. 2 szerint 1750-ben már itt van. L. Szabó, 449. 1.
- Szentesi János.* Beleg 1821—1824. Szomajom 1824—1832.
- Szentesi János.* Hetes 1827—1833. Lábod 1833—1876.
- Szentesi Sámuel.* Istvándi 1788. Tótszentgyörgy 1789—1795.
Kisbajom 1795—1804. Kálmánca 1814—1814.
Kaposmérő 1814—1817.
- Szentiványi Mihály.* Pettend 1789—1794. (Csire: 1786— 94. i. m.)
- Szentlaki István.* Nagydobsza 1681-ig.

- Szentlőrinci János.* Mezőcsokonya 1651— ? (Kiskomáromi anyakönyv 172. 1.) Mernyeszentmiklós 1657. Nemesdéd 1663. (Dunt. Prot. L. 1897. 48. 1. Szabó: Lászlónak írja.) Nemeskisfalud 1670—1680 körül.
- Szerdahelyi István.* Kutas 1704—1708. Kisbajom 1708—1709. Mezőcsokonya 1709—1718. Gige 1718—1726. (N. L. és Sz. adatai Kutas. Kisbajomnál, mint minden esetben: ellentmondók: szerintünk Kutason 1708-ig, és mégis Kisbajomban már 1706-tól lelkész. A visitációs jegyzőkönyv Mezőcsokonyán Miklóst ír. (ilynevű lelkész egyedül itt szerepelne csak!) 1711—1719. s Szerdahelyi Istvánt Gigén levőnek mondja 1716—1722).
- Szerdahelyi János.* Szomajom 1697—1701.
- Szerdahelyi Sámuel id.* Merenye 1716—1726.
- Szerdahelyi Sámuel ifj.* Merenye 1743—1750. Vásárosbéc 1750—1761.
- Szerdahelyi N.* Kastélyosdombó 1786. előtt (Sz. szerint.) (Szeremlei Mihály ev! Nagykanizsa 1544. Payr. im. 435.)
- Szeremléni Tamás.* Hetes 1614—1634. (Adattár VII. 148.)
- Széki Béla.* Erdőcsokonya 1853—1859.
- Széki Elemér.* Erdőcsokonya 1893—1908.
- Szénási István.* Nemeskisfalud 1789—1793. Inke 1793—1795. Galambok 1795—1798. Pettend 1799—1802. Bűrös 1802—1820.
- Szigeti István.* Marcali 1636—1657. (Thúry 283. 303. 339.)
- Szigeti Gábor.* Nemeskisfalud 1856. Merenye 1856—1877.
- Szigeti István.* Magyaratád 1821—1828. Lábod 1828—1833.
- Szigeti József.* Zselickisfalud 1771—1787. †.
- Szigeti Mihály.* Kastélyosdombó 1786 előtt Szabó szerint. Darány ?
- Szigeti Péter.* Szenna 1817—1821. Tótszentgyörgy 1825—1828. Galambok 1828—1832... Nemeskisfalud 1835—1836.
- Szigeti Sándor.* Merenye 1891 — ma is. (T. L.)
- Szilágyi Árpád.* Kisdobsza 1930 — ma is. (T. L.)
- Szilágyi Gábor.* Galambok 1859—1866. Ötvöskónvi 1866—1888.
- Szilágyi Hanglédi György.* Magyarújfalu 1806—1811. Balhás 1811—1815. Nemeske 1822. körül. Kisasszond 1824—1827. Nemeskisfalud 1827—1832. Gyöngyösmellék 1832—1833. Hencse 1833—1849.
- Szilágyi János.* Pata 1742—1744.
- Szilágyi Lázár János.* Hencse 1832.
- Szilágyi János.* Rinyakovácsi 1831-től (1835-ig ?) Nem azonos az előbbivel?
- Szilágyi Újlaki Sámuel.* L. Újlaki S.
- Szilágyi Károly.* Pettend 1834—1874.
- Szikszy András.* Zselickisfalud 1709—1719.
- Szikszy György.* Magyaratád 1799—1804. Kutas 1804—1806.
- Szikszy István.* Kadarkut 1709—1715. Vásárosbéc ?

- Szikszay József.* Rinyakovácsi 1839—1843. Magyaregres 1843-ban.
- Szikszay László.* Beleg 1919 — ma is. (T. L.)
- Szikszay Mihály.* Pata 1715— ? (N. L. és Sz. 1727-ig mondja, de tévedésből, mert saját anyakve és hagyományainak feljegyzése szerint 1726-ig Hétczei Sámuel volt a lelkésze.)
- Szikszay N. Darány.* Török világban...! Kisasszond?
- Szikszay Ödön.* Hencse 1872—1883. Somogyudvarhely 1883—1910.
- Szobi György.* (Csalónak is írják.) Lábod 1630.
- Szokoli Gergely.* Tab 1622—1627. Kisbajom 1643.
- Szomajomi Gergely.* Szomajom 1633—1635. (Thúry 283.)
- Szombati Gergely.* Rinyaújlak 1627—1633.
- Szombati György (murai).* Gregorius-Georgius —, nem elírás? és e két Szombati akkor u. a. a személy!) Rinyaújlak 1634—1643.
- Szöllősi András.* Kisbajom 1676—1680.
- Szöllősi András (Nagyszöllősi!)* Kálmánca 1723. előtt ? (Csire szerint 1723—1746.) Nagydobsza 1746—1750. Lábod 1750—1754. (ser. 2.) Zádor 1754—1756. Kálmánca (Csire szerint, más nem említi) 1757—1758. Ötvöskőnyi 1765-ig, i. m. N. L. és Sz. Nagykorpad ugyancsak szerintük 1763—1769. Itt is ellentmondás van.
- Szöllősi János.* Alsóseged 1657?
- Szöllősi Mihály.* Kutas 1670—1676. Kisbajom 1680-ig.
- Szőnyi András.* Mezőcsokonva 1724—1726. (Csak a Vis. jzökv. említi.) Nagydobsza 1729—1735. Pata 1735—1742.
- Szőnyi István.* Hobol ?
- Sztáray János.* Hedrehely 1643—1665.
- Szundi Ferenc.* Merenye 1757—1760.
- Szücs Mihály.* Rinyakovácsi 1860—1861. Somogyviszló 1861—1891.

T.

- Takácsi Dániel.* Zádor 1917 — ma is. (T. L.)
- Takácsi János.* Vásárosbéc 1727—1731.
- Tusnádi Szabó Mihály.* Nemeskisfaludon 1748-ban (ser. 1.) Kutas 1750—1755. (ser. 2.) Nemeskisfalud 1755—1763. Kutas 1763—1771. (Adatok összehasonlítás, kettő series és Csire után. N. L. és Sz. a kutasi évszámokat így adják: 1749—1771. Szabó Emlékv-e Tanádit ír.)
- Tasnádi Miklós.* Hobol ?
- Tatai János.* Hetes 1657. (Thúry 339.) Kiskomárom város 1655—1657. és megszakítás után 1657—1661. Galambok

- 1660., valószínű Kiskomárommal közös lelkész.
Nagybajom 1664. (L. Dunt. Prot. L. 1897. 41.)
- Táczai Kerek Mihály.* Somogyvisonta 1719—1723. Pata (X. L. és Sz. keresztnevet nem említ) 1748-ig. Nemeske 1748-ban (ser. 1.) Darány 1748—1752. Szenna 1752—1756. (Vis. jzók. szerint máskor! 1733—37.)
- Táczai N. (Mihály?)* Somogyviszló cca 1730. (1728—38 ?)
- Tánczos Dezső.* Somogyvisonta 1931 — ma is. (T. L.)
- Teremhelyi Bika Sámuel.* Nemesdéd 1779—1782.
- Tihanyi István.* Zselickisfalud 1744—1754. Merenye 1754—1757. Nemeske 1757—1759.
- Tihanyi Miklós.* Pata 1675—1683.
- Tildi Zoltán.* Orci 1919—1921. (S. Ny.)
- Tislér György.* Vásárosbéc 1818—1831. Szomajom 1832—1835. Kaposmérő 1835—1856.
- Tokai Ferenc.* Kutas 1731—1733. Kisbajom 1731—1734. Mindkét adat ismét N. L. és Sz. szerint, a szokásos ellentmondással, ha Kutas és Kisbajomról együtt van szó. Hogy melyik adat téves, nehezen állapítható meg.
- Tordai István.* Kadarkut 1686—1689.
- Tordai Sámuel.* Kutas 1689—1693. Kisbajom 1691—1695. Megjegyzés: 1. Tokai Ferencnél, itt is u. a.
- Torma Dávid.* Mezőcsokonya 1827—1828. Böhönye 1828—1831. Vásárosbéc 1831—1833. Nemesdéd 1834—1836.
- Torma Ferenc.* L. Körösi Torma Ferenc.
- Torma János.* Somogyhatvan 1746—1747. Zádor 1747—1750. (Csire i. m. 1749—1751!)
- Tóth Ferenc.* Magyarújfalu 1762—1765. Zselickisfalud 1765—1770. Nagydobsza 1770—1772. Nemeske 1772—1774. Hobol 1774—1779.
- Tóth János (bürüsi).* Kiskorpád 1799—1801. (1801-től kisasszondi lelkésznek mondja Csire 1804-ig, jöllehet kisasszond ebben az időben Kiskorpád leányegyháza volt!) Magyaregres 1804—1807. Pata 1807—1811. Hedrehely 1811—1815.
- Tóth János vajszlói.* Kaposszentbenedek 1785—1787. Kaposmérő 1787—1795. Darány 1795—1803. Balhás 1804—1 hóig. Orci 1807-ben.
- Tóth János.* Orci 1807—1813.
- Tóth József.* Orci 1833—1837. Hetes 1837—1844. Merenye 1844—1846.
- Tóth József.* Pettend 1931 — ma is. (T. L.)
- Tóth Sándor.* Nemeskisfalud 1907—1910. Zselickisfalud 1910 — ma is. (T. L.)
- Tóth Sándor.* Vásárosbéc 1919 — ma is. (T. L.)
- Tóth Péter.* Rinyakovácsi 1835—1837. Orci 1837—1845. Beleg 1845—1848 .
- Tölhi Mihály.* Szenna 1730—1734. Nagyorpád 1734—1736. (Szennai adat a Vis. jzók. alapján. Nagyorpádon Szabó:

Tolnainak; Nagy L.: Tolhinak írja. A szennai adatnál 13 évvel később kelt (1747.) visitatiós jzökv. adatát helytállóbbnak tartom. Tölhi, esetleg Tolni.)
Tötösi György. Kisgörbő 1618. (Thúry I 170.) Galambok 1628.
Turi György. Nemeskeiek állandósították erőszakkal 1777-ben. (Ker. jzökv.) Meghalt 1780-ban.

U.

Ujfalucskai István. Szentmárton 1634.
Ujj János. Nemesdéd 1814—1821. Nemeskisfalud 1821—1824. Komlósd 1824—1833.
Ujjhelyi Mihály. Darány 1760—1764. Ötvöskőnyi 1766-ig. (Ötvöskönyiba úgy N. L, mint Sz. Miklósnak írja.) Somogyhatvan 1766—1768. Bűrüs 1769—1777. Magyaratád 1777—1778.
Ujlaki Sámuel. Kutas 1736—1738. Szenna két ízben 15 évig. 1738—1745. és 1747—1756. (Csire i. m.) Kutas 1756—1759. Zselickisfalud 1759—1762. (Szennát, ül. 1. ser. 1. 2., amelyek fenti adatot igazolják.)
Unyomi László. Magyaregres ? Zselickisfalud 1722—1728. (N. L. és Sz. így mondják. Csire szerint 1720—)
Unyomi N. Pata ?
Ürményi Pál. L. Örményi Pál.
Ürményi Miklós. Mezőcsokonya 1640—1643.

V.

Vadászi György. Kaposmérő 1797—1803. Mezőcsokonya 1803—1817.
Varasdi Imre. Böhönye 1928 — ma is. (T. L.)
Varga Dezső I. Hencse 1891—1900. Darány 1900—1931.
Varga Dezső II. Görgeteg 1913—1915. Csurgó 1915 — ma is. (T. L.)
Varga János. Magyaregres 1853—1868. Kaposmérő 1868—1893.
Varga J. csetényi. L. Csetényi Varga J.
Varga Kálmán. Hetes 1933 — ma is.
Varga Lajos. Kisasszond 1879—1884. Tótszentgyörgy 1884—1901.

- Varga Mihály.* Gyöngyösmellék 1806—1811. Nemeskisfalud 1811—1811. Somogyviszló 1814—1830. Szabás 1830—1833. Balhás 1833—1837. Galambok 1837—1840.
- Varga Pál.* Szomajom 1784—1785. Alsok 1803—1812.
- Vas István I.* Hetes 1788—1792. Görgeteg 1792—1796. Vásárosbéc 1796—1797. Somogyaszaló 1797—1801. Kálmánca 1801—1804. †.
- Vasas István.* Somogyaszaló 1735—? Magyaratád 1738—1750. Zádor 1750—1754. Szenna 1756—1757. Nemesdéd 1757—1762. Somogyhatvan 1762—1764. (Esperes.) Kisasszond 1764—1765. Magyarújfalu 1765—1777. E két utóbbi helyen csak Csire említi, mindkettő azonban téves adatnak látszik, mert az anyakönyvekből megállapíthatóan mindkét helyen u. ekkor más volt a lelkész.
- Vasas Tamás.* Nemesvid 1628—1632.
- Váli Ferenc.* Kiskorpád 1801—1803.
- Váczi Márton.* Merenye 1643. (Thúry I. 104) Böhönye 1655—1657. (Kisk. anyakv. 155.)
- Váczi István.* Inke 1656. Somodor 1657. (Th. I. 339.) Nemesdéd 1659—1663. (Csire 1674-et ír.) Zselickisfalud (keresztneve az itteni Váczi lelkésznek nem ismerős) 7 évig, 1685 körül.
- Vághó Sándor.* (Pettenden administr. 1877—1878.) Kisasszond 1884—1887.
- Vágó Pál.* Szenna 1790—1816. Közben csurgói tanár.
- Vámos Károly.* Pettend 1890—1894.
- Várad Mihály.* Nagyorpád 1716—1724. (?) (Senki sem ismeri nevét, jelenlegi kútfőim között, egy régebbi, ismeretlen helyről szerzett jegyzetem után írom én is.)
- Várad Zoltán.* Nagybjom 1920 — ma is. (T. L.)
- Vásárhelyi Dániel.* Somogyvisonta 1691—1701. (N. L. és Szabó keresztnevét nem ismeri.) Kutas 1708—1709. (i. m. Cs., N. L. és Sz. 1717-ig!) Kisbjom 1709—1714. Pata 1727—1735. Darány 5 évig, majd ismét két évig. Csire szerint 1735—1740. s akkor meghalt.
- Vásárhelyi Dániel.* Gyöngyösmellék 1748—50-ben (ser. 1. és 2.)
- Vásárhelyi Mihály.* Kadarkut 1715—1719.
- Vásárhelyi Sámuel I.* Kutas 1708—1711. (i. m, N. L. és Sz., míg Csire Dánielnek írva, 1709-ig mondja ittlevőnek. (Csire adata a valószínűbb az évszámok egyezése és a körülmény folytán is, hogy Kutasról majd mindenegy esetben Kisbjomba mentek tovább a lelkészek. Azonban úgyis fennáll a két adat közötti ellentét, mint minden esetben. L. pl. megjegyzést Tokai Ferencnél és előbb: Vásárhelyi Dániel!) Mezőcsokonya 1728—1731.
- Vásárhelyi Sámuel II.* Erdőcsokonya 1800—1826. †.
- Vecsei Dániel.* L. *Vétsei Dániel.*
- Vecsei József.* Inke 1790—1793.
- Vellás István.* L. Debreceni Vellás István.

- Verbai István I.* Istvándi 1813—1821. Szenna 1824—1831.
- Verbai István II.* Csurgó 1858—1913.
- Veres Benjámín.* Rinyakovácsi 1850—1852. Komlósd 1852—1876. Nagykorpád 1876—1892.
- Veres István id.* Gyöngyösmellék 1774—1777. Bürüs ? (Csire 1777—80-ig mondja itt levőnek, míg Szabó Vesej Istvánt ír. l. ott.) Vásárosbéc 1780—1786. Kástélyosdombó 1786—1793. Balhás 1793—1799.
- Veres István ifj.* Lábod 1800—1801. Bürüs 1801—02. i. m. Csire, míg Szabó hibásan Vessej Istvánt mond ekkor ittlevőnek, akárcsak előbb, id. Veres István esetében. Böhönye 1802—1806. Szabó, Csire és Nagy L.-al ellentétben ismét Vessejt ír! Istvándi 1806—1808. Somogyviszló 1808—1814. Kiskorpád 1815. Somogyaszaló 1817 ? (Csak Csire említi, senki más nem!) Nemeskisfalud 1820—1821. Nemesdéd 1821—1833. Gyöngyösmellék 1833—1834. (34-ig?) Magyaregres 1834—1843. (Elírások folytán több esetben Vesej és Veres név cserélődik, nem lehet megállapítani, hogy melyik név az igazi s ha két személyről van szó, melyik volt egyik s melyik a másik helyen, mert egyazon helyen az egyik kútfőm így nevezi, a másik meg amúgy. Szerző.)
- Veres István, legifjabb.* (Az előbbi fia!) Vásárosbéc 1836—1853. Nemesdéd 1853—1862.
- Veres Izrael.* Nemeskisfalud 1804—1811. Galambok 1811—1815. Balhás 1815—1821. Gyöngyösmellék 1821—1828. Bürüs 1828—1850.
- Veress Márton.* Lábod 1729—1731.
- Veresmarti István.* Gige 1714—1718. Találjuk a Veresmarti nevet így is: Veresmartonyi, ez esetben: Kisveresmartonyinak is. A Visitatiós jzökv. szerint itt Péter volt 1712—1716-ig, de u. ez a Visitatiós könyv Pétert mond ez időben Szennán is.
- Veresmarti János.* Gige 1624—1631.
- Veresmarti Péter.* Kutas 1682—1686. Kisbajom 1684—1687. (A szokásos ellentmondás Kisbajom és Kutassal kapcsolatban. L. Megjegyzést Tokainál.) Hedrehely 1687—1695. (Csirétől ez utóbbi adat.) Darány, török-világ után. Kadarkut 1704—1706. Hetes 1706—1711. Szenna két ízben, 13 évig, Vis. jzökv. szerint 1711—1715 és 1720—1725. Hedrehely 1715—1720. Nagydobsza 1725—1728. Zselickisfalud 1728—1736. Gige: Vis. jzökv. szerint 1701—1704. A gigei lelkészi névsor (series 3.), azonban nem említi és nem hagy számára helyet.)
- Veszprémi Mihály.* Kutas 1678—1682. Kisbajom 1682—1684. ... Somogyvisonta 1701—1707.
- Vég János.* Hedrehely 1612. Szentmárton 1618.

- Vétsei (vecsei) Dániel.* Kiskorpád 1803—1809. Somogyhatvan 1809—1827. Nemeske 1827—1833. Komlósd 1833—1843. (Első 3 adat egy hm. lev. és saját anyakv.)
- Vecsei József.* Lásd Vecsei.
- Vida Dániel.* Somogyudvarhely 1929 — ma is. (T. L.)
- Vida Gergely.* Nemeskisfalud 1735—1750. is (ser. 1. és 2. szerint.) 1767-ben Csire szerint.
- Vida György.* Gyöngyösmellék 1770—1772. Csire a Gergelyt és a Györgyöt egyszemélynek írja.
- Vidi Benedek.* Nemesvid 1635. Sávoly 1635.
- Vincze Benjámín.* Nemeskisfalud 1836—1813. Somogyhatvan 1843—1850.
- Vincze Mihály.* Somogvaszaló 1789—1797. Nagybajom 1797—1805. Darány 1805—1814. Gige 1811—1815. Nagydobsza 1815—1820.
- Vincze Sámuel.* Komlósd 1821—1824. Orci 1824—1827. Hobol 1827—1833. Istvándi 1833—1863.
- Vikár Árpád.* Magyarlad 1900 — ma is. (T. L.)
- Vikár János.* Hetes 1853—1854. Galambok 1854—1856. Hetes 1856—1866. Kutas 1866—1869. Magyarlad 1869—1872. Kutas 1882—1891.
- Visontai Ferenc.* Somogyvisonta 1634-ig. (Thúry I. 284.) Erdőcsokonya 1635.
- Vodarics Mihály.* Szenna ev! 1636-ig. Magyaregres 1636— ? (Th. I. 290.)

Z.

- Zalányi János, vagy Tamás.* Magyaregres (itt Jánosként szerepel) 1701—1705. Somogyaszaló 1719—1721. (Vis. jzokv. szerint az idő és Tamás keresztnév s eztán mindig!) Hetes 1725—1734. Gige 1734—1742. (Ez utóbbi esetben egyszer véletlenül találkozik a Series 3. és a Visitatiós jzók. adata, u. i. mindkettő ugyanazt, mondja.)
- Zalányi Sámuel.* Mezőcsokonya 1680—1682.
- Zalátai Péter.* Kisbajom 1625—1634.
- Zákányi József.* Homokszentgyörgy 1927 — ma is. (T. L.)
- Zvonarics Mihály.* Tapsony 1655. (Kisk. anyakv. 155.)
- Ziger János.* Zádor 1736—1748. Ismét Zádor 1747—48. ser. 1.) Nagydobsza 1750—1765. (ser. 2.)

II. rész

A Belsősomogyi egyházmegye elpusztult egyházai.

Munkám eme részéhez a megjegyzést majd az elpusztult egyházak felsorolása után nyújtom. Itt csak ennyit: Kútforrásaim az ismertettek. Az elpusztult egyházak között csak azokat sorolom fel, melyek a mai belsősomogyi egyházmegye elődjei (felsőbaranya északi része, kiskomáromi egyházmegye) keretében valamely kétségbevonhatatlan bizonyíték szerint tényleg mint létező s ezekhez tartozó egyház szerepelt s ha elcsatoltatott is, hamarosan megsemmisült. Az idő, melyre kiterjeszkedem, ugyanaz, mint a lelkészek névsoránál 1558-tól máig (1935).

A használt forrásmunkákat okmányokat pontosan idézem, hogy adataim mások számára is használhatók legyenek, mégpedig a rövidség okáért lehetőleg a jelzett rövidítések szerint (1. Kútforrások.)

Babócsa.

Kisközség a Rinya völgyében. A Tibold-nemzetség ez ősi fészke híres volt szentbenedekrendi monostoráról, mely még 1536-ban is meg volt. Plébániája is ismerős a mohácsi vész előtti időkből. 1495-ben vára a Báthoryaké. Mint várnak, megerősített helynek, eléggé változatos a sorsa. 1632-ben Szulejmán hadai átvonultak rajta, 1555-ben török kézre került, de már a következő évben felgyújtván a törökök, otthagyták.

1562-ben magyar kézen van s Pernesszy Farkas a kapitánya. Szigetvár sorsában osztozik, amint az elesik (1566), Babócsa is újra török kézre kerül. 1595 után ismét a magyarok bírják, kijavítják, hogy 1598-ban mégis a töröké legyen. 1664-ben a költő Zrínyi rövid időre visszafoglalta. 1701—1703-ban a Szalai-családé, majd Rindsmaul grófnéé s 29 háztartása van. (Som. mon. 36.)

Payr (471.) szerint régi urai közül az igen gazdag Báthory András valószínűleg Luthernek híve volt. Említett kapitánya, Pernesszy Farkas, azonban már Kálvin tanát vallotta. Hűséges támogatója s pártfogója volt Szegedi Kis Istvánnak, aki épen az ő és a szigetvári várkapitány (Horváth Márk) kívánságára jött Laskóról Kálmáncsára. Pernesszy Kis Istvánon

akkor is segíteni akart, amikor az török fogságba került. (Szegei 1558—1563-ig volt Kálmáncsán. Életére nézve I. Földváry L.: »Szegei Kis István életrajza.« Vagy: Szabó B.: Egyházm. látogatási jegyzőkönyvében, Kálmánca történetét; Payr S. Dunántúli ev. egyházker. története 471. skk. 1.)

Szegei püspöksége a várkapitánnyal fennálló szoros kapcsolatánál, barátságánál fogva természetes, Babócsára is kiterjedt. (Földváry II. 35. 1.)

Ez időben történt, hogy »az hadnagyok Babócsa alatt kiverik soraik közül azt a szentképes zöld zászlócskát, melyet Dalmady Sebestyén, soproni keresztes pap emeltetett vala,« (Payr i. m.)

Mint az egész környékre, úgy Babócsára nézve is nagy hiányt jelenített s veszteséget Szegedinek kényszerű távozása Kálmáncsáról, a halálos tördőfést azonban úgy ennek a gyülekezetnek, mint vele együtt többnek is. Szigetvár eleste adta meg s az ezt követő örökös csatározások, mely a vidék lakosságát is majdnem teljesen kipusztította.

Ma, mint szórvány, Komlósdhoz tartozik és az 1932. évi Egyetemes Névtár szerint összes református lakossága 66 lélek.

Balatonmagyaród.

Az egyházmegye történetében oly fontos szerepet betöltő Kiskomárom tőszomszédságában fekszik Balatonmagyaród (Zala vm.).

Mint református gyülekezetet összeírás csak egyszer említi, az 1634. évi Kanizsai püspök által készített (Thúry E. 284.), még pedig anyaegyházként. Nem tévesztendő össze a Kéthellyel kapcsolatban ugyanez összeírásban szereplő Magyaré-val, vagy a Somogyszil határában ezidőben még meglévő Magyaroddal, mely a török idők alatt egészen megsemmisült. (Som. mon. 147.) Egyetlen lelkészét sem ismerjük. A kiskomáromi egyház lelkészei gondozták, a kiskomáromi anyakönyvben többször találkozunk Magyaródra vonatkozó bejegyzésekkel, mint a hova való egyháztagokat egyik, vagy másik lelkész esketett, keresztelt, vagy temetett. (A kiskomáromi anyakönyv a dunántúli egyházkerület levéltárában van.) Sorsa különben közvetlen szomszédságánál és eme kapcsolatánál fogva szorosan összefügg a kiskomáromi egyház történetével. (L. ott.)

Ma Nagykanizsa szórványa, benne 3 lélek református vallású, míg az egész falu lakossága 1326. (Egyetemes Névtár 1932. 64. 1.)

Balatonberény, Szentgyörgy és Keresztur.

Balatonszentgyörgy 1580-ban összesen 3 házból állott, 1726—1733 körül a keszthelyi Festetich Kristófé. A hagyomány szerint a helység ebben az időben a Bari-hegy feljárója táján volt,

ahol a régi templomának romja még ma is látható. A jelenlegi helység 1715 után keletkezett. (Som. mon. 40.) Balatonkeresztúrnak 1580-ban 11 háza van, 1660-ban Sárkány Miklósné jószága, majd 1715-ben mint Szentgyörgy, ez is a Festetich-családé s 6 háztartását írták össze. (Som. mon. 39.)

Balatonberénynek 1580-ban 15 adóköteles háza volt; 1598-ban Kanizsa várának tartozéka. Adóköteles háza azonban 1712-ben csak 12 volt. (Som. mon. 37.)

Az 1634. évi kiskomáromi zsinat jegyzőkönyve szerint egy lelkész kormányzása alá esik: Szentgyörgy, Keresztúr és Berény. (Thúry E. 284.), lelkésze azonban ugyanekkor, mint később is, ismeretlen.

Úgy látszik, hogy a szervezkedés első stádiumában elvesztek ezek, mint ref. gyülekezetek

Mindhárom község lakossága ma úgyszólván katolikus. Jelenleg Böhönye szórványai, Balatonkeresztúr 6. szentgyörgy 5, berény 6 református lélekszámmal. (1932. évi Egyetemes Névtár 60 .1.)

Boldogasszonyfa.

Elsőizben 1820-ban említik az oklevelek Ormán név alatt. 1313-ban Bodugazunfalwa alakban található meg. 1598—1599-ben Batthyány Kristófé, aztán Imreffy Farkas az úra. A XVII. század második felében elpusztult és 1701—1703 között is még pusztá. 1726 táján lett ismét községgé. (Som. mon. 48.) Mint ref. gyülekezetéről, csak egy esetben kapunk róla hírt, mégpedig a körmendi zsinat 1627. máj. 12—14. jegyzőkönyvében. A kiskomáromi egyházmegyéhez tartozó egyházakból többek között távol volt erről a zsinatról »Georgius Jobbagi Boldogasszonfalvensis«, aki két év múlva már Gigén van. (Adattár IX. 100.)

Ha a község történetét vizsgáljuk, nem is igen csodálkozhatunk rajta, hogy nincs több hír róla. Elpusztult a falu, mint annyi más, vele református anyaszentegyháza is. Amidőn újra települt, idegenek jöttek s más vallásúak. Ma mint szórvány, Vásárosbéchez tartozik s összes református lakosa 9 lélek. (Névtár 1932. 66. 1.)

Dávod.

Dávod helyén a középkorban falu volt, az 1332—37. évi pápai tizedjegyzékbe is mint ilyet vették fel. 1550-ben Dávodi György az úra, 1598-ban pedig Bakó Farkas. 1660-ban már

puszta s Sárkány Miklósnée. (Som. mon. 50.) Az 1634. évi egyházmegyei összeírás egy lelkész kormányzása alá eső egyházaknak mondja Böhönye, Dávod és Nemeskisfalud községeket, amikor Böhönyén (az anyaegyházban) Jobbágyi István volt a lelkész. Jobbágyi is, meg Dávodnak a képviselője: Kati Gergely is jelen volt az ezévi kiskomáromi zsinaton. (L. Thúry E. 284. 296.)

Hogy még Kiskomárom eleste előtt puszta lett, elég ok arra, hogy megértsük, református gyülekezetéről miért nincsen többé hír.

Még 1732-ben a Festetich-család kezére került s mint puszta, ma is e család tulajdona.

Gelse.

Plébániáját 1433-ban Szent László tiszteletére avatták fel. Hosszabb ideig Gelse, Rajk és Pacsa a zalavári apátnak fizettek tizedet. 1413-ban az elnyomott jobbágyság viszonyait rendezni próbálták. A zalavári apátság engedélyével bírakat választhattak maguknak, ezek azonban nem ítélték minden ügyben, pl. eretnokség vádjában is csak az apátság világi tisztje dönthetett.

Thürzó Gergely zalavári apát idejében Gelse és Rajk a tizedet is megtagadta. (L. Payr Dunt. evang. egyházk. tört. I. 436.)

Jó darabig Kanizsához tartozó birtok volt, majd a Nádasdyaké lett. Mint protestáns gyülekezetéről, először 1624-ből hallunk róla hírt, amikor is a körmendi zsinat jegyzőkönyvének tanúsága szerint Jobbágyi Istvánt avatták fel ide református lelkésznek, aki már 1627-ben Boldogasszonyfán van.

Óutána Horváth Pál a lelkész Gelsén, aki jelenvolt az 1634. évi kiskomáromi zsinaton, amikor már az a vád ellene, hogy a szolgálatot sógorával, Csillag Dáviddal láttatja el, ő maga csak a fizetést szedi. Ezért a nevezett Horváthot a zsinat Szentára helyezte át s Fider Mihály csurgói lelkész felügyeletére bízta. Csak prédikálnia volt szabad, keresztelni nem, míg haját illendően nem neveli. (Thúry E. 284. 295. Adattár IX. 59. 100. Payr Dunt. ev. egyházker. tört. 436.)

Ugyanazon zsinaton, mely e fenti rendelést tette, bejelentetett az is, hogy Marcali, Gomba, Söjtör, Hahót stb. egyházakkal együtt Gelse is az evangélikusok által elfoglaltatott. Ez az elfoglalás is összefügg a már említett Horváth Pál és az ő sógora, Csillag Dávid szereplésével. Csillag ugyanis előbb református lelkész volt, de már 1631-ben Csepregen visszatért az evangélikus egyházba, így tehát már, mint evangélikus volt Horváth helyettese. Ezt alátámasztja az (Payr i. m. 436.) a tény, hogy ugyanő, ebben az időben, — 1631-ben! — a somogyi és

zalamegyei hódoltságbeli evangélikus gyülekezetek alesperesévé választatott.

Gelse evangélikusok által történt elfoglalása ennyiből állott, Horváth átengedte helyét evangélikus sógorának, a gyülekezet pedig követte pásztorát.

Ma, mint szórvány, Nagykanizsához tartozik s összes református lakossága 7 lélek. (Egyetemes Névtár 1932.)

Hahót.

A Hahótiak ősi birtoka. A reformáció korában élt Hahóti Brigitta, aki Nagyváji és Mágocsi Porkoláb Márton özvegye volt. Ennek a Hahóti Brigittának leányát vette feleségül a szigetvári és környéki gyülekezetek életében oly fontos szerepet betöltő Horváth Márk, Szegedi Kis István pártfogója s szigetvári várkapitány.

Református lelkészei közül ismerjük Pápai Gergelyt, aki 1623-ban innen Söjtörrre távozott s helyébe még ez évben a szentlőrinczi zsinaton Laki Gergelyt avatják fel. Ő még 1627-ben is Hahót lelkésze.

1631-ben azonban már lelkésze evangélikus, még pedig Károly István. Az evangélikusok elfoglalták, amint ez az 1634. évi kiskomáromi gyűlésnek is bejelentetett.

Ma Zalaegerszeg szórványa, református lélekszáma 8. (Névtár 1932. 80. Adattár IX. 46. 48. 53. 100. 109. Payr S. Dunt. ev. egyházker. tört. 443. Thúry E. 282. 284.)

Karos.

Zala vármegye nagykanizsai járásában. Karos is, mint a kiskomáromi egyházmegyéhez tartozó református gyülekezet szerepel többiben.

Hevesiváni Orbán karosi lelkész 1634-ben Galambokra megy s helyébe Fábri Pál kerül. A karosiak azonban nem fizetik rendesen s így ez a papjuk is távozni kénytelen s előbb Tapsonyban, majd Somodoron találjuk. (De Paulo Fábri. »Karosból ezen fratert (testvért) a coetus Tapsonban rendelte, azért a sallarium residuumját (hátralékos járandóságát), mely 6 köből buza és flor. 3. den 45. a karosiak neki megfizessék. Nincsen az Isten Igéjéhez való buzgóság bennök. Ecclesiae eius legati: Bertalan András, Vízvári Mihály." Kiskomáromi zs. jzökönyve 1634. jún. 7.)

Hogy református egyháza miért szűnt meg, azt a politikai körülmények figyelembe vétele mellett sejtetni engedi Kanizsai Pálffy János püspök naplójának vonatkozó részlete is:

»1635 aug. 12 et 14 die. A karosiak, akikről gyanóság támadott volt, előttem nyilván megvallottak, hogy ők pápistákká nem löttének, hanem mint ezelőtt, úgy most is mivelünk egy körösztényi vallásban vannak, ezután is Istensegítségével ebben megmaradni igyekeznek.« (L. Prot. Szemle 1892. 433. Thúry E. 283. 285.)

Ma Galambok szórványa, hol az 1932. évi Egyetemes Névtár szerint egyetlen egy református lélek sem él. (60. 1.)

Kéthely.

1332—37. évi pápai tizedjegyzék, (mely a somogymegyei falukat illetőleg is, első rendszeres összeírás) már ismeri Kéthelyt. 1550-ben Fancsi János és György bírták. Az itteni vár 1566 szept. 29-én is még magyar kézben volt, jóllehet, több más várból már csak Szigetvár elestének a hírére is elmenekült az őrség. (Pl. a szenyérik is felégették várukat és otthagyták.) 1580-ban 20 háza volt, 20 évvel később Török István birtoka. 1600-ban Zankó Miklósé és Boldizsáré. 1715-ben 14 háztartását írták össze, amikor is előbb a Harrach-, majd a Hunyadi-családé lesz. (Som. mon. 93.) 1634-ben egy lelkész kormányzása alá tartozónak mondja egy ezévből való összeírás Kéthely, Must, Sári és Magyaré községeket. (Thúry E. 284.) *Muszt* helység 1261-ben már ismert, 1444-ben a budavári káptalan birtoka, ezután ugyanazok az urai, mint Kéthelyé. Ma nevét egy erdő őrzi. Sári 1550-ben mint elpusztult helység ismerős, 1715-ben még önálló jobbágy-falu, ma pusztá. *Magyari*, vagy Magyaréról nincs adat.

Némelyek szerint a 14. század elején Kéthely két falu: Sári és Magyar egyesüléséből keletkezett s a neve »Kéthely« is innen származott. — A már említett összeírás évében, 1634-ben Herczegszöllősi János a lelkésze Kéthelynek, a következő évben is itt találjuk, de most már állomáshelyét Must-nak írja a körmendi zsinat jegyzőkönyve. — Őutána még Laskói Sándor alesperesről tudunk, mint kéthelyi papról, 1639—1643-ig volt itt. (Thúry E. 283. 294. 302. Kéziratai az Egyházker. levéltárban. Kiskomáromi anyakönyv u. ott. 87. 1.)

Már 1715-ben római katolikus templomot tudtak építeni, ami a katholicismusnak megerősödésére mutat. Ma szinte teljesen katolikus. Mint szórvány, Böhönye anyaegyházhoz tartozik 10 ref. lélekszámmal. (Egyetemes Névtár 1932. 60 1.)

Kisgörbő.

1612-ben Deáki Dánielt avatták fel a kemenesaljai Kisgörbőre annak református lelkészéül, a köveskúti zsinaton.

1618-ban a kiskomáromi egyházmegye egyházai közé sorozzák, ahol ekkor Tötősi György a lelkész. 1622-ben azonban már Szántói István a lelkésze, akinek, minthogy a pápai zsinaton nem jelent meg, elrendelték elővezettetését. (Adattár VII. 116. 120. VIII. 28. 88.) Aztán még egyszer hallunk róla, mégpedig Kanizsai Pálffy Jánosnak, a reformátusok nagy püspökének, Kis Bertalan evangélikus püspökhöz írt leveléből:

»Pápa, 1631 okt. 13. — Itt, Pápán való mulatozásom alatt, a minap panasz gyanánt terjesztették előmbe, hogy Kegyelmed a lutheranizmus terjesztésének nem apostoli, hanem antikrisztustól tanult és vétetett módját, melyet Kegyelmed (megbocsásson az Istenért, Kegyelmed, hogy kölletik szólnom) egy főka időtől exerceálni kezdte, a görbői ecclesiában is prosequálni és exerceálni igyekezett volna, mivelhogy Kegyelmed a mi ottlevő szegény atyánkfiára, u. m. Matthias Fertoriusra szinten 17 drabantokat küldött volt az elmúlt héten, hogy azoktól a helységből violenter kihányattassék. Békesség lelke-e ez? Hol tanulta Kegyelmed?» (Thúry E. másolata az eredetiről. Pápai Főiskolai könyvtár.)

Úgy látszik, a levélnek a gyülekezet jövőjét illetőleg nem sok eredménye lett. 1646-ban Belhusi Pál az evangélikus lelkésze, aki mint ilyen, jelenik meg a büki püspökválasztó zsinaton. (L. Payr S. Dunt. ev. egyházker. tört. I. 454.) Ma Kisgörbő Keszthely szóróványa 2 ref. lélekszámmal. (Egyetemes Névtár 1932. 62. 1.)

Kiskomárom.

Kiskomárom vára, később városa is, nagyon fontos szerepet töltött be egyházmegyénk életében, mely jóidéig nevét is hordozta. (»Kiskomáromi egyházmegye«). Amíg állott, mint végvár, addig erőt jelentett a körülötte a hódoltságban és a császári uralom alatt álló református gyülekezeteknek, amikor elesett, megerőtlenült, pusztulása több más ref. gyülekezetet is magával sodort. Több elveszett gyülekezetünk sorsát, történetét teljesen csak úgy érthetjük meg, ha ez egyházmegyei székhely történetét is jól ismerjük, épen azért ezzel kissé részletesebben foglalkozom.

Kiskomárom, mint végvár, emelkedett fontosságra. — A török hadak nagy diadalt arattak a magyarok felett Szigetvár elestével, (1566) ami a délvidék, mondjuk így: Szegedi Kis István alatt megerősödött református gyülekezeteinek pusztulását vonta maga után. Templomaikat Szigetvár, vagy egyik-másik erősség kijavításához hordatták el, a földműves népet vármunkára használták, vagy rabságra küldték, a kereskedőnek nem volt mit keresni ott, ahol a fegyver az úr. Jaj volt annak a vidéknek, mely a hadak útjába esett! Pedig ha a rendes seregek megkíméltek valamit, mit kerültek el ezeknek kísérői, a kóbor hadak? 1587-ben pl. csak egyetlen egy hadsereg 20 falut perzselt fel, vagy pusztított el. (i. m. Somogy. mon. 456.)

Így s ezért a még magyar kézben levő várak, gyengébbek és erősebbek, kezdtek mind nagyobb értéket képviselni, mert legalább némi védelmet jelentettek az ott lakó, vagy oda menekülő népek számára. Ilyen várak voltak Zalában, Somogyban pl. Segesd, Babócsa, Berzence, Csurgó, Szenyér, Kaposvár, Kanizsa, Kiskomárom s még néhány.

Ezek a várak is egyik évről a másikra gazdát cserélhettek, amíg a harcok dúltak. Nem is kellett mindig hozzá rendes hadsereg, elég volt, ha egy kisebb, kőbor horda ügyesen meglepte, hogy elfoglalja, egy kis ideig hatalmába tartsa, aztán felgyűjtsa és otthagyja.

Ilyen formán járt el 1591. Mária mennybemenetelének napján Segesd vára, ugyancsak akkor Kiskomárom is. Segesden az említett napon az őrség nagyobb lakomát csapott, úgy, hogy estére kelve az egész várórségből alig volt valaki józan. A vár környékén lappangó török éjjel megmászta a falakat s a mitsem sejtő, mámorát alvó őrségre vetette magát. A parancsnok nem tudta idejében harckésztségbe helyezni mámoros katonáit, úgy, hogy a törökök a parancsnokot is, az éber öröket is egykettőre leverték, az egész őrséget felkoncolták és a várat felgyújtották.

Reggel Kanizsa várának parancsnoka is megtudta Segesd sorsát, meglátta az égen a Segesdvárból feltörő füstfelhőt.

Innen ez a török had Kiskomáromba tartott, ahol a kapitány Kapra Ferenc volt. Kiskomárom várát is meglepte, elfoglalta, a kapitánynak fejét vette, nejét és Máté nevű öccsét pedig fogságra vetette. (Som. mon. 459.) Tehát a várak sem nyújtottak feltétlen biztonságot, de mégis valamit, többet a semminél.

Kiskomárom ekkor nem maradt a török kezén soká, épúgy, mint Kanizsa elfoglalása körüli időben sem (1600. okt.). Kanizsát a magyarok hiába próbálják felmenteni, nem sikerül, úgy, hogy a véghely mostmár Kiskomárom lesz, ahol a menekült somogyi nemesek meghúzzák magukat s hol több ízben a két egyesült vármegye sorsát is intézik s egyszersmind a protestantismus megerősítésén buzgólkodnak.

Ezt a szerepet Kiskomárom természetesen jól csak akkor tölthette be, amikor úgy-ahogy elültek a harcok 1606. után (a bécsi és az ezt követő zsitvatoroki béke értelmében mindkét fél megtartotta a tényleges helyzet alapján birtokát). Ettől kezdve, leszámítva kisebb határszéli villongásokat, a hódoltsági részen is, meg a császári uralom alatt levő helyeken is meg volt e fejlődés lehetősége.

Hogy ez a béke s ez a csend is hogy festett, hadd álljanak itt tanúbizonyságul az 1642. évi békealkudozásokon előterjesztett sérelmekből a következők:

»Kiskomáromban a törökök 1632—1640 között elraboltak 141 rabot, 20 embert megöltek, 12-öt elfogtak, vagy megöltek,

1557 marhát elhajtottak, 20 legényért, kiket elfogtak, 8000 forint váltságdíjat követeltek!» (Csánki i. m. 463.) Bizony az élet csak a palánkokon belül volt biztonságban a végek táján, a mezőn már a munkás nem. Épen azért, a várkapitányok intették is mindig a népet, nehogy magányosan, vagy kisebb csoportokban is messzebb távozzon a vártól.

Azonban ha ilyen volt is a »béke«, mégis ez az idő az, amikor Kiskomárom irányítása mellett a somogyi és zalai gyülekezetek virágkorukat élték. (1606—1664.)

A Dunántúlon, helyesebben annak északi felében, hova Kiskomárom egyházának a története is tartozik, a reformátusok az utolsó közös püspök elköltöztével, Beythe István halálával, 1612-ben kezdtek szervezkedni. Pathai már a reformátusok püspöke, s mindjárt megválasztásával, felavatásával kapcsokban megismerjük Kiskomárom várának református esperes lelkészét is, Sós Jánost, ugyanis 1612 jun. 19-én, a körmendi zsinaton a vépi, körmendi, Vizlendva melletti szentgyörgyi s a veszprémi esperesekkel együtt az új püspök felavatásánál ő is közreműködött. (L. Thúry E. 100. 142.)

Arra a kérdésre, hogy Sós János első református lelkésze volt-e Kiskomáromnak, igennel válaszolhatunk. — Sós János, a kiskomáromiak első református s egyúttal esperes-lelkésze 1616 szeptember 8-án halt meg. (Adattár VII. 158.)

Utóda a kiskomáromi várbeli lelkészi állásban és az esperesi hivatalban Nagy Gáspár lett, aki egyfolytában volt itt 6 esztendeig. (1617. évi köveskúti zsinat jegyzőkönyvéből: »Sós János elhunyt kiskomáromi esperes-lelkész helyébe successit venerandus senex Daminus Gasparus Nagy senior.« Adattár VII. 195. 1. még szentlőrinci zs. jzókve Th. 170. Adattár IX. 53.) Nagy Gáspár senior és Pathai püspök között korábban ellentétek merültek fel, ez azonban 1615-ben elsimult már, amikor Nagy Gáspár szentgróti lelkész és esperes volt.

(»In hac sinodo reconciliatio facta est inter venerabilem virum dominum Superintendentem et Gasparum Nagy concionatorem Szentgrotiensem, qui, iracundiam immeritam diu foverat et exercuerat contra dominum superintendentem quasi ipse illi in functiona Veszpremiensi (unde dominus Gasparus exire antea coactus fuerat, (1613!) se se suplantasset.« 1615. évi köveskúti zsinat jegyzőkönyvéből. Adattár VII. 154.)

Nagy Gáspár az említett püspök által hivatali mulasztás miatt is megintetett egyizben. (L. Thúry E. 176. 177.) Ennek története a következő: Midón Pálfi János és Pathai István püspök 1618 június 24. és 25-én Kiskomáromban püspöki vizsgálatot tartottak, arról győződtek meg, hogy Nagy Gáspár, az ottani lelkész, még mindig nem vihette be az ostyások (evangélikusok?) miatt a kenyér használatát. A köveskúti zsinat határozatának értelmében elrendelték, hogy az Úrvacsorát kenyérrel

szolgáltassa ki. Elrendelték azt is, hogy erről a következő zsinaton Nagy Gáspár jelentést tegyen s midőn az 1618 november 1-i szentlőrinci zsinaton megtudakozták volna Nagy Gáspárról, hogy úgy osztja-e az Úrvacsorát, amint elibe adták volt, azt felelte, hogy némely alkalmatlan akadályok miatt azt még mindeddig meg nem cselekedhette, melyet hallván, rossz néven vettek tőle s kesedelmeskedéséért illendő dorgálással megfedték. S meghagyták neki, hogy ne törődjön némelyek akadékoskodásával, hanem mint hűséges vitéze Krisztusnak, tegye meg kötelességét, azaz az Úrvacsorát nem ostyával, hanem kenyérral szolgáltassa. Erre azonban nemcsak a lelkész, hanem maga, a kiskomáromi gyülekezet is felhivatott. Ugyanebben a levélben (teljes egészében megvan a dunántúli egyházkerület eredeti jegyzőkönyvében, melyet az esztergomi főegyházmegegye levéltárában őriznek, Thúry E. által készített másolata a pápai főisk. könyvtárban) szó van arról is, hogy a kiskomáromiak a tőlük menni szándékozó Nagy Gáspárt el ne bocsássák s elhatározásáról lebeszéljék, mert »ha Gaspar urunk Kegyelmetek közül kiköltözendik, mi az tanétóknak igen nagy szűk volta miatt olyant nem találhatunk kegyelmetek helyébe, kit arra elegendőnek lenni méltán ítélnénk. — Költ az mi Szentlőrincen az Gyengies mellett levő sinatunkba Mindszent napján. Pathai István püspök, seniorok és az egész tanétói gyülekezőth.« (Adattár VIII. 15.)

Nagy Gáspár csakugyan Kiskomáromban maradt. Legalábbis az 1623. évi szentlőrinci zsinaton még mint kiskomáromi várbeli lelkéssel találkozunk nevével. (Adattár IX. 53.) S Nagy Gáspár csak 1624-ben távozott el innen. (Az évnek az elején, vagy 1623 végén, a dátum nem pontos, l. bővebben Thúry E. 190. skk.) Őt Pathai püspök követte. A bizonytalanul hangzó s hiányos adatokból a következőket lehet megállapítani Nagy Gáspár távozásával és Pathai idejöttével kapcsolatban:

Pathai István püspök ellenségei miatt nem maradhatott előbbi gyülekezetében, Veszprémben, minthogy azok állandóan nyugtalanították, üldözték és gyötörték, úgy, hogy onnan 1623 aug. 16-án el is költözött Pápára s egy darabig állás nélkül volt. Az ezévi szentlőrinci zsinat úgy határozott, hogy ha Nagy Gáspár esztendeje kitelik, mivelhogy már előbb is el akart menni onnan és a várórség is felmondta neki a szolgálatot, Nagy Gáspár menjen át a szentgróti egyházba (ahonnan jött is) s a püspök foglalja el helyét Kiskomáromban.

Így is történt. Pathai legalábbis már mint kiskomáromi lelkész állítja ki a körmendi zsinat meghívóját: 1624 május 16-ára. S mint kiskomáromi várbeli lelkész, megkezdí a ma oly értékes emlék, a Kiskomáromi református anyaszentegyház anyakönyvének vezetését 1624 november 24-én. Mintegy két és fél évig maradt itten. Utolsó bejegyzése az anyakönyvbe 1624 június 3-án kelt. Tényleg 3 nappal később, június 6-án,

Szentháromság vasárnapja előtti szombaton, foglalta el új állomását Pápán. — Kanizsai Pálfi János feljegyzései szerint Pathai 1625 december 10-én Kiskomáromban rendkívüli gyűlést tartott, amikor is jelen volt ott a csopaki esperes is övével.

Pathai állását Deáki Dániel foglalta el és itt volt 1626-tól 1627 augusztusáig. (Kiskomáromi anyakönyvet illetőleg l. Dunántúli Protestáns Lap 1897. 31. s még Adattár VII. 116. 153. 158. 159. és IX. 97.)

Ekkor úgy tetszik, hogy Kiskomárommal kapcsolatban egy feltűnő adatra bukkanunk. Ugyanis a pápai 1627 jun. 27—29-én tartott zsinaton a jelenlevők között szerepel Patonai Lőrinc és ugyanakkor Deáki Dániel neve is, (komárensis) mint kiskomáromi lelkészeké. (Adattár IX. 107. 108.) A helyzet ugyanis az, hogy most már nemcsak Kiskomárom várnak, hanem a közelében lévő Komárvárosnak is külön volt református papja. Mégpedig úgylátszik, hogy Patonai a várbeli lelkész, míg Deáki Dániel (komárensis) a városi: Komárvárosi. (Ma is megvan ez a két név, a vár helyén Kiskomárom, a város pedig Komárváros.) Őutána a városi lelkészek nevét is pontosan ismerjük, (meg is említem őket, csak hogy nem a várbeliekkel együtt, hanem azok megemlézése után, hogy munkám áttekinthetőbb legyen).

Tehát Deáki Dániel helyére 1627. augusztusában Patonai Lőrinc kerül, aki itt is marad 1628 decemberéig. (Kiskomáromi anyakönyv bejegyzései szerint.) Ez évben, szeptemberben, vagy októberben Kiskomáromban járt Pathai püspök, de akit keresett, a református egyház patronusát, Sárkány urat nem találta otthon, mert az a palatinusnál járt, négy napig várakozott megérkezésére, mely idő alatt ügyes-bajos dolgait elvégezte, de Sárkány úr csak nem jött meg, végre is, legalább is részben, dolgavégezetlenül tért vissza onnan. (Thúry E. 202. 203.)

Patonai után Paksi István a kiskomárom-várbeli lelkész 1628—1634. májusáig. 1630-ban egyházmegyei presbiteri tisztséget tölt be az ezévi pápai zsinat jzókve szerint. (Thúry E. 284. Dunántúli prot. I. 1897. 31. l.). Majd egy oly névvel találkozunk a kiskomáromi-várbeli lelkészek névsorában, mely nemcsak ennek a gyülekezetnek s egyházmegyének, hanem az egyházkerületnek történetében is aranybetűkkel írható: Kanizsai Pálfi Jánoséval.

Evangelikus szülőktől származott, mint neve mutatja: Kanizsa volt szülőföldje. Iskolai tanulmányait Csepregen, Kőszegen, majd Révkomáromban végezte el. Előbb a fertőszentmiklósi iskola rectorja, majd samarjai tanító. 1609—1611 között külföldi egyetemeken járt s visszajövén, pápai lelkész lett Miskoltsi Péter mellett. (Tóth F. Tuladun. püspökök élete 83.)

Pápán a Batthyány-féle üldözések miatt nem igen volt maradhatása s ezt tudva, többfelé is hívták lelkipásztornak. Így a kecskemétiak is. De akkoron már püspök lévén 1629-től kezdve,

ezt a hivatalát letenni nem akarta, (l. Thúry E. 218. skk.) s minthogy ugyanakkor a kiskomáromiak is hívták lelkészüknek (fizetése lenne a seregtől 125. Sárkány Istvántól (várfőkapitány, az egyház patrónusa) 20, a vicekapitánytól 10 for.) a csöglei zsinat határozatának engedve, a kiskomáromiak meghívását fogadta el, míg az ottlevő Paksi István Kecskemétre ment. (L. Thúry 271. skk., hol részletes leírás található.)

Kanizsai 1634 május 20-ára Kiskomáromba is érkezett s a következő napon, a mennybemenetel előtti vasárnapon (máj. 21.) meg is tartotta első beszédjét. Családját később, csak augusztus 18-án költöztette át új lakóhelyére.

S ezzel, amit alkotni vágyó lelke amúgy is kedvelt: új állomáshelyén is munkához láthatott. A feladatokban nem szűkölködött, Kiskomáromban is volt elég s azontúl meglátva Somogy megyében, a hódoltságban levő gyülekezetek bajait, gondjait, veszedelmeit, azokkal is törődnie kellett. De amit ember elvégezhetett, azt ő el is végezte. Ittléte nem egyéb, mint folytonos alkotás, szervezés, számonkérés, intés, rendelkezés, mint akinek figyelmét semmi sem kerüli el. Eme kis munka keretében is erre nem egy bizonyosságot látunk.

Először is a presbitériumot állítja fel. Az országban a harmadik presbitériumot. (Pápa, Németújvár, Kiskomárom. Révész Kálmán: A presbitérium legelső nyomai: Prot. Szemle 1892. 419.)

1634 augusztus 26-iki kelettel jegyzi fel a kiskomáromi egyház anyakönyvében, hogy ennek az egyháznak igazgatására is egyházi tanácsosok állítottak. A kiskomáromi egyház első presbitériumának névsora a következő: Szabaton János vajda, Récsei András vajda, Koszorús Péter, Pósa vajda (Jósa?), Balassa Benedek vajda, Bornemissza György, Barbél Péter, Bocskai András, Túrós Miklós, Barbél István. Aediles: Szálai Pál és Kecskeméti László, György deák.

Ugyanitt írja, hogy a »templomban az egyházfiak által összehivattam a senatores ecclesiasticos, köztük jelen volt Tóthi Lengyel Farkas, vicekapitány uram is és előttük az egyházfiak tisztit renndel ... elolvastam s tisztökben confirmáltam.« (Ezt a szabályzatot közölte Thúry E. 277. skk. ... lapokon: »Dunántúli ref. egyházkerület történetében.«).

Kiterjedt munkásságának egyébként méltó bizontysága naplója, melyből álljon itt néhány részlet:

»Aug. 26. Karosi Vasas János, ki a karosi pastort, Paulus Fabrit, gyalázatos káromló szókkal illette volt, követte meg a templomba a templomot és a prédikátort, úgy, hogy a . következő vasárnap a karosi eklésiát is tartozik megkövetni.«

»Sept. 18. A presbitérium a templomban együtt lévén, Hajdú Kis János leányát Eörsikét intéztük el egy Görönczér nevű részeges legéntül, kitől házasságra eljegyeztetett vala.«

»Nov. 23, Bornemissza Györgyné és Csizmadia Istvánné haragos két asszonyok békéltek meg egymással az én házamnál igen nehezen.«

»1636 márc. 27. Sárkány István főkapitány tapsonyiakat, mérkeieket, véseieket, szakácsiakat, dédieket, vidiakat, gombaiakat etc. pötcéttel behivatta volt, mivelhogy az ő és új kalendárium szerint való husvéton kívül egy harmadik husvétot akartak illeni ő maguktól. Kapitány uram házánál vajdák és Puserfi Mihály szolgabíró uram jelenlétében meghattuk nekik, hogy ez idén a husvétot, ha immár mivelünk az új szerint meg nem tartották, ő szerint tartsák meg. A pünköstöt pedig mivelünk: új szerint és így ezután az öreg innepeknek megtartásában mihozzánk tartsanak és azokat mivelünk az új kalendárium szerint üljék meg.«

Úgy érzem, hogy az egész kanizsai-féle napló érdemes volna arra, hogy közöljem, rendkívül sok érdekes dolgot világít meg, sok mindenféléről ad tudósítást, de mellőzöm a többi részét, mert már egyszer megjelent a Protestáns Szemle 1892. évfolyam 428—441. oldalain. A részletekre figyelmes olvasóm ott a többit is megtalálhatja.

Közlök egy kis részecskét Pathai volt püspökhöz írt leveléből is, melyben egyes somogyi vonatkozású ügyekre is rámutat.

»A kiskomáromi egyházmegye gyülekezetei már a Te Kiskomáromból történt eltávozásod óta, bizonyos esperes nélkül voltak. Az alesperességre azonban Laskói Sándor nagybajomi lelkipásztor választatott meg a tisztelendő presbitérium által. A kiskomáromi várban levő eklésiát Nemes Sárkány István Ur kedves és kiváló pártfogása alatt (akit az Ur Jézus a maga egyházának javára sokáig éltesse) mindeddig tisztelendő Paksi István ur kormányozza. — Azon egyházmegyéből Komáromi János aszalói és Deáki Dániel jádi lelkipásztorok hunytak el. A többiek Atyám! mindnyájan, akiket mint fiaidat eltávozásod után itthagytál a mi hitünk kiváltságos apostolának és főpapjának Krisztusnak kegyelméből, az ő szárnyainak oltalma és árnyéka alatt, jóllehet súlyosabb teher alatt, mégis nagyobb buzgalommal védelmeznek. A mostani bejnek — oltalmából biztosabb oltalommal vétetnek körül és védelmeztetnek meg. Élünk, munkálkodunk, harcolunk és győzedelmeskedünk. A békességnek Istenét, aki a Sátánt a mi lábaink alatt hamar megtörte és a maga erejét a mi erőtlenségünk által végzi el, szivünkben imádjuk.« (Thúry 213.)

Ő küzd és — győzedelmeskedik csakugyan. Mindenre kiterjedő figyelmére, munkásságára még egy jellemző dolog a következő történet:

Árokházi Sárkány Istvántól, kiskomáromi révkapitánytól Muraközi György kiskomáromi lelkipásztor bebörtönzését kérte, mert az a szigetvári agával levelezett. A tény megvolt csakugyan, (nálam meg is van az egész levelezés másolatban Thúry kézíratai után) azonban Muraközi egyik-másik lelkésztársával együtt nem kért egyebet és nem írt egyébért, minthogy a szigetvári aga a lábodi lelkészt, valami Csalát — (nem mint Thúry rosszul írja, Galát) — és a taranyi lelkipásztort büntesse meg, mert azt hirdetik, hogy a lisztből lett, vas között sütött kenyér habja imádandó, hogy Isten legyen (V. ö. Thúry i. m. 243). Sajnos azonban, hogy Kanizsai nem sokáig munkálkodhatott így és itt.

A kiskomáromi egyház anyakönyvébe vezetett naplója 1638 jan. 10-én záródik. Levele s könyve szerint (a dunántúli egyházkerület levéltárában!) azonban meg ez év október 24-én is Kiskomárom várában volt. Minthogy hivatali esztendeje május 20-án telt ki, valószínű, hogy 1639 május 20-án vált meg lelkészi állásától. 1639 május 25-iki csöglei zsinaton már meg is jelennek a kiskomáromi egyház kiküldöttei: Bodor György és Köncöl Mihály, akik megbízásuk szerint, mivelhogy lelki tanító nélkül van gyülekezetük, kérik vagy Szeli György, vagy Briccius (Berecki) Dániel kiküldését. S ugyanakkor jelzik, hogy már idegen vallásúak is férkőztek Kiskomáromba, ezek miatt is kellene, hogy legyen valaki, akiktől a somogyi atyafik is függjenek. (Thúry 292.)

A kiskomáromi anyakönyv szerint Berecki lett a Kanizsai utódja. Berecki azelőtt a pápai iskolának volt a rectora s Kanizsai püspök Panna nevű leányát vette feleségül. Kanizsai, ezidőtájt már nagyon beteg, Pápára költözött. Meghalt 1641 április 9-én, szélütésben, melyben két év és négy hónappal azelőtt levertetett.

Berecki a csöglei zsinat szerint esperes és kiskomáromi pap. Hasonlóképen, mint ilyenről hallunk hírt róla a köveskúti és pápai zsinat jegyzőkönyvéből is. (1640. 1643. 1654.) 1654. évi pápai zsinat jegyzőkönyve szerint a városban lelkész Maráczai Balázs. (Nagymaráczai. Thúry E. 312.)

E két lelkész idejére esik a kiskomáromi reformátusok üldöztetése. Nemcsak őket üldözték azonban. Ez időben a dunántúli egyházkerületben úgyszólván teljesen megszűnik két egyházmegye: a németújvári és a vízlendvai. Fessler állítását elfogadhatónak tartja Thúry is, (304. 1.) mely szerint Batthyány csak saját maga 40.000 jobbágját térítette át a róm. katolikus hitre. 1634 január 9-én gróf Batthyány Ádám elrendeli, hogy az uradalmaiban levő lutheránus és kálvinista lelkipásztorok 15 nap alatt hajlékukból kihurcolkodjanak. (Kiadta Németújváron. — Szilágyi Benjámin István Synodaliáiból. Debreceni főiskolai könyvtár kéziratára. Thúry nyomán.)

Az 1647-i országgyűlés értesít bennünket arról, hogy elfoglalták a szentgrótiak s többek között a kiskomáromiak templomát is. Thúry szerint valószínűen Kanizsai betegségének ideje alatt történt ez, 1638 végén, vagy 1639 év elején. (Dunt. prot. I. 1897. 77. 78. lapok.)

Tény az, hogy a kiskomáromi anyakönyvben ezidőben nem történt semmiféle bejegyzés. A templom foglalásáról sehol nincs szó benne. Tény továbbá, hogy az 1647. évi pozsonyi országgyűlés VI. tc. 12. §-a elrendeli, hogy Somogyban, Kiskomárom városában a templom adassék vissza az evangélikusoknak. Tény az is, hogy eme rendelet értelmében a templom hamarosan vissza is adatott. Az erről szóló köv. okiratot az anyakönyvben megőrizte a gyülekezet.

»Mi, Nádasy Boldizsár és Szeghy János, az országtól deputatus comissarusok adjuk emlékezetül akinek illik, hogy Somogy vármegyében, Kiskomárom városban, azt a házat mely a 90 restitueandó templomok közül való és ennek előtte is az evangélikus minister birta és tiszti szerint való hivatalát peragálta, minden pertinentiával együtt, minthogy a töröknek félelme miatt ad faciem loci nem mehetünk, azért innét Pápáról restitueáltuk úgy, hogy az evangélikus minister azon megnevezett házban ezután minden háborítás nélkül lakhassák s tiszti szerint való hivatalát libere peragalhassa, prédikálhasson és proventusát percipiálhassa ... stb. Pápa. 1647. ápr. 19. (Dunántúli Protestáns Lap 1897. 77. 78. I.)

Megjegyzem, hogy ezekből nem lehet teljes bizonyossággal megállapítani mást, mint hogy nem evangélikus, hanem református templomról van szó, de azt nem, hogy városiról, vagy várbeliről. Indokok és érvek mind a kettő mellett szólnak.

Hatalmas anyaszentegyház lehetett Kiskomárom az akkori viszonyokhoz mérten. Míg az ez időből való összeírások, ha egy faluban 10—12 házat említenek, addig itt 1646-ban 91 gyermeket keresztelnek meg. 1648-ban 60 gyermeket. (L. kiskomáromi anyakönyv.) Ily körülmények között természetes, hogy az iskola kibővítése is szükségessé vált. Nem is sokat gondolkodnak rajta, hamarosan megteszik a szükséges előkészületeket. Kapnak Lorántfi Zsuzsannától is 320 tallért. (1650 szept. 27. keltezéssel iratott az adomány-levél, megvan ez is a kiskomáromi anyakönyvvel együtt. L. Dunántúli Prot. Lap 1897. 78. 79. I.) Lorántfi Zsuzsanna kikötése egyébként szószerint a következő: Hogy 300 talléron bizonyos állandó jószágot szerezzenek, melynek jövedelméből a közöttünk levő keresztyén református helvetica konfession levő prédikátorait és hasonló konfession levő scola-mestereket ők és maradékaik táplálhassák s más egyéb külső ususuakra, vagy egyéb idegen vallásúakra ebből sem maguk, sem maradékaik semmit ne fordíthassanak a szent ecclesiának hire és tetszése és

közönséges megjegyzése nélkül. A 20 tallért pedig a mostani templomuk épületire fordítsák. (Anyakönyv. 141. lap.)

De nemcsak Lorántfi Zsuzsánna, hanem a somogyi gyülekezetek lelkészei is, tanítói is, meg maguk a gyülekezetek is hozzá járultak az iskola felépítéséhez: pénzbeli, vagy egyéb segítséggel. Mindezeket Briccius szép sorjában feljegyezte. (Anyakönyv 155—156. 1.)

»Lajstroma az somogyi ecclesiának melyek az kiskomáromi scholának segítséget ígértének és adtanak. 1655 martii 13. — Marcali, Komáromváros, Galambok, Csurgónagymarton, Szentbenedek, Patca, Szomajom, Várda, Egrös, Csokona, Ujlak, Visonta, Récse, Pösfölde, Kutas, Kisbajom, Csököly, Vid, Merke, Nagyabajom, Jád, Mérő, Ujlak, Szenta, Bolhás, Tapsony, Szakácsi, Terebezd, Böhönye, Kisfalud, (padlásdeszka két szekérrel!) Gige, Déd, Inke, Dencz, Vése, Várda, Görgeteg, Lábod, Korpád, Szabás, Aszaló, Somodor és Segösd.

A lelkészek közül Kis Mihály újlaki, Rimaszombati István kisbajomi, Dömötör Péter vidi, Kisvárdai János szentai, Herczegszöllösi János bolhási, Zvonarics Mihály tapsonyi, Galgóczi János szakácsi, Váczi Márton böhönyei, Marosvásárhelyi György dédi, Bödi István szabási, Rákosi Ferenc szentkirályi, Lévai Márton galamboki ministerek s Szokoli Dániel csurgói schola-mester. (Dunt. Pr. L. 897. 48. 1.) L. Szakácsi is. Galgóczival kapcsolatban, Itt nyilván ellentmondás van, mely egyéb adatok híjján nem osztható el. Egyébként a kiskomáromi iskolára adott még a pápai zsinat is 1654 jul. 1-én fi. 25. (huszonöt forintot.)

Alighogy a gyűjtés befejeződött, Briccius helyét Rátkai György esperes foglalta el, kinek 1655-től 1604 júliusig vannak feljegyzései. Hogy miért eddig s hogy egyáltalán a kiskomáromi reformáta anyaegyházakról, sok más gyülekezettel együtt ez időben mért szűnt meg minden feljegyzés, arra alább térek ki.

A kiskomárom városi gyülekezet papjai voltak a már említettekén kívül Deáki Dániel 1627. Muraközi György 1631, (akinek Kanizsai későbbi kiskomáromi püspök-lelkipásztor a megbüntetését kérte, mert a szigetvári agával levelezett). Laskói Sándor prosenior 1634—1639, akkor egy évig Kéthelyen, 1641—1642-ben újra Kiskomárom városban s ismét Kéthelyen. (Vele kapcsolatban az adatok ellentmondók. Egy évben ismerjük, mint kiskomáromi papot is és mint kéthelyit is. (L. a már említett Dunt. Prot. L. 1897 31. skk. 1., mint amely a kiskomáromi anyakönyv némely bejegyzéseit közli, vagy az anyakönyvet eredetiben Pápa Egyh. ker. levéltár. Thúry I. 294. 303.) Thúry Etele fenti Dunántúli Prot. Lapban az ellentmondást nem vette észre s Laskóit 1644-ig mondja kiskomáromi papnak, míg Nagymarácsi Balázst 1642-től szintén ugyanott, ugyanannak

anyakv. 23. 34. 74. lapján található feljegyzések alapján. Pedig az egyik lehetőség kizárja a másikat.)

Laskói állásában utódja Nagymaráczai Balázs, 1642—1655-ig végezte szent feladatát, aztán a sorban Tatai János következik 1655—1661 s a kiskomáromi városi (komárvárosi) ismert lelkészek névsora is lezáródik Lévai Mártonnal, 1661-től 1664-ig vannak róla is feljegyzések. (Kiskomáromi anyakönyv tanúsága szerint ez év január 4-én temetett.)

1664-el aztán a már ismert s említett 1552—1601-es évek nyomorúsága köszöntött újra nemcsak Kiskomárom városára, varra, hanem egész Somogyra és Zalára is.

Zrínyi Miklós 1664 január 21-én támadó hadjáratlal indult a török ellen. A hadjárat eleinte (26.000 ember, hatalmas hadsereg!) szép sikereket mutatott fel. Egymás után foglalta vissza a somogyi erősségeket, Berzence, Babócsa, Barcs, majd Baranyába is átcsapva, Pécs külvárosát is elfoglalja, lerombolja, felégeti a török szempontjából oly fontos eszéki hidat s szinte diadalittasan vonúl Kanizsa alá. Útközben azonban az egész vidéket úgy elpusztítja, hogy az egykorú kútfők bizonyosága szerint ezen a vidéken egy darabig bármiféle sereg táborozni képtelen volt. Pedig nem kis vidékről volt szó. Eszék, Pécestől egész Kanizsa, Kiskomáromig terjedő vonalról.

Zrínyi Kanizsát is el akarta foglalni, ez azonban nem sikerült neki. Erősebb török hadak közeledtének hírére a császári hadak, melyek Zrínyi segítségére amúgy is későn érkeztek, abbahagyják az ostromot, majd annak hiábavalóságát belátva, maga Zrínyi is. S ekkor, ez időtől kezdve magyarokat elhagyta a hadi szerencse.

A török Vezér Kanizsa alól, honnan elűzte az ostromló seregeket. Muraközbe csap át, szinte kardcsapás nélkül elfoglalja Zrínyi-Újvárt, aztán hadai szerte dűlják a vidéket, megszállják Kiskomáromot is, a középkori Somogymegye utolsó pontját, mely addig még a korona területéhez tartozott. (I. m. Csánki. Somogy m. monográfiája 466—469.)

Montecucoli ugyan Szentgotthárdnál fényes győzelmet arat a törökön, de a vasvári béke értelmében, a tényleges birtoklás alapján Kiskomárom továbbra is a török kezén marad.

Ez a tény aztán megmagyarázza, hogy miért szűnnek meg a feljegyzések Kiskomárom anyaegyházairól, lekéseiről s vele együtt több somogyi gyülekezetről is, mert rajta a török lett az úr s az pusztulást hozott.

De hogy a dolgokat még jobban megérthessük, hadd álljon itt még néhány sor a harcok eredményeiről.

»Az 1664. évi hadjárat pusztítását a vidékek egy évtizedig sem tudták kiheverni. A Szigetvár és Kanizsa közé eső vidékek

teljesen elpusztultak. A pusztulás mértékét élénk színekkel ecseteli az egyesült Somogy és Zala vármegyék közgyűlése elé terjesztett jelentés, (1669 február 28.) mely szerint Somogy és Zala vármegyék helységei nemcsak rombadöltek, de a török egész lakosságukat levágta, vagy elhajtotta, amit pedig meghagyott, az ragályos betegségnek esett áldozatul. Somogy megyében nem készült ugyan összeírás a szolgabíró betegsége miatt, de fennmaradt Zaláé, mely hajmeresztő dolgokat mond el. (Csánki: Somogy megye monográfiája 469. s l. még Acsádi I.: Magyarország Budavár visszafoglalása korában 28.«)

Ennyi elég annak megértéséhez, hogy 1664-el miért szűnt meg egyidőre a tudósítás a kiskomáromi és a környéki somogyi gyülekezetekről. De még többet kell tudnunk, ha azt is meg akarjuk érteni, hogy 20—30 év után, mint amely idő elég a sebek kiheveréséhez, miért nem állott helyre az előbbi állapot? Vagy még később, legalább is akkor, amikor az egész vidék a visszafoglaló háborúk után újra magyar kézre került? Kiskomáromi ref. anyaegyházakról, Nemesvidről s több más gyülekezetéről, mely mint falu nem pusztult el egészen, miért nincs hír akkor?

Erre a magyarázat a következő:

A visszafoglaló háborúk után Somogy és Zala katonai uralom alá került, mint meghódított terület, s az ő védelmük alatt megkezdődött a lakosság elnyomása különböző okok, indokok és ürügyekkel.

Akik nem tudták igazolni, hogy valamelyik birtoknak jogos tulajdonosai, pedig összeírások, anyakönyvek nem igen lévén, ez ritkán is sikerülhetett, a tősgyökeres, ősi családok, melyek leginkább a protestantizmus, Somogyban, Zalában a református vallás támaszai voltak — száműzettek, földönfutókká lettek, vagy jobbágyi sorban tengődtek tovább.

Hogy ez a sors miért leginkább a protestánsoknak jutott osztályrészül, arra pedig a magyarázat az, hogy az ilyen ügyekben követendő eljárást Kollonics Lipót bíboros dolgozta ki.

Eleinte nem volt még kimondott rendelkezés a protestánsok ellen, de a törvény szellemében követett eljárás így is nagyon szomorú eredményeket szült: óriási adóteher, katonai zsarolások miatt az egyszerű nép is elviselhetetlenebbnek találta az életet meg a török időkbéli nyomorúságnál is, úgy, hogy a lakosság még azokból a falvakból is megszökött, melyek a török alatt s a visszafoglaló háborúk idején nem pusztultak el, az erdőkben és a nádasokban keresett menedéket s a rablók számát szaporította. Helyüket pedig idegen telepések foglalták el.

Még ez nem volt elég. Kollonics 1701-ben még ennél is többet akar s immár nyílt lapokkal is játszik, Rendeletet küld

Somogyba is, hogy innen, mint a töröktől visszafoglalt tartományból: a *protestánsok kiűzendők*. Képzeltető, mondja Csánki, hogy ez mily elkeseredést szült Somogyban, melyhez akkor még Kiskomárom is hozzá tartozott, hol a hódoltság alatt a protestantizmus mély gyökeret vert. (Somogy m. monogr. 473. l.)

A rendelkezés végrehajtása azonnal, teljes egészében nem sikerült a kurucok szabadságharca következtében, melyet a somogyi protestáns nemesség is kitörő lelkesedéssel fogadott, hiszen benne és általa a vallásszabadság ügyét biztosítottnak látta.

Somogyban aztán a kurucok voltak az urak egészen addig, míg le nem tört a zászló s addig a még meglevő gyülekezetnek nem is volt bántódásuk. Amint azonban a vármegye vezetését a labanc-érműek vették át, megkezdődhetett Kollonics rendelkezéseinek a végrehajtása is.

Csánki ezt így mondja el: »A szatmári békekötés után teljes erővel megindul a római katolikus egyház újjászervezése Somogy vármegye területén. A középkorban keletkezett katolikus plébániákat visszaállítják, számos új egyház alakul s megindul a térítés munkája is. Az egyház a hatóságoktól támogatva, több templomot foglal »vissza« (?) a kálvinistáktól s egyes helységek lakosait sikerül ismét »visszatéríteni« a kath. egyházba, úgy, hogy a 18. század végére a katolikus hit már túlsúlyba jut. (Somogy m. monogr. 548. l.)

Így történt. Ebben a templomfoglalásokban, visszatérítésekben, új egyházak szervezésében volt eszköz és munkás sokféle. Püspökök, kanonokok, (Matusek László, Nádasdy László) kamarai tisztviselők, kik szerint szabad vallásgyakorlatuk csak azokon a helyeken lehet protestánsoknak, melyek 1681 előtt Lipót uralma alá tartoztak, vármegyei tisztviselők, jezsuiták, egyéb szerzetrendek, hatalmas főurak stb., stb; bizony sok és nagy hatalom szegény protestánsok ellen.

Egyetlen helyen kereshettek volna tán még oltalmat: a császár-királynál. Hogy azonban ott sem találnak, azt megtudhatták III. Károly vallásügyi rendeletéből, (Kiadva 1716 július 10-én) mely szerint az 1681. évi 87. és az 1715. évi XXX. törvénycikkre hivatkozva, a törvényben megnevezett helyeken (artikuláris) levő lelkészeknek szigorúan megtiltatik, hogy azon helyen kívül, ha csak valami magánbirtokuk nincsen ottan, kimenjenek s bármiféle lelkészi teendőt végezzenek.

Ennyi próbát már kevés gyülekezet tudott kiállani.

Így vezett el ama sok között, melyet munkám e részében felsorolok, Kiskomárom vára és Komárváros gyülekezete is. Hagyomány útján maradt ránk, hogy III. Károly fentemlített

rendelkezése nyomán az üldözések 1717-ben indultak meg nagy erővel s ennek esett áldozatul többek között Vid, Tapsony. — Komárom és Kiskomárom sorsa azonban valószínű, már korábban beteljesült.

Ma mindkettő Galambok szórványa. Az 1932. évi Névtár szerint Komáromnak 1801 lélek közül református lakója 2 lélek. Kiskomáromnak 1922 közül 3.

Marcali és Gomba.

(Ma politikailag egyesült.)

Jöidéig két Gomba ismert: Nagygomba és Kisgomba. 1580-ban Nagygombának 15, Kisgombának 5 háztartása volt. 1660-ban Kisgomba ura Köncöl Mihály és Somogyi István, Nagygomba pedig többeké. 1715-ben csak egy Gombáról van hír és annak 9 háztartását írták össze. Római katolikus temploma 1755-ben épült, az akkori földesúr, Dezső Imre áldozatkészségéből. (Som. mon. 118.) Marcali a Pécz nembeli Marcali-család ősi birtoka. 1448-ban már városi kiváltságokkal bírt. Várát a török Szigetvár eleste után szintén birtokába vette. 1573—1574-ben 85 házsámát írták össze, az akkori viszonyokhoz mérten, csakugyan városnak is beillik. 1626—1627-ben Nádasdy Pálé. 1677-ben Széchenyi György kalocsai érsek kapta meg, 1715-ben is Széchenyi családé, (Zsigmond) amikor is 39 háztartása volt. (Som. mon. 107.)

A két község nagyon közel fekszik egymáshoz s amint az történni szokott, hasonló esetben: sorsuk is azonos.

Református egyházi összeírásokban is együtt szerepelnek. Abból az időből, amikor a somogyi református gyülekezetek a kiskomáromi egyházmegye keretében szervezkedni kezdtek, sem Marcaliról, sem Gombáról nincsen adatunk. Pedig valószínű, hogy 1618—20 körül volt református gyülekezete, mert Kis Bertalan evangélikus püspök 1625 június 3-án a csepregi zsinaton Végh Szakonyi Jánost avatta fel Marcaliba lelkésznek, azonban Thúry E. egy 1634 előtről való összeírás alapján azt állítja, hogy az evangélikusok *úgy foglalták el* Marcalit és Gombát. (L. Payr 482. Thúry I. 283. 284.) Az említett Szakonyairól mást is tudunk. A református zsinati összeírások általában úgy ismerik, mint Szakonyai Kóbor Jánost. Alaposan kifogásolható életet élt, amiről Kanizsai püspök annak idején tudomást is szerzett s három, más hozzá hasonló lelkésszel együtt el is bocsátotta az állásából, azt írván velük foglalkozó levelében, — mely részleteiben alig volna közölhető — »örülök, hogy ha az ilyenektől megszabadulhatok.«

Szakonyai ekkor, úgy látszik, most már végleg az evangélikusokhoz pártolt át s mint ilyen, volt jelen az 1634. évi kiskomáromi zsinaton, ahol a jegyzőkönyvi bejegyzés szerint némelyek kérték volna, hogy a református egyházba térjen vissza.

Az ő eltávoztával, ami 1636-ban már meg is történt, református lelkésze van Marcalinak és Gombának, mégpedig Szigeti István. A gigei Series ugyanezen évben, mint Marcaliból jött lelkészt, említi Bojtor Miklóst, aki eszerint 1636-ig még Szigeti előtt lett volna marcali-i lelkész. Nevével azonban sehol egyébütt nem találkoztam, mint marcali-i lelkészével. (L. Nagy L. Emlékkönyv 267. 1. Szabó: Emlékkönyv 323. 1. Gigei Series 2. sz. Gige-csoport. Egyházmegyei levéltár.)

Aztán Fider Mihály a harmadik ismerős lelkipásztora, aki 1643-ban volt itt, (a jegyzőkönyvi bejegyzés szerint Gombán. Thúry E. 304.) végül 1657-ben újra Szigeti István volt itt. (Thúry E. 339.)

Többé református gyülekezetéről nem hallunk semmit. Marcali a kalocsai érsek birtoka, Gombán III. Károly, idejében a földesúr a katolikusoknak épített templomot, ami sokmindent önmagában véve megmagyaráz.

Azután már Marcali, mint járási székhely, központi hely, csak az üldözések történetében tölt be szomorú szerepet. Ide citáltatják a somogyi egyházak közül azoknak a gyülekezeteknek papjait, hol a kálvinizmus a veszprémi püspök és főispán, Biró Márton elhatározásából halálra ítéltetett. Itt hallják meg a kemény parancsot, hogy a szent szolgálattól eltiltatnak kemény büntetés terhe mellett. (L. Földváry L. Adalékok. II. 19. skk.)

Ma Marcali Böhönye szórványja, az 1932. évi Névtár szerint 16 ref. lélekszámmal. (60. 1.)

Marót. L. Sávoly.

Mernye, Ecseny. Mernyeszentmiklós.

Az 1337. évi pápai tizedjegyzék összeírása egy Mernyét ismer, a későbbi időkben azonban van már hír Vásárosmernyéről, Almernyéről, Boldogasszonymernyéről is. 1626-ban a székesfehérvári káptalané, 1660-ban a székesfehérvári custodiatusé, 1723-ban Nádasdy László az ura. Ugyanekkor ugyancsak az övé Szentmiklós is, majd a Festetich-család déghi ágának lesz a birtoka. (Som. mon. 108.) Ma puszta.

Ecseny 1648-ban is már, s még 1733-ban is a Perneszié. 1580-ban 8 adóköteles háza volt, 1773-ra ez is puszta. Úgy települt újra németajkú evangélikusokkal. Csánki szerint 1000 lakosából csak 50 a magyar. (Som. mon. 59.)

Egy 1634 év előtti időkből fennmaradó egyházi összeírás egy lelkész kormányzása alá eső gyülekezetnek mondja Szentmiklóst, Mernyét és Eczön-t. Azontúl azonban csak az anyaegyházról, Szentmiklósról kapunk leginkább értesítést.

Somogy megyében is több Szentmiklós van, pl.: Somogy Szentmiklós, aztán Zalában is pl. Kerka-szentmiklós, Magyarszentmiklós, hogy azonban nem azokat, hanem Mernyeszentmiklóst kell érteni a feljegyzések alatt, arra alapos bizonyosságunk van. (L. pl. alább a díjlevelet: »A mernyeiek, ha szolgálatját akarják venni a pásztornak, neki magának fizessenek, melyet a *Szentmiklósiak* nem elleneznek.«) Aztán a kiskomáromi iskolára adakozók névsorát, hol Szentmiklós úgy van megnevezve, mint amely Tab közelében fekszik, minden más eshetőséget kizár. Tab felé ez az egy Szentmiklós volt csak.

Szentmiklós papjához, Berthóti Mártonhoz, (mely egyúttal Hevesiváni Orbánnak, az egresiek papjának is szól) Kanizsai Pálfi János 1632-ben a következő levelet intézi:

.... »Mi az oka annak, hogy nemhogy ti magatok, kiknek a mi sinatunkba járnotok kellene s még egyebeket is oly fenyegetésekkel, hogyha ide fel jönnének, a bégnek őket bevádoljátok, őket ijesztitek, rettentitek és hozzánk feljönni nem engeditek? Visszafordult indulatú atyafiak! Mik ezek a ti keresztyén prédikátori tisztetekhez, hogy pogány magistratusok erejével kényszerítetek valamely atyafit arra, praelatusuknak hittel ígért engedelmességüknek kötelét elszaggassák s hitszegőkké legyenek. Vettem eszemben, hogy ti gonosz lelkiismeretű emberek vagytok, előttetek járótoknak zabláját szájatokból kivettétek, hogy büntetlenül minden gonoszságnak tágas mezején szabadon nyargalhassatok. De megbüntet a fölséges Úristen botránkozató éltetekért benneteket. Sok szóval nem búsítom gonoszságtól elfoglalt elméteket, hanem rövid summa szerint csak azt írom, hogy ha töröknek való panasztételtek miatt kik abbul a tractusból hozzánk feljárnak, megkárosíttatnak, úgy vegyétek azt eszetekben, hogy miattam soha büntetlen helységtekben meg nem maradtok. Mert Hála Istennek találunk itt Kiskomáromban olyakat, kik véletlenül titeket testestül lelkestül felvegyenek és oly büntetésre, melynek ize szájatokban marad, ide Kiskomáromba felhozzanak. Vagyon gondom rátok engedetlenségteért. Ha a mi atyánkfiai közül valamelyiket megháborítjátok, elhigyjétek érette büntetlen nem maradtok. Adom azért tanácsul, hogy tisztetekről megemlékezvén, magatokat megalázzátok, életteteket jó rendben intézzétek et legitimus superatandensteket, akitől iure kell

dependeálnotok, megkeressétek, hogy az Úristennek büntetése rövid nap (mulva) fejetekre ne szálljon. Engemet, ha jók lesztek, és mikor hozzátok érkező földön vagyok, megkerestek, Atyátoknak lenni megpróbálhattok, ha megjobbulandók vagytok. Jobbítson meg kegyelmességéből az Ur, hapedig vakmerőségben inkább s inkább proficiállok, igazság szerint ítéljen meg. Datum in Kiskomárom. 16. die. augii anno 1632.»

Közlöm ezt az esztergomi főegyházmegyei levéltárban őrizett és Thúry kézirat-másolatai között is meglevő (Egyházker. lev., Pápa.) levelet, mert az akkori viszonyokra s Kanizsai püspök mindenre kiterjedő gondosságára is jellemző.

E levél szerint első ismert papja Szentmiklósnak Berthóti Márton. 1634-ben, a kiskomáromi zsinat évében Sellyei András van itt, akiről az említett zsinat jegyzőkönyve a következőkben emlékezik meg:

»Szentmiklósi legátus Kátai Mihály. A minister (Sellyei A.) kívánja a parochiális háznak a megsározását, a konyhának a megpadlásolását és hogy a pellengért megcsináltassák. Sallarium flor. 10. Triticum cubus 23. A mernyeiek ha szolgálatját akarják a pásztornak venni, önekie különben magának fizessenek. Aedilist creáljanak, ki a sallariumot kiszedje.« (Szintén Thúry kézirat-másolataiból.)

Ennek a Sellyéinek a leányát, Erzsébetet, Kanizsai Pálfi János keresztelte 1634 október 2-án. (Kiskomáromi anyakönyv 24. l.)

1640-ben Szentmiklósnak és Mernyének is van külön lelkésze a köveskúti zsinat jún. 19. jzókönyve szerint, a szentmiklósi lelkész Fider Mihály presbiter, a mernyei Váczi Márton, aki 1643-ban is itt van még, (Thúry E. 304.) 1657-ben Szentmiklóson Szentlőrinczi János a pap. (Pápai zs. jzókve. máj. 24. 25. Thúry E. 339.)

A végzetes évszám, 1664, közeledvén, (l. Kiskomárom tört.!) felőlük is elhallgat a krónika. Szentmiklós puszta lett, Ecseny a felszabadító háborúk utáni település, Mernye katolikus főpap birtoka, mely vidéken a jezsuitáknak is különösen szabad kezét engedtek a »térítésben«, mindezek a tények eme gyülekezeteink illetén sorsát érthetővé teszik.

Ma Mernyén 12 református lélek él s Somogyaszaló szórványa. (Egyetemes Névtár 1932. 65. l.)

Nagyszakácsi.

Királyi szakácsok birtoka volt. 1401-ben két temploma is volt, az egyik Szent Domokos, a másik Mindenszentek tiszteletére szentelt. 1466-ban város s 1488-ban is. A XV. században köznemesek lakták, kik közül a királyi udvar szakácsai kerültek ki. 1719-ben lakói közül néhány család nemesi megerősítő oklevelet kapott. (Som. mon. 119.)

A gigei series szerint 1631-ig Katona Mihály volt a lelkésze, aki ez évben Gigebe ment. (Michael N. Katona ex ecclia reformata Szakácsiensis. L. Emlékkönyv, Nagy L. 267. l.) Az 1634. évi kiskomáromi zsinati jegyzőkönyvben olvasható egyházi összeírás Tapsonyt, Szakácsit és Terebezdet említi egy lelkész kormányzása alá tartozó gyülekezetnek. A kútforrások szerint az anyaegyház Tapsony volt mindig s a lelkész ott székel, épen azért Katona Mihály szakácsi lelkészségére vonatkozó adatot bizonyos fenntartással kell fogadni. Általában a gigei Series (Egyházmegyei levéltár, Gige fiók. 2. sz.) adatai nem látszanak a legmegbízhatóbbaknak. A kiskomáromi iskola felépítéséhez segítségével, adományával Szakácsi is hozzájárult, akárcsak Merke és Terebezd. Mégegyszer van szó szakácsi református lelképásztorról. A kiskomáromi anyakönyvvel foglalkozván Thúry Etele (1897. 48. l. Dunántúli Prot. L.) a kiskomáromi anyakönyv adataira támaszkodva, szakácsi papnak mondja Galgóczi Jánost 1655-ben a kiskomáromi iskolára megindult gyűjtés évében. Azonban úgy látom, hogy ez az állítás is elnézésen alapult, ezévben u. i. Galgóczi nem szakácsi, hanem szabási lelkész volt, amint hogy a későbbi években is mint ilyen ismerjük. A kiskomáromi anyakönyv 106. lapján levő feljegyzés alapján Thúry tanulmányában egy oldallal előbb maga is így írja. (1659 február 5-én eskette meg Rátkai kiskomáromi lelkész Magyaráti Beiczen Miklóst, Galgóczi János szabási prédikátor leányával, Évával. (Anyakönyv 106. l.)

Tehát kérdéses, hogy Szakácsiban volt-e valamikor református lelkész. Minden esetre megfontolandó az is, hogy kettő, ezt állító adat is tévedés lehet-e? Tán egyidőben Szakácsi is volt az anyaegyház? Amint anyagyülekezete, Tapsony megsemmisült, mint szórvány, Nemeskisfaludhoz csatoltatott. Ma Szakácsinak az 1932-es Egyetemes Névtár szerint 32 református lakosa van.

Az említett Merke és Terebezd ma puszták. Káptalanterebezd 1626-ban Bakó Farkasé, 1726-ban már puszta. Merke (Mérkel) 1598-ban az esztergomi káptalané, 1715-ben Nádasdy Tamásé s 15 háztartása volt, majd újra a káptalané. (Som. mon. 165.)

Nára (és Unyom).

Az 1629. évi körmendi püspökválasztó zsinaton jelenvolt a kiskomáromi egyházmegyéből Berecki Péter nárai esperes-lelkész. (Thúry E.: Dunántúli egyházkerület története 228. 1.) A püspökválasztással kapcsolatban azonban ugyancsak Thúry, négy-öt oldallal később Bereckit már mint unyomi lelkész említi, két ízben is (232. 233. 1.) Úgy tetszik, mintha Berecki Nára és Unyom lelkésze lett volna. Berecki még az 1630. évi pápai zsinat idején — június 18—19-én is — Nárán van s ekkor még Nára és Unyom a kiskomáromi egyházmegyéhez tartozik. 1634-ben azonban az első részletes összeírás és egyházmegyei beosztás már nem említi őket. (Thúry E. 245. 283. 284.)

Nemesvid.

Elsőizben az 1333. évi pápai tizedjegyzék említi. Lakosai királyi szakácsok. Az 1701-1715. évekből származó összeírás szerint kizárólag nemesek lakták, akárcsak Nemeskisfaludot. Amikor Szigetvár és Szenyér vára a török kezébe került Kiskomárommal együtt, a szenyéri bég a vidi lakosokat Komár várához szállítandó épületanyagok hordására rendelte ki. A vidi nemesek azonban nem engedelmeskedtek, mire a bég martalócokat küldött rájuk. A falunak, mint amely hosszú ideig (1600—1664.) a török és magyar uralom határán feküdt, béke idejében sem volt irigylendő sora, hol magyarok, hol törökök sarcolták, háborúban pedig valósággal a hadak útjába esvén, még annál többet szenvedett. (Som. mon. 120.)

Egyházának története, közelségénél fogva, természetesen összefügg Kiskomárom egyházának történetével, mikor ott felgyulladt a tűz, itt is égett, mikor ott kialudt, elhamvadt itt is.

1623-ban a szentlőrinci zsinaton jelenvolt lelkésze, Deáki Dániel. (aug. 24. Egyháztört. Adattár. IX. 53.) 1628-ban Ferrarius Tamás a papja, aki az ezévi pápai zsinat jegyzőkönyvében a hiányzók között jegyeztetett fel. (Adattár IX. 109.) 1632-ben Sellyei András volt itt; 1634-ben üresedésben volt lelkészi állása. (Thúry E. 284.) 1636-ból, Hercegszöllősi János lelkészkedésének idejéből, a parochiális háznak elhanyagolt állapotáról maradt feljegyzés. (»Vidensis. Legati fuerunt: Kállai György, Márk Imre. Nincsen ezen a vidéken rosszabb parochiális ház, mint a vidi: intettük őket severe a megcsinálásra.«)

Őt követő ismert lelkipásztorai még a következők: Pelsöczi András 1640. (Köveskúti zsinat jzókve. jún. 19., távollevők között szerepel.) Körmendi Péter 1642. (Kiskomáromi anyakönyv szerint.) Pelsöczi András 1643. (Thúry. E. 304.) Herczeg Benedek

1644. Szakmári János 1646. Bátorkeszi Mihály 1647—? Dömötör Péter 1655. Büi Péter 1656—1664 is. (Ez utóbbi adatokat a kiskomáromi anyakönyv bejegyzései nyomán közlöm, hol egyik, vagy másik lelkész pásztori teendőket végzett, esketett, temett stb., vagy egyiknek-másiknak családtagját keresztelték, eskették stb. Néhányat Thúry E. is megemlít kis tanulmányában Dunántúli Prot. Lap 1897. 31. skk. lapjain. L. különben az anyakönyv 72. 155. lapjait.

Hogy miért nincs az 1664. évtől róla való tudósítás s ezután miért a hanyatlás, sőt a pusztulás lett a sorsa, mint református gyülekezetnek, arra a kiskomáromi egyház történetében leírt szomorú politikai körülmények adnak feleletet. (L. ott.)

Ma Nemesdéd szórványa, 11 ref. lakossal. (Egyetemes Névtár 1932.)

Sávoly és Marót.

1536-ban még két Sávoly volt, mind a kettőben a Törökcsalád a birtokos. 1573-ban Sávoly, Gerhida és Sód helységekben még 6 adóköteles ház íratott össze. 1575-ben már egy sem, 1580-ban ismét van 3 adóköteles háza. 1660-ban a Szigligeti vár tartozéka, 1703-ban már Festetich Pál pusztája. 1711-ben települt csak újra. (Som. mon. 139.)

1563-ban Nagymaródnak 4, Kismaródnak 2 adóköteles háza volt összeírás szerint. Ma pusztá. (Som. mon. 94.)

Egy 1634 előtti összeírás egy lelképásztor gondozása alá eső gyülekezetekként sorolja fel Sávolyt Maróttal. Az 1634. évi csöglei zsinaton Bakó Benedek avatott fel papjának (az eredeti bejegyzés szerint: savoliensis, prope Kiskomár. Thúry kéziratmásolata nyomán.) máj. 16-án, ez évben a kiskomáromi zsinaton már ott szerepel Bakó és némely gyülekezeti tagok ügye is, amint azt a zsinati jegyzőkönyv megörökítette, én is közlöm:

»Egy Sávoli Mihály nevű vén ember Bakó Benedek ottani prédikátort éktelenül megszidalmazta. A lelkész mellett Orvos Péter, Tóth Mátyás, Tóth János, Nagy Imre, Kis Lukács, Pandúr György bementek a gyűlésre, valamint a szitkozódó embernek fia, anyjával együtt, Sárkány István szolgája Bolla János mellettük lévén. Az ügy tárgyalását elhalasztották, mivel Sárkány István nem volt odahaza (a várkapitány) a polgár pedig az ő jobbágya volt. A lelkész felől megkérdezték a hallgatókat, akik pedig semmi rosszat nem tudtak felőle mondani, sőt dicsérték. A prédikátor jelentette, hogy a parochiális ház sároztatlan, földetlen, a kert kerítetlen. A szentegyház földjét kiadatni kívánja. A lélek-mondást igen gyakorolják. A lelkész fizetése: Mindenki ad 10—10 pénzt. Három hold földet

háromszor megszántanak, s bevetik. Minden házas ember, kinek igavonó marhája van, ad egy köből búzát. Zsellér, kinek igavonó marhája nincs: fél köblöt. A prédikátor számára elegendő szénát kaszálnak s behordják. Minden háztól adnak egy kaszást s szénagyűjtőt. Vetését megaratják s behordják. Igérték, hogy a prédikátornak felavatási költségéből egy tallért megtérítenek.« (L. Thúry E. 285.) 1635-ben Vidi Benedek a lelkipásztora. 1640—1643-ban Jobbágyi István, kiről az 1634. évi kiskomáromi zsinat jegyzőkönyve, mint akkori böhönye lelkésről (l. Dávod) bővebben beszél. (Thúry E. 284. 294. 304.) Többet nem tudunk róla. A visszafoglaló háborúk idején nemcsak a gyülekezet, de a község is elpusztult.

Ma Nemeskisfalud szórványa, az 1932. évi Egyetemes Névtár szerint 23 református lélekkel.

Somodor.

1389-ben királyi udvarnokok faluja. 1575-ben 60, öt évvel később majdnem ugyanannyi adóköteles házzal szerepel az összeírásokban. Somogy megye egyik legnagyobb községe volt ezidőtájtban. 1626—27-ben Imreffy Farkas jószága, 1726-tól pusztá! (Som. mon. 140.)

Már az 1618-as szentlőrinci zsinat a kiskomáromi egyházmegye egyházának mondja Somodort, ahol Sós György a lelkész. A következő évben nem jelent meg a pápai zsinaton, jegyzőkönyve a távollevők között említi. (Thúry E. 170. 236.)

1627-ben Komáromi János van itt, aki az egyházmegyében presbiteri tisztségét (tanácsbíró) is viselt. (L. Adattár IX. 97. 100.) Az 1634 május 16-án tartott csöglei zsinat Kis János somodori lelkész nevét jegyzi fel, valószínű, azonos azzal a Kisvárdai Jánossal, akinek — az ugyanez évi kiskomáromi zsinat jegyzőkönyvének tanúsága szerint — feleségének gyanút keltő munkássága miatt kellett Somodorból Gigébe költözni. (Thúry kéziratái és 286.)

Kisvárdairól tudunk egyet-mást, 1629-ben már Somodorban volt, amikor is Somogyvármegye keleti részén levő egyházak papjai levelet írtak Simándi dunamelléki püspöknek Ráckevére, hogy őket kerületébe fogadja be, az aláírók között ott találjuk Joannes Kisvárdait is, mint *somodi* papét. Valószínűen vagy elírás, vagy összevonása Somodor nevének, mert a másik, hasonló hangzású helyen Somogyon, ahogy általában Somogyvárt hívták akkoriban, sohasem hallunk Kisvárdai nevű lelkésztől. (L. Földvári: Adalékok I. 101.) Ugyancsak egy későbbi hasonló célú levél alatt is ott van az Ő neve 1632-ből, ahol már a faluja neve is helyesen van írva »somodoriensis.« (Földváry: Adalékok I. 147.) Ez a Kisvárdai, — akit a csöglei zsinat

jegyzőkönyve csak Kis-nek mond, — 1634-ig volt itt, amikor is Gigébe költözött, nemsokkal az ezévi kiskomáromi zsinat megtartásának ideje előtt, úgy, hogy ennek jegyzőkönyve Somodort és Atádot (Magyar!) üresedésben levő egyházaknak mondja. Amint látjuk, Magyaratád volt Somodor leányegyháza. A gondos zsinat azonban az állás betöltéséről is gondoskodik s Kisvárdai helyére Pelsöczy Andrást helyezi ide Tapsonyból. (L. Thúry E. 284. 285. 286.) Pelsöczy azonban nem sokáig marad itten s visszajön Kisvárdai, akit 1636-ban, 1640-ben, sőt 1643-ban is itt találunk még. (Kiskomáromi zsinat jegyzőkönyve. Thúry kézirat másolataiból a zsinat dátuma 1636 febr. 26. s a köveskúti, csöglei zs. jegyzőkönyvei Thúry E. 294. 303.)

1656-ban a bödi zsinat jegyzőkönyve szerint (Thúry kézírata) Herczegszöllösi János a lelkésze, 1657-ben már Váczi Márton. (Thúry E. 339.) Legutolsó ismert papja Komáromi János, akinek a neve a kiskomáromi anyakönyvben három ízben szerepel: 1661 március 12. és aug. 7. és 1664 május 24. A róla szóló legutolsó feljegyzés így szól: »Komáromi János somodori lelkésznek György nevű fiát 1664 május 24-én temette Búi Péter vidi lelkész.«

Somodor, az egykori város-szerű falu, a visszafoglaló háborúk idejére puszta lesz. Itt nem volt szükség semmiféle visszatérítésre, Kollonics tervének végrehajtására, elvégezte szomorú munkáját a harc már jóval előbb.

Ma Somogyaszaló szórványra, református lakossága 65 lélek. (Egyet. Névtár 1932.)

Somogsámsom.

Balatonszentgyörgy közelében, 1550-ben mint elpusztult helységet említik a feljegyzések. 1563-ban csak három, 1580-ban 8 házból áll. 1715-re sem lett több háztartása, mint 9. Az 1600-as években Kiskomárom várának tartozéka. 1726-ban az óbudai prépostság birtokaként a nagyszombati kollégium fenntartását szolgálja. 1782 óta a budapesti papnevelő intézeté. (Som. mon. 145.)

1618-ban a kiskomáromi egyházmegyébe tartozik s a 19-ik helyen van felsorolva, amikor is lelkésze N. János. (Thúry E. 171.) 1634-ben Pápai János van itt, (Thúry E. 283.) akit a csöglei (május 16.) és a kiskomáromi zsinat (június 7.) jegyzőkönyve egyformán sámsondi lelkésznek mond. De itt van Pápai János 1636-ban is. (Kiskomáromi zsinat február 27., szentlőrinci zsinat május 8. jegyzőkönyvei szerint. Thúry eredeti jegyzőkönyv-másolatai után. Pápai Főisk. levéltár.)

Többé nincs is róla hír. Ma Nemeskisfalud szórványa, 3 ref. lélekkel. (Egyetemes Névtár 1932.)

Somogyvár.

Eme hadászatilag is fontos helynek földesurai közül nevezetesebbek: a Marcaliak, Báthoryak, Enyingi Török Bálint 1520 és 1530 között, akinek íródeákja, Martonfalvi Imre, búzgó protestáns volt. (Payr 469. 1.) Majd Török Bálint neje után újból a Báthory-családé (András.) Híres volt Szent Egyedről elnevezett zárdája, melynek kolostor és templomfalait 1896-ban az akkori birtokos, gróf Széchenyi Imre kiásatta. Eme apátságot francia hatás alatt még 1091-ben László király alapította. A francia és magyar barátok között nem egyszer verekedésre is került a sor, ami bizony nem volt jó példa az amúgy is harcias somogyi népnek.

1677-ben Széchenyi György kalocsai érseké, 1715-ben 19 háztartását írták össze. (Som. mon. 150.) Egyházmegyei beosztása sehol sem említi, csak mint az evangélikusok által elfoglalt helyet sorolja fel a kiskomáromi 1634. évben tartott zsinat jegyzőkönyve Marcalival, Gombával együtt: Somogyot is, ami abban az időben közismert neve volt Somogyvárnak. (Thúry 284. Payr 484.) Többet nincs megemlítve sehol református gyülekezete, hacsak egy a ráckevei püspökhöz írt levél aláírói között szereplő Kisvárdai nevű somodi lelkész alatt nem, ami valószínűbb: somodori, hanem somogyi lelkészt értünk, (L. Földvály: Adalékok I. 101.)

Szentbalázs. (Kaposszentbalázs ?)

1623-ban, augusztus 24-én Szentlőrincen tartott zsinaton a távollevők nevei között olvassuk a kiskomáromi egyházmegyéből Franciscus Nemesnépi Szentbalasiensis nevét is. (Adattár IX. 48.) Az 1628. évben június 27-én Pápán tartott zsinat jegyzőkönyve Laki Gergely szentbalázi pap nevét örökítette meg. (Adattár IX. 109.)

Ugyanó van itt két másik jegyzőkönyvi bejegyzés szerint is, 1629-ben, (egyik feljegyzés valószínűen elírásból Lascai Gergelyt ír. Körmendi zsinat.) még egyizben találkozunk nevével 1656-ban, amikor is a bődi zsinat (június 21. Thúry E. jegyzőkönyvi másolata nyomán.) Domjáni Gergely szentbalázi lelkész nevét említi.

A somogymegyei Szantbalázs 1550-ben Dersffy Farkasé. 1650-ben Imrefy Farkasé s 1715-ben 14 háztartása van. (Som. mon. 156.)

Ma Kaposszentbalázs, mint szórvány, Kaposvárhoz tartozik s református lélekszáma 12. (Egyetemes Névtár 1932.)

Szigetvár.

Minthogy az újabban református gyülekezete anyaegyházzá szervezkedett, tehát nem tartozik immár az elpusztult egyházak közé s minthogy a Szabó Bálint-féle Püspöklátogatási Emlékkönyv 257. oldalán felhozott adatok mellett nem igen tudnék újakat nyújtani, eme utaláson kívül nem foglalkozom vele tovább.

Söjtör.

Alsó és Felső Söjtör ma már összeépült, Pusztaszentlászló közelében. 1627-ben a körmendi zsinat jegyzőkönyve szerint (május 12—14.) mint kiskomáromi egyházmegyébe tartozó egyháznak, Pápai Gergely a református lelkésze. (Adattár IX. 100.) Minthogy Hahótról már 1623-ban eltávozott, valószínű, hogy ettől kezdve már itt van.

1634-ben többek között Söjtört is felsorolja a kiskomáromi zsinat jegyzőkönyve, mint amely gyülekezetet az evangélikusok elfoglaltak. Kis Bertalan evangélikus püspök 1635-ben csakugyan lelkésszé avatja a csepregi zsinaton Herczegszőlősi Jánost, a Kanizsa melletti Söjtörré. (Thúry E. 284. Payr S. 448.) Többet aztán nem is találkozzunk nevével, mint református gyülekezetével.

Tab.

1598-ban Nádasdy Ferencé. 1600-ban a szigligeti vár tartozéka. A 17. század második felében elpusztult és 1712-ben kezd újra települni. (Som. mon. 162.)

1618-ban a kiskomáromi egyházmegye egyháza: ide sorozza; be a szentlőrinci zsinat, amikor is Erdélyi Lukács a papja, (Thúry 171.) a körmendi zsinaton pedig Szokolai Gergelyt avatják fel lelkészének. (Adattár IX. 159.) 1627-ben már a veszprémi egyházmegyéhez tartozik s református lelkésze ekkor Kálnai András. (Adattár IX. 100, és 109.) (L. még Payr 485.)

A kevei püspökség egyházai között 1652-ben szerepel utoljára s ekkor egy catalogus szerint Pelley István volt a lelkésze. (Földvály: Adalékok I. 186. 199/200.) Hamarosan a község is elpusztult.

Amint újra települt, a református egyház is újra megalakult benne. De nem sokáig virágozhatott szabadon. 1745-ben felhívták, hogy oratóriumukat zárják le, papjuk a szent szolgálattól álljon el. Több ízben Marcaliba citáltattak vallásszabadságuk ügye miatt s összesen annyi biztatást tudtak csak szerezni, hogy vallásukat gyakorolhatják, ha a Felsőcsászárnétól gráciát nyernek. Azonban hiába kerestek addig is, aztán is: nem nyertek. Nemzetes Kermán József lutheránus vallású, ilyen dologra alkalmas ember, kétszer is fennjárt előbb is, utóbb is Bécsben az udvarnál, hogy némelyeket ügyüknek megnyerjen, de hiába. Ami pénzt kapott, 210 Rh. forintokat, el is költötte szépen, de épen in vanum, — így mondja szóról-szóra Földváry (I. 200.) aminthogy tovább is:

»Egy kis haladék után, 1746 március 13-án a tabi eklézsiának a prédikátora Bajomi György uram a Ts. Ns. Vármegye Szolgábirája által admoneáltatott, hogy a következő vasárnap a parochiából kirakodjon, mert másként kemény büntetését fogja elvenni... S a pásztor a hatalomnak engedve, ment...

Így szakadt el először a kiskomáromi egyházmegyétől, majd a dunántúli egyházkerülettől ez a gyülekezet, így, semmisült meg egyszer mint falu és kétszer mint református gyülekezet.

Tapsony.

1331-ben a Kasics nembeli Széchenyi Tamás birtoka, 1355-ben Szigeti Beke fiáé, Anthimiusé. 1480-ban a szenterzsébeti Térjék András és az Enyingi Török-család az úra. 1500-ban Bakócz Tamás végrendeletileg az esztergomi káptalanra hagyta. 1554 és 1715 között háromszor is összeírták házainak számát, az mindig csak 15. 1726 után ismét csak mint az esztergomi káptalan birtoka szerepel, ma is nagy része: Terebezd, Merkepuszták, valamint a szomszédos Szenyér határában is két pusztát az esztergomi főkáptalané. Már az 1718-as szentlőrinci zsinat a kiskomáromi egyházmegyéhez tartozónak mondja, ahol a lelkész Deáki Dániel tanácsbíró. (Thúry E. 170. 173.) 1627—1628-ban Sági Miklós van itt, akiről az ezévi körmendi zsinat jegyzőkönyve bővebben is megemlékezik, s itt van még a következő évben is. (Adattár IX. 96. 102. 106.)

1634-ben Tapsony anyaegyházához tartozó egyházaknak mondja egy ezévi összeírás Szakácsit és Merkét. 1631-ben Vése is hozzá tartozott, amikor Tapson et Vése lelkészének avatják fel Pelsőczy Andrást. Ő még 1634-ben is itt volt, ekkor helyezték át Somodorba. (»Pelsőczy András tapsonyi lelkész jól viseli magát, jámbor atyafiú, de mivel szegény és ruhátlan, kellett Somodorba helyezni.« i. m. Thúry E. 287.)

Pelsőczi helyébe Fábri Pál ment, kinek előbbi gyülekezete nem akarta megfizetni teljes egészében a sallarium-át. (Karos. 1. ott.)

Pelsőczi 1635-ben már visszakerül Tapsonyba s itt van 1636-ban is. (Szentlőrinci és kiskomáromi zsinat jegyzőkönyvei. Thúry E. jegyzőkönyv-másolata.) Tapsony 1649-ben üresedésben volt (Pápai zs. szept. 14.) s csak 1665-ből tudjuk újra papjának nevét: Zvonarics Mihály, míg 1656-ban Csepregi Mihály. (Thúry jegyzőkönyv másolataiból, pápai és bödi zsinat jegyzőkönyve és kiskomáromi anyakönyv 155. l.)

Többet nem hallunk róla. A falu nem esett áldozatul a harcoknak, tehát csak másféle okok miatt szűnhetett meg református anyaszentegyháza. A hagyomány szerint a visszafoglaló háborúk utáni időben lett katolikussá, »térítették vissza«, többek között, ahogy Csánki mondja, Somogy megye monográfiájában, mint ahol a földesúr az esztergomi főkáptalan nem tűrhette a reformátusok szabad vallásgyakorlatát. Ezt az időt többek nyomán Nagy Lajos az 1715-ös évekre teszi.

Annyi azonban bizonyos, hogy ősi református családjai közül többen kiköltöztek inkább, minthogy elhagyják hitüket, mások a türelmi rendelet után újra reformátusoknak vallották magukat, kikkel pedig nem rendelkezett annyira a hatalom: addig is. A nemeskisfaludi református egyház anyakönyve ennek élénk bizonyosága, mint amelyben még 1800—1850 táján is egymást érik a tapsonyi vonatkozású bejegyzések. Az 1900-as években már egyre ritkulnak s ma Tapsonyban nincs egyetlen egy református lélek sem. Nemeskisfaludhoz van hivatalosan beosztva, mint szórvány.

Tarany.

Úgyszólván, csak mint evangélikus gyülekezet ismerős mindig, egy ízben azonban a lábodi pappal együtt ennek lelkipásztoráról is találunk hírt református kútforrásaink között. Muraközi Eperjesi György és Paksi István kiskomáromi lelkipásztorok megkeresték a szigetvári török agát, hogy »mert Lábodi György, valami Csala, úgy a tarani pap is »konkolyos tudományu«, akik a Légrádbul származott tévelygéseket követik s azt tanítják, hogy a lisztből lett, vas között sült kenyér habja imádandó, hogy Isten legyen« — kergesse ki falujából. Ez 1631 febr. 12-én történt. Azonban ha Lábodra nézve később lett is foganatja a református lelkipásztorok illetén gondoskodásának, Taranyra nézve nem. Ez évben is (Kenyeresi István, talán róla volt szó?) avattak ide fel ev. lelkészt s később is. Ma teljesen róm. katolikus. (Payr S. 481. Muraközi levelének másolata Főisk. könyvtárban. Pápa.)

Taszár.

A kiskomáromi egyházmegye egyházai között szerepel Taszár is 1640—43-ban, amikor a lelkésze Horváth Pál. (Thúry, E. 294. 303.) Ma tiszta katolikus.

Ujudvari.

1657-ből van róla hír, ekkor Károlyi Ferenc a lelkésze. (Pápai zs. jzókve.)

Zalaszentgrót.

Eleinte a kiskomáromi, majd a németújvári, körmendi, végül a pápai egyházmegyéhez tartozik. Lelkészei közül megemlítem még mint a kiskomáromi egyházmegyei papjait: Nagy Gáspár 1615. Paxi István 1627. Nagymarácsi Balázs 1639. Az egyház 1720-ban semmisült meg, Szecsődi János predikátorságában. Hiába folyamodtak más ítéletért a trónhoz is, visszatérve bebörtönözték őket s templomukat lerombolták. A reformátusok a hegyekben széledtek el. A kiskomáromi anyakönyv 1664 után ide került, zalaszentgróti bejegyzések vannak benne egészen addig az ideig, míg az is meg nem semmisült. Ma Nagypirithoz tartozik, mint szórvány. (Adattár VII. 154. IX. 100. 107. Dr. Tóth E.: A pápai egyházmegye története 103. l.)

Vése. L. Tapsony.

Eme névsorhoz még lehetne hozzátenni valóm. Kisebb, u. n. leányegyházakról írhatnék, mint amilyenek egyszer-kétszer szerepelnek, a kiskomáromi iskola felépítéséhez hozzájárultak pl. Récse és Pósfölde, vagy amelyek benne vannak az u. n. 1634-es összeírásban, mint pl. Keczel, Aracs, de külön nem foglalkozom velük, mert vagy megemlítettem őket Kiskomárom történeténél, vagy meg fogom említeni őket az alább közlendő névsorokban, mint a többieket is, annak igazolásául, hogy a fenti egyházak csakugyan tartoztak a kiskomáromi egyházmegyéhez valamikor.

Szólhatnék külön-külön az elcsatolt egyházakról is, melyek 1629-ben a dunamelléki egyházkerülethez, a kevei püspökséghez kapcsolattak. Minthogy azonban ezek az egyetemes egyház számára nem, csak a kiskomáromi egyházmegye számára veszték el, közülük csak azokat említem, ill. említettem meg, melyek elcsatolásuk után mint ref. egyházak, hamarosan megsemmisültek: Gadács, Gölle, pl. írtam Tabról,

mint ilyenről. Elégnek tartom egyébként az utalást Földváry: Adalékok c. munkájára, melyben valamennyire nézve kielégítő felvilágosítást kapunk. Teljes egészében felsorolom alább ezen elcsatolt s a közülük elveszett gyülekezetek névsorát is.

Végül a világháború áldozatai következnének. A megszállott területen, leginkább Horvátországban levő ref. gyülekezetek: Fiume, Brekinszka, Daruvár, Pisanica, Terezovác, Suhopolje, Uljanik stb., a velük való foglalkozás azonban külön, terjedelmes tanulmányt kívánna meg.

Alább jegyzőkönyv-kivonatokat adok, ígéretem szerint:

A kiskomáromi egyházmegyéhez tartozó elcsatolt, vagy elveszett egyházak neve a következő jegyzőkönyvekben szerepel.

1618. szentlőrinci zsinat, (nov. 1—3.) (Thúry 170—171.) Gadács, Gölle, Györök, Juta, Lápafő, Látrány, Mocsolád, Kisgörbő, Kiskomár, Sámsond, Somodor, Szentmárton, Tab, Tapsony, végül Újlak. (Kapós? Rinya? Balaton?) Ezek közül 1629-ben többen elszakadtak (első hét.) a dunántúli egyházkerülettől s így a kiskomáromi egyházmegyéből. (L. Földváry L.: Adalékok a dunamelléki egyházkerület története 237. skk.) azért nem találkozunk neveikkel

1634. évi kiskomáromi zsinat, (Thúry E. 282.) Újlak, Tapsony, Sávoly, Karos, Gelse, Szentmiklós, Sámsond.

1633. évi köveskúti zsinat, (május 8.) (Thúry jegyzőkönyvmásolata után.) Vid, Kiskomárom vár és város, Tapsony, Must (Muszt: Kéthely) és Újlak.

1634. évi egyházmegyei összeírás szerinti egyházakból nincsenek meg, vagy nem tartoznak ma ide. (Thúry E. 1284.) Kiskomárom vár és város, Magyarád, Karos, Bécsé és Pósfölde, Vid, Tapsony, Szakácsi, Merke, Vése, Dávod, Kismarton, Somodor, Szentmiklós, Mernye-Eczön, Kéthely-Must-Sári-Magyaré, Keresztúr-Berény-Szentgyörgy, Sámsond, Marcali-Gomba, Sávoly-Marót, Somogy, Puta, Söjtör, Hahót, Gelse.

1635. szentlőrinci zsinat, (május 8.) Kiskomárom város és vár, Tapsony, Kéthely, Újlak, Sámsond, Sávoly.

1640. köveskúti zsinat, (június 19.) (Thúry E. 292.) Kiskomáromi gyülekezeteken kívül; Kéthely, Szentmiklós, Taszár, Mernye, Vid, Bélye, (első és utolsó esetben!) Újlak, Somodor, Sávoly.

1643. csöglei zsinat, (Thúry E. 302.) Kiskomárom, Kéthely, Taszár, Somodor, Újlak, Gomba (Marcali), Sávoly.

1653. bödi zsinat, (jún. 21.) Kiskomárom vár és város, Marcali, Szentmiklós, Somodor, Újlak, Tapsony, Vid, Szentbalázs. Laicum habet: Récse és Szigeth városa.

1657. pápai zsinat, (máj. 24—25.) Kiskomárom, Újudvari, Vid, Marcali, Szentmiklós, Somodor, Tapsony, Komárváros, Récse.

Több rendszeres összeírás, sőt jegyzőkönyv sem maradt fenn: 1664-ben, mint említettem, a somogyi gyülekezetekre nézve szomorú idők jöttek. Egészen a visszafoglaló háborúk utáni időkig, az 1730—40-es évekig a gyülekezetekről alig van valami feljegyzés, az is majdnem mind hagyományra épülő, tehát ha nem is megbízhatatlan, mindenesetre kétes.

Amint a fenti összeírásokból látható, feldolgozásomban hiányzik Újlak. Ez azért történt, mert valószínűnek tartom, hogy Rinyaújlakról és nem Balatonújlakról van szó, ezeket pedig, amelyek nem pusztultak el, csak leányegyházakká lettek, kihagytam, pl. Szilvásszentmártont, Újnépet, Szentát stb. is. Nem vettem fel Récsét és Bélyét sem, mert puszta nevükön kívül alig tudnék valamit mondani felőlük.

Ezekben próbáltam az elveszett református kiskomáromi egyházmegyéhez tartozó néhai gyülekezeteink, mint a nagy küzdelmek hősi halottainak ismert történetét, bemutatni.

III. rész.

Torkos Jakab dunántúli püspök 1747-i egyházlátogatási jegyzőkönyvének belsősomogi vonatkozásu része.

Mielőtt a tulajdonképpeni tárgyat, az u. n. Visitatiós jegyzőkönyvet ismertetném szószerinti másolatban, indokoltnak tartom, hogy keletkezési körülményeire s értékére rámutassak.

Ha nem is írója, de tulajdonképpen létrehozója Torkos Jakab Superintendens volt, »akinek Superintendensé való tételéről, mikor az első voksok készítették, senki sem gondolkodott.« (Tóth F.: Túladunai püspökök élete 169.). Ugyanis, mikor 1744 november 28-án meghalt Major Kotsi István püspök, hogy a püspöki szék betöltsék, megtették a megfelelő intézkedéseket s hogy a »Tiszteletes Seniorok közül senkinek is ne preiudicaltatna a Candatio, azért a mi egész Superintendentiánkban minden tiszteletes Seniorok candidaltattak.« (Tóth F. 170.) A püspökavatás ideje 1745 május 1; helye N. Veszprém vármegyében a peremartoni eklésia. Meghívták a püspökszentelésre Helmetzi Istvánt is, a dunamelléki egyházkerület püspökét, nagykőrösi prédikátort is. Meg is jelentek a meghívottak mind pontosan; a szavazás is megtörtént, a püspökszentelésre felkért Helmetzi s a dunántúli kerületi főgondnok, Kenessey István, vezetvén azt s a szavazatok nagyobb része Komáromi Pált, a győri református egyház lelkipásztorát akarta püspökül, kisebb része Deáki Istvánra esett, aki — Tóth F. szerint — a püspökséget várta is.

A legtöbb szavazatot kapott esperes azonban, öreg ember lévén, aki már megfáradt és aki »ifjúi erejét ahol kimerítette, onnan költözni nem akarván« (Tóth F. i. m. 175. 1.) a püspöki tisztet nem fogadta el. Lemondását semmiféle rábeszélésre sem vonta vissza, úgy, hogy a további nehézség tulajdonképpen akkor keletkezett.

A lelkészek és a komjáti IV. kánon szerint (Thúry E. Dunántúli egyházker. tört. I. 390. 1.) az következett volna a püspöki székbe, akire a »legtöbb szavazat ment«, jelen esetben

tehát, kire Komáromi Pál után a legtöbb szavazat esett: Deáki István. De ennek meg Tóth F. szerint a világiak ellent mondtak, mint akik Deákit püspökül semmi esetre sem akarták.

Új jelölést eszközöltek tehát, mégpedig nem az első jelölés szerint, t. i. »hogya meg ne sértessék senki, tehát minden esperes jelöltessék«, amelyhez pedig sokan ragaszkodtak, hanem a Komjáti IV. kánon világos rendelkezéséhez alkalmazkodva »törvényes zsinatba egybegyülekezve, isteni félelemmel böjtölve és a Szentlelket, ki mindenek szivét igazgatja, nagy áhítatossággal segítségül hiva és imádvá presbyter társaink közül kettőt kijelölünk, kik felől sors vetés helyett szabadon nyilatkozunk vagy szavazunk«. — (Thúry I. 390.) Tóth F. szerint Kenessei István csak kettőt jelölt: Tokai Pál enyingi és Torkos Jakab pápai másodlelkészt, aki még »igen ifjú ember és Senior sem volt«. (Tóth Ferenc i. m. 176.) Igaz, de Tokai Pál »egy igen megélemedett öreg Ember« (Tóth F. u. o.) s mert sem a püspökszentelésre felkért püspök nem várakozhatott és a lelkipásztorok is a két jelölt közül inkább Torkos Jakabot látták szívesebben a püspöki székben, Deáki pártjának minden zúgolódása dacára, Ő lett a püspök. S hogy nem esett méltatlanra a választás, amellet ama szomorú időkben püspöki székben eltöltött munkával teljes és terhes 40 esztendő lett a bizonyíték.

Torkos Jakab fiatalos erővel állott neki a munkának, így az egyházlátogatásnak az idejét sem halogatta. 1747. év nehéz utazási viszonyai között »reformációtól fogva szokásba volt, VI. (III.) Károly újabb rendelkezésével is megegyező Superintendensi visitatiót is elkezdette« (Tóth F. i. m. 178.) s a peremartoni és veszprémi egyházmegyékkel együtt Belsősomogy egy részét is meglátogatta ez év nyarán. Nagy kár, hogy nem az egészet. Mert akkor egész egyházmegyénk területére, gyülekezeteire nézve szinte megbecsülhetetlen adatok birtokában lennénk, míg így csak egynehány gyülekezetre nézve mondhatjuk el ezt.

Egyházlátogatásáról jegyzőkönyv is készült. Ez a »Processus Visitationis etc.« ív-alakban, 27 számozott lapra, tehát 54 oldalra terjedő kézirat, melyet jelenleg a pápai ref. főiskola könyvtárában őriznek. Első lapja szerint a vizitációt 1747 május 26-án kezdte meg Torkos püspök Felsőbányai (latinosan Mediomontanus) István kéttornyulaki lelkész, a pápai egyházmegye tanácsbírájának társaságában, aki Komáromi Pál győri lelkész, tatai esperes, egyházkerületi főjegyző helyett kísérte el őt.

A püspöki egyházlátogatás tehát 1747 máj. 26-án kezdődik a veszprémi egyházmegyében, Szentgál egyházközségben. A veszprémi és peremartoni egyházmegyék több egyházának meglátogatása után, május 31-én kerül Torkos Jakab

Belsősomogyba: Aszalóra s miután június 3-án megint Aszalón végez lelkészavatást, június 5-én már ismét a peremartoni egyházmegye egyházközségeit látogatja.

A jegyzőkönyv dátumainak összevetéséből megállapítható, hogy az egész egyházlátogatás tulajdonképpen két egyházközségben történt meg, éspedig Aszalón és Szomajomban. Aszalón május 31-én, Szomajomban június 1-én és 2-án s ismét Aszalón június 3-án. A többi 15 egyház lelkészei és képviselői e két helyre rendeltettek be s ily módon folyt a vizsgálat négy napon keresztül, miközben június 2-án Szomajomban, június 3-án pedig Aszalón szentelte fel a püspök (manus impositio által) a még fel nem szentelt lelkészeket.

Ezt mindenesetre szem előtt kell tartanuk, ha tisztán akarjuk látni a helyzetet. Ami a jegyzőkönyvekben foglaltatik tehát, nem a vizitálók személyes tapasztalatait, hanem a megjelentek bemondásait tartalmazzák. De még így is úgy vetítődik elénk az egyes gyülekezetek helyzete, mint megannyi fénykép, ami amellet még nemcsak a felsorolt gyülekezetekre, hanem a többi összesre is jellemző. S bármennyire is sajnálhatjuk, hogy a nagyobb zöme a belsősomogyi gyülekezeteknek kimaradt a látogatásból s így a jegyzőkönyvből is, mégis az előadottak alapján a többiek helyzetét, életét is könnyen elképzelhetjük, úgy, hogy e töredékben benne van egész Belsősomogy kétszáz év előtti fotográfiája.

Lássuk, hogy mit mutat ez a fénykép, a Torkos Jakab-féle visitatiós jegyzőkönyv?

Először is minden kétséget kizáróan felel arra a kérdésre, hogy az 1747-ben ottlevő lelkész mikor került oda, van-e testimonialisa, mikor és hol nyert exmissiót, ezzel kapcsolatban, hogy milyen a képzettsége, a censurán felelete megfelelőnek találtatott-e, aminek következtében nyert-e manus in positiót (az apostoli kézrátevés), avagy nem. Ebből a szempontból a visitatiós jegyzőkönyv jónéhány lelkész hiteles életrajzi, sőt jellemrajzi adatait is adja, ami kétszáz év távlatából szinte egyedülálló érték.

Nemkevesebbé nagy értéke, hogy a visitatiós jegyzőkönyv kérdéseinek megfelelően feljegyzi cca 1719-ig visszamenőleg az ottlevő lelkész elődeit, (antecessorait). Bár ebből a szempontból a jegyzőkönyv nem bizonyult teljes egészében hitelt érdemlőnek, mert bárki próbálja is meg adatai után összehasonlítani két gyülekezet lelkészeinek névsorát, kiderül, hogy számtalan esetben a névben, évszámokban ellentmondás van, mégpedig annyi esetben, hogy nem is utalok példára; néha a fogalmazás is kétértelmű. (Pl. »Egressel lévén az Ekla Ts. Zalányi úrtól fogva.« Egres volt Aszalóval, vagy Aszaló Egressel?) De mindez természetesnek tetszik, ha figyelembe vesszük, hogy három nap alatt 17 gyülekezet ügyét intézték el, amikor is berendelt

lelkészek, helyesebben az egyháztagek mondták be legjobb tudásuk szerint az évszámokat, valamint azt, hogy a nagy sietség miatt még ennek a visszaemlékezésnek a teljes kincseit sem aknázhatták ki, hiszen ebben a négy napban Torkos Jakab superintendens Szomajomban és Aszalóban is manus impositiót is adott nem egy lelkésznek.

Bevallhatjuk őszintén, hogy még így is, a kiskomáromi egyházmegye jegyzőkönyveinek lezártával, ami majdnem egybe esik Kiskomárom elestével (1664) a leghitelesebb s legelfogadhatóbb adatokat több, mint 80 év után egyedül ebből a jegyzőkönyvből kaphattuk, egy-két kivételtől eltekintve.

Felel azután a jegyzőkönyv arra a kérdésre is, hogy a falu lakossága milyen vallású, amiből kitetszik, hogy az itt szereplő majdnem minden gyülekezet ebben az időben *tiszta református*. Iskolamesterről alig van szó, egyik anyaegyházban (Szenna) mint ahol kívánnak. Hogy a lelkész tanítja a gyermekeket, az sincs mindenütt feljegyezve. Szomajomban, ahol a didactrum fr. 1. Ahol evangélikusok is voltak a lakosság között, azokat a református lelkipásztor keresztelte, eskette, temette őket, pl. M.-csokonyán.

Kortörténeti szempontból érdekes, hogy a jegyzőkönyv megemlíti azt is, melyik falu melyik uraság birtoka, ha többé: hűségesen felsorolja az uraságok neveit. Néhol nagyon is megillették, hiszen pl. Kisasszondon az egyik földesúr, (Kenessei István) telket ajándékozott, azon épülhetett fel a lévita háza. A lelkész fizetése nem sok. Az akkori értékben legfeljebb 30 fr., a hármasszongós 12 hold föld, egy kis tavaszi, egy kis természetbeni járandóság alig múlhatta felül a legkisebb igények kielégíthetőségét. Egy esetben olvasunk 3 hold hajdéma-földről (a hetesi lelkipásztornak volt meg ez) nem tudhatom, mit csinált vele, de hogy a káposztás kertecskére, meg a kenderföldre és a legfeljebb 8—10 ember kaszáló rétre szüksége volt, az egész biztos. Nagyon jellemző a jegyzőkönyv eme sora: »Fizetését ha kedvek szerint való lészen, továbbra is megadják« stb. (Hetes) s a tréfás közmondás igazolására megtudjuk, hogy valóban harangozott annak idején a pap, vagy lévita, még alaposan meg is fizettek érte, pl. Kisasszondon sertéslábat a vasárnapi és a hétköznapi reggeli-esteli harangozásért a lévitának, Szennán a katonából lett prédikátornak, Újlaki Sámuelnek, 2 itze bort adnak személyenként.

1747-ben a sákramentumok kiszolgáltatásához való edények nem voltak minden gyülekezetben megfelelők, nem egy esetben olvassuk a rendelkezést, megtisztítják, vesznek újat. Természetesen az alól is vannak kivételek, ahol pompás ezüsttálak, eszközök állanak rendelkezésre. De majdnem mindenütt van elég, sőt sok abrosz, keszkenő. Somogy ebben annak idején nem szűkölködött. Curátor azonban annál

kevesebb helyen volt. Kanizsai Pálfi János hiába intézkedett több, mint 100 évvel ezelőtt s próbálkozott a presbitérium felállításával, gondnok választásával, ennek Somogyban 100 évvel később is alig lett fogantaja. Legfeljebb annyi, hogy »Curátort fognak választani«, határozták el most már Torkos püspök határozott parancsára, sőt egy esetben egyik egyháztag azonnal el is vállalta (Szomajom.) Presbitériumról azonban csak egy helyen: Kadarkuton történik említés, mint aminek felállítását megkísérlik. A stóla majdnem mindenütt ugyanaz. Nincs semmi baj vele, annál több a baj azonban az introductio Puerperarummal, az egyházkelővei. Sok helyen nem akarják elfogadni, a lelkészt mocskolják miatta férj és feleség, Jádon pl., másutt elfogadják s stólát nem fizetnek, ismét másutt elfogadják és fizetnek is. De mindenütt megfogadják, hogy bevezetik. Akárcsak a sengét és a Perselynek a beszerzését is megígérik.

Gondoskodik a jegyzőkönyv azonban arról is, hogy a kérdések ne csak ilyen általános szempontok szerint tétessenek fel s a feleletek ne csak eszerint adassanak, hanem bemutatja az akkori református lelkészt is. (II. kérdéscsoport »De Ministris Auditores inquirendi«) megkérdezzvén a hallgatókat, miféle véleménnyel vannak pásztorukról?

A fénykép itt is a szokásos. Vegyes. Vannak kiválók, akik kétszer prédikálnak előbb a gyülekezetben, mielőtt kimennének harmadikat prédikálni a leányegyházba, van, ki reggel-este katechizál (Gigén pl.), de van kivétel is, amint mindenütt szokott lenni, a szabály alól. De kivétel nélkül azt tudjuk meg valamennyiről, hogy tisztit híven végzi. Szóval egyik többet végez, mint amennyi kötelessége, mert agilisabb, a másik épen a feltétlenül szükségeset végzi csak el. De azt elvégzi. S mégis, mert egyik egyszer elfeledkezett magáról, Assessorságától megfosztatott (Kadarkuton, »Részegen jött előnkbe.«)

Hogy mit miből, nyomtatott predikációs kötetből (dominica) vagy saját maga által készített beszéd alapján prédikál, milyenek voltak az agendái, könyvei, az mindenesetre külön tanulmányt érdemel.

De ha a jegyzőkönyv bemutatja a majdnem kétszáz év előtti általános állapotokat, lelkészek életét, a lelkészi családok magaviseletét, melyről sehol sem találunk kifogásolni valót, bemutatja a tiszta valóságot a *gyülekezetet illetőleg* is. Vannak gyülekezetek, hol a hétköznapi Istentiszteleteknek is bőven van látogatója, pl. Hetes, van hely azonban, ahol a lelkipásztor vasárnap is maga van a templomban, (Szenna) sőt, hol a sátoros-ünnepeken is másnapon már a hívők bornak adják magukat és azt nem tartják véteknek. (Kisasszond, Gige.) Hiába az ünneprontók szigorú megfenyítése, (Gige) hiába temetnek a turbatus emberek, vagy a tisztátalan, Istentelen életűek közül itt-ott egyet-egyet nem a temetőbe, hanem a Bükkösbe, (Sz.-

benedek) marad azért belőlük. Vannak, kiknek az igaz szó is fáj s a feddést sértésnek veszik s elfelejtik, hogy az Isten törvénye melletti őrállás a pászturnak kötelessége. (Kisasszond.)

Van, hol gyalázatot eleget tesznek, (Hedrehely) hol a kákán csomót keresnek (S.-jád) s mert a papnak fiai a parochián laknak, zúgolódnak. Vannak igen nyakasok (Jád), ám számtalan esetben más a tanúvallomás, az »Istentiszteletet látogatják, a sákramentumokkal élnek, Tiszteletes tanítójuknak becsületit megadják, jó templomlátogatók stb. stb.« Akkor is megvolt a »varietas«, nemcsak gyülekezetek szerint, hanem egy-egy gyülekezetben is. Mindenütt volt több-kevesebb »Sánta Miska.« (Hetes.) Legfeljebb másnak hívták. Abban az időben a lelkészi fizetéssel, úgy látszik nem volt sok baj, legalább is nem sok helyen van panasz, »a fizetés nem iminuáltatott«, olvassuk nem egy helyen, tehát nem akartak lefaragni belőle, nem kívántak új — természetesen kisebb — díjlevelet, bár ott is előfordul, hogy van a lelkésznek kintlevősége nem is egy, hanem három évről is. (Kisasszond, Szenna, Somogyjád.)

A vizitációs kérdések között a Rectorokról is van szó, a kérdésre azonban szép kevés a felelet, mert hisz alig kerül rector. S azokra sincs panasz. Nem olvashatjuk, hogy »vagabundus«, nem, a peregrinus nyomát nem járta egy sem, amilyen kevés volt, azt sem kellett inteni, legfeljebb munkájának mikéntjére utasítást adni. Amit meg is adott a püspök, ha ennek szükségét látta. (Gige.)

... Én nem hiszem, hogy ha valaki ezeket a jegyzőkönyveket elolvassa, nem írja alá, amit állítottam, csakugyan ez a kétszáz év előtti belsősomogyi gyülekezetek nagy részének a fényképe.

Teljes, retusírozás nélküli, őszinte fényképei. Amit fel lehet használni sok mindenfelére, legelőször is arra, hogy tanuljunk belőle.

Alábbiakban nyújtom a visitatiós jegyzőkönyv címlapjának és somogyi vonatkozású részének szószerinti másolatát.¹

Processus Visitationis

extra ordinariae in Nomine Domini Anno 1747 die 26 Maji,
per reverendum Ac Clarissimum V. D. D. Jakobum Torkos.

¹ A kézirat tele van rövidítésekkel. A nem közismert rövidítések a másolatban feloldattak. A többiek, mint magától is érthető, az eredeti szerint maradtak. Hogy félreértés ne származzék a szöveg olvasásakor, ezeket a rövidítéseket feloldásokkal együtt is felsoroljuk :

Ekla = Eklézsia, Tiszt, vagy Ts. — Tiszteletes, T. — Tisztelt, Ttes — Tekintetes, F. vagy Fs. — Felsőleges, Ven. = Venerabilis, H. C. — Helvetia Confessio, Inf. = Inferior (inf. Simegiensis — Belsősomogyi), A. vagy Ao. = Anno, M. = Mensis, fr. vagy flr. = florenus, forint, di. = denari, Sz. = Szent, i. e. = id est, p. = pedig.

V. Superintendentiae Transdanubianae Superintendentem Ecclesiae que Reformatae Papensis V. D. Ministrum et R. Stephanum Mediomontanum Ecclesiae Reformatae K: T: Lakiensis Praedicanter Ven: Tractus Papensis Assessorem, tanquam Generalis Scribae Rev: Ac Clarissi. D.: Pauli Komáromi Ecclesiae Reformatae Jaurinensis V. D. Ministri V. Tractus Tataiensis Senioris, Substitutum, inchoatae.

Quaestiones Proponendae:

1. An Minister Ecclae habeat legitimam ordinationem, superque ea Testimoniales? Quas producere debet.
2. Quamdiu in praesenti Ecclae Officio fungitur? Quos Antecessores habuit usque ad Annum 1719 inclusive?
3. Ecclesia ista an pure Helveticae Confessionis addictis vel etiam Aug: Confessionis addictis sit mixta? An sola Mater: vel filialibus juncta? An habeat Scholae Rectorem?
4. Si sint Augustanae Conf: addicti an Officia Ecclesiastica: Baptismum u. p. Copulationem Sepulturam etc: idem Minister administret?
5. An locus Privilegiatus vel cuius Possessio sit?
6. An Ecclae aliquod immobile habeat beneficium agrorum u. p. pratum vineam etc.?
7. An Vasa quae ad Sacramentorum Administrationem Spectant pura et idonea sint? Viveri debent.
8. An Ecclae habeat aliquem ex secularibus Curatorem?
9. Quae est Solutio ordinaria Ministri?
10. Ministres Stolarem proventum quomodo exigere soleat?
11. mo. An introductio puerperarum sit in usu?
12. mo. An pro reditu Ecclae sint cistae et quis earum Procurator vel dispensator? An Primitiae Colligantur?

De Ministris Auditores inquirendi:

1. mo. An fideliter, diligenter Verbum Dei praedicet, pure fructuose etc. et Sacramenta legitime administret? An ferre vide et occasionaliter preces fundat. An pro S. Regina, eius Aula, Ministris etc. pro pace regni pro Ecclae Protectoribus et Magnatibus oret etc: An aegrotos visitare soleat? An Catechiset?
2. do. An sit inculpatae vitae? Secularibus negociis (sic!) se non implicans etc. et Familiam quoque an habeat honestam? An sit exemplar Gregis?

De Auditoribus Minister inquirendus?

1. mo. An in Divini cultus publico exercitio sint fervidi et diligentes?

2. Sunt ne scandalosi ex iis refractarii etc?
3. An debito honore ab iis afficiatur?
4. Non ne reditus Ecclesiasticus ab iis imminutus est?
5. An Domus Parochialis honeste conservandae curam habeant?
6. An solutionem suo tempore praestare soleant?
7. An praeter Dominicales Textus concionetur?
8. Agendarum formulam quam habeat?
9. Statas suas preces producat?

De rectoribus:

1. An diligenter officium faciat in Eccla et Schola An concionetur?
2. An sit obediens Pastori suo?
3. An habeat statui suo convenientem vestitum?
4. Nonne est vagabundus?
5. An coelebs sit vel uxuratus?
6. Cuias sit Patria ubi studuit?
7. An habeat pium desiderium perpetuo in Eccla Dei eodem Ministerio fungi?
8. Sallarium eius quodnam sit?

Visitatio Venerabilis Tractus Inferioris Simegiensis:

Aszaló die 31 Maii. Tiszteletes Pápai Nagy József Prédikátor Uram die 11 Maji jött ezen Eklában. Exmitáltatott Ts. Bódis István Senior Uram által Ao. 1747 die 3. Maji. Ugyan az Aszalai Eklában annak kivánságára.

Ts Gál Péter Uram volt az antecessora 2 esztendeig, előtte Ónadi István Uram 4-ig, azelőtt Ts Vasas István Uram 5-ig, azelőtt T. Ónadi Uram esztendeig. Azelőtt Ts Pápai István Uram kétizben 15-ig, azelőtt Ts Zalányi Tamás Uram 2 esztendeig, azelőtt Ts Pelsóczi János Uram 30 esztendőknél tovább. Egressel edjütt lévén az Ekla Ts Zalányi Uramtól fogva.

3. Az Ekla egészen H. C. levőkből áll. Filiája Orczi.
4. Az egész helység Méltóságos Herczeg Eszterházi Uram jószágá.
5. Szántó föld vagyon négy esztendőre való, mindenik esztendőre 3, 3. i. e. 12. — az Ekla ház kertye végiben vagyon rét, egy szekér széna termő.

6. Az Urvacsorájához vagyon pohár és tányér keszkenőkkel, de nincsen kánna és keresztelő edény, ígérik a megszerzésére magokat.

7. Curatort fognak tenni.

8. Rend szerint való fizetés pénz flr. 16., minden pár ember ád egy posoni köből buzát, vagynak most mint egy 40 páran, a szolgák feleségei egy mérczét fizetnek; 4 szekér szénát, a fellyebb említett szántóföldeket megszántják, elvetik, bétakarják. Tavaszi vetés helyett szemül adnak, minden gazda egy mércze kukoriczát és egy mércze zabot.

9. Keresztelőtől egy hetes, Copolátiótól 2 Máriást, vidékitől egy forint. Halott temetéstől di 50.

10. Az egyházkelőt felállítják.

11. Persely nincsen, de szereznek.

Ts. Uram imádkozik az időnek mivolta szerint nagy buzgósággal mind a F. király Asszonyért, mind a Földes Urakért, az ország békességéért etc.

A manus impositióra méltatlannak ítéltetett a közönséges censura után. Jelen voltanak Biró Gergely, Szántó György, Sárfi (Sárdi?) Gergely, Szitás Mihály.

Fília: Orci. T. Császári Péter Schola Mester Uram. Méltóságos Ur Orczi István Possessiója. Pénzbeli fizetés flr. 10. Annyi köből buza az öreggel, 2 kila vetés őszi, Tavaszi is 2 kila, 2 szekér széna.

Hetes, die 31 Maji. Tiszteletes Bódis István Senior és Prédikátor Uram a Somogyi Ven. Sz: Társaságnak Seniora Ts. Deáki István Senior Uram által exmittáltatott A: 1735-ben F: Örsön a hetesi Eklának igazgatására. Predikátorságra 5. Április. Manus impositiót vett Peremartonban 1745-ben 3. Maji. Tiszt. Superintendens Torkos Jakab Uram által, a Seniorságra Communi Suffragio V. Tractus Inf. Simegiensis választatott és confirmáltatott T. Tokai Pál Senior Uram által a Ts Superintendens Uram Plenipotentiarius által. Tizenharmadik esztendeje miólta a helységben lakik, antecessora T. Zalányi Tamás Uram 9 esztendeig, azelőtt T. Komáromi Sámuel Uram 5 esztendeig, azelőtt T. Szathmári János uram esztendeig, azelőtt T. Bihari Sámuel 2 esztendeig, ezelőtt Ts Fejérvári György Uram 6 esztendeig, azelőtt 2 esztendeig, azelőtt T. Körmendi Mihály Uram 2 esztendeig, azelőtt viszont Ts Bihari Sámuel Uram 10 eszt, T. Sági János Uram 26 esztendeig.

Az Ekla egészen H. C. levőkől áll. Tekintetes Jankovics István Ur jószága a helység egészen. Ekla földei 3 idére 12 hold őszi alá való. Tavaszi alá való 1 hold. Hajdéma alá való 3 hold. Rét egy darab 10 ember kaszáló. A Sz. keresztség kiszolgáltatására tál nincsen, de vésznek hova hamarébb,

vagyon pohár, a communióhoz pedig egy pár ezüst pohár igen szép tányér ezüst és ón, vagynak keszkenők és abroszok is szépek. Kánna is van egy kicsiny, nagyobb is vesznek.

Curátort fognak választani. Rend szerint való fizetés pénz 18 flr. ha kedvek szerint való lészen, ezután is megadják Ts Senior Bódis István Uramnak is mindenkor mig él. Minden pár ember fizet egy vasas kila buzát, mely egy Posoni, most vagyon 76 pár ember, a szolgák feleségeik fél Posonit, az említett szántó földeket megszánttyák, egy egy mezőre őszi belé mégyen 12 Posoni. Tavaszt vetnek 3 Posonit, fellyebb specificált rétet lekaszályák, mind a vetéssel együtt betakarittyák, egy hold tavaszi kukoricát vetnek, megkapályák, hajdénát egy hódát, az is batarittyák, fát minden gazda egy szekérrel. Kereszteléstől fizetnek di 12. Copulatiótól helységbeli di 50, vidéki kétannyit, halott temetési prédikációtól di 50, búcsúztatástól s kikéséréstől di 15, ad summum 60. (Sic!) A gyermekszülő Asszonyok introductiója meg vagyon, vagyon Persely is és Senge szedés.

Ts Uram az Istennek az Ő Sz. beszédét tisztán igazán hirdeti, a Sz. Sácramentomokat az ő idejében szorgalmasan kiszolgáltattya, buzgóságosan könyörög az időnek mivolta szerint, a F. királyné Asszonyért a Földes Urakért etc., a beteget meglátogattya, a Dominicalis textusokat elegyesleg prédikálja a közönséges Textusokkal. Catechizálni szokott, könyörgései vágnak írásban, nyomtatásban; élete, magaviselése, erkölce magának Ts Uramnak, T. Házas Társának és háza népének hivatalához illendő. A Halgatók Isten tiszteletiben hivek, serények, ugy a sz. Sácramentommal való élésben. Vagyon egy ember Sánta Miska, templomkerülő. A Sz. Sácramentommal mindnyájan élnek, illendő tiszteletit, becsületit Ts. Uramnak megadják; az Eklai fizetés nem imminuáltatott; Templomra, Parochiális házra gondot viselnek, fizetését beszolgáltatták, nincs semmi panasz. Jelen voltak: Cser István öreg biró, Bodza Gergely, Mós Péter.

Szomajom die 1. Junii. Tiszteletes Somogyi János Predikátor Uram vette Ts Deáki István Senior Uramtól az exmissiót 1743, die 13 Marty. Fűreden a Szomajomi Eklának kivánságára. Manus impositiót vett Ao. 1747 die 2 Juny Szomajomban Tiszteletes Torkos Jakab superintendens Uramtól. Ts Somogyi János Uram 4 dik esztendeje ittlakásának. Antecessora volt T. Körmendi Sámuel Uram 3 eszt. azelőtt T. Körmendi Mihály Uram 15 eszt., azelőtt T. Pelsóczi János 18 eszt. két izben, azelőtt T. Németi Mihály Uram 2 eszt., azelőtt Solti János 3 eszt., azelőtt T. Munkáchi Mihály Uram 3 esztendeig, etc, etc.

Az Ekla H. C. levőkből áll a Méltóságos Herczeg Ő Excell: jószága. Három mezőre vagyon 12 hold, mindenik mezőre 4. Tavaszi alá 2 hold. Rét egy darabocská 3 ember kaszáló.

Káposztás kert a temető mellett, azonkívül pusztakert, egy darab kenderföld. A keresztséghez és Ur Vacsorájához való edények jók és alkalmasok, de nem mind tiszták, megtisztítják. Curatort fognak választani. Kovács Vajda György fel is vállalta. Rend szerint való fizetés: flr. 25 kész pénz, buza 28 köből az öreggel, a szántóföldeket megszánttyák, elvetik, megarattyák, bétakarittyák, a 4 földben mindenik idére mégyen 7 öreg köből; a rétet megkaszályák, bétakarják, azonkívül adnak 3 szekérrel. Bor collecta vagyon, 12 akóra ment a mult idén, reámégyen 7 akóra mikor közép szerint terem is. Gyermekeket tanít didactrum 1 fr. Fát elegendőt adnak, kereszteléstől fizetnek di 11, cupolatiótól di 50, helységbelítől, vidékitől flr. 1. halotti prédikációtól di 50. Az egyház kelő meg vagyon; Perselyt csináltatnak; Sengét szednek.

II. Ts. Uram a maga tisztinek gyakorlásában szorgalmatos, az Isten beszédét tisztán hirdeti; a Sz. Sácramentomokat kiszolgáltattya, az időnek mivolta szerint buzgóságosan könyörög; Catechizál; a betegeket meglátogattya; a F. királyné Asszonyért, a F. Méltóságokért, Földes Urakért imádkozik, dicséretesen viseli magát mind feleségestől.

III. A hallgatók a könyörgéseket és prédikációkat gyakorolják, nincs valamely botránkoztató, illendő tisztességét, becsületit Ts. Urnak megadják, a rend szerint való fizetés nem imminuáltatott. Ujonnan kívánnák a templomot reparálni, fizetését megadgyák, a domincális Textusokkal edjütt másokat is prédikál. Vagynak írott és nyomtatott imádságos könyvei: vagyon Agendája Erdélyi. Jelen voltanak: Máté Gergely Törvény Biró, Kovács György, Borbély Mihály, Veres István, Csordás Péter, Somogyi Miklós Eskütt emberek.

Kisasszond. T. Aracsi Gergely uram. Sz. Benedeki fi a Somogyon, Ts Decsi Pál Uramtól taníttatott a declinatióra. Nem tanult tovább. Ts Körösi Ferenc Senior Uramtól rendeltetett Levitaságra, könyvnélkül prédikál most, ezelőtt könyvből, vagynak némely könyvecskéi; Németi Uram dominicája, Via Salutis, Uti társ, Halotti Centuria, Temető kert, Arany Temjénező, Mennyei tárház kulcsa, Lelki Áldozat. 5-dik esztendeje miolta ott vagyon. Antecessora volt Laki János Uram 2 eszt., azelőtt Erdélyi György 2 eszt., azelőtt p. Kis Asszondiak jártak Szomajomba és a Szomajomi Ts Prédikátor szolgált Kis Asszondra mindenkor. A lakosok vallásunkon: H. C: levők, felét a helységnek Ttes Ur Consiliarius Kenessei István Uram bírja, felét p. T. Sárközi Jánosné asszonyom T. Sárközi János Urammal együtt. Az Ur Ttes Consiliarius Kenessei István Uram adott fél ház helyett, azon építtetett a T. Levita háza.

Fizetése készpénz 10 forint, 12 kila buza az öreggel, két hód őszivetés; Tavaszi egy napi szántás, kukoricza 1 napi; zabot egy Posoniról valót vetnek; Szénát ami a félház helyen terem, a

harangozásért egy, egy s. v. sertés lábat, az isteni tiszteletre való harangozáshoz hozzá tudván a reggeli és estvéli harangozást is; halotti predikációtól di 50. ha elénekli a prédikáció nélkül eltemettetendőket di 11., virrasztástól di 11., a Leányokat Templomban megmarasztván fizetnek egy egy oka lent, egy oka p. 2 font; Persely nincsen, az introduktió megvayon. A maga tisztit hiven véghez viszi, imádkozik a F. királyné Asszonyért, a Földes Urakért, etc, a betegeteket látogattya; alá s fel nem jár, nem panaszolkodnak ellene, azért ugyan haragusznak némelleyek ellene, hogy a bünről őket megfeddi kötelessége szerént. Nincsen a helyben rendtartás.

A Hallgatók közzül némelleyek járnak fel az Isteni tiszteletre, némelleyek p: nem igen, még a Sátoros Innepeken is ha első napon elmennek, azután nem, hanem a bornak adják magokat. Sobrák János megfelel nevének, megbecsülik némelleyek, némelleyek nem, a házra gondot viselnek. Kamarája nincsen. Fognak építeni, fizetésében sok vayon hátra, fát elegendőt adnak. — Jelen voltak Karácson István, Doma Földi Márton, die 1 Juny.

Szenna. 1 Juny. Tiszteletes Ujlaki Sámuel Uram Ts Körösi Ferenc Senior Uram által exmittáltatott a kutasi Ekla kivánságára Kutason A: 1740 die 12 M. Április. Katonából lett Prédikátorrá. Manus impositiót vett Szomajomban. Ao. 1747 die 2 Juny Tiszteletes Torkos Jakab Superintendens Uramtól. Szennában lakik 6-dik esztendőktől fogva. Antecessora T. Pápai Németh József Uram esztendeig, azelőtt T. Győri András Uram 3 eszt., azelőtt T. Táci Mihály Uram 4 eszt., azelőtt T. Tolni Mihály Uram 3 eszt., azelőtt T. Látrányi György Uram 2 eszt., azelőtt T. Pápai Ádám Uram 4 eszt., azelőtt T. Vörös-Marti Péter Uram 8 eszt., azelőtt T. Fejes János Uram 17 esztendeig, etc. Az Ekla H. C. levőkből áll egészen. A Mélt. Herczeg Eszterházi Uram jószága egészen. Rét vayon egy, 4 boglya széna terem rajta, kétszer kaszályák, kender föld egy darab. Az Ur Vacsorájához vayon pohár és tányér ónbul, keresztelő edény cserépből, keszkenők, abroszok vagnak, Curátort választanak. Rendszerént való fizetés készpénz flr. 16. buza 20 öreg kila, őszi vetés 3 hód, 4 öreg kila megyen belé; Tavasz helyett minden ember egy fertály Posonit, a rétet kétszer megkaszályák, bétakarják, bor collecta 15 akóra rámegyen, minden személy 6 iczét, harangozástól a parte 2 itzét. Kereszteléstől fizetnek egy hetest, copulatiótól di 50, helységbélitől, vidékitől dupla. Predikációs halottul di 50. ének szóval ha temet di 11. a halott felett való imádságért di 20, aut 25. Az egyház kelőt ki akarja, ki nem. Vayon Persellye az Eklának. Sengét szednek gabonát, a borsengét is felálittyák.

II. Ts. Uram a maga hivatalában hiven szorgalmatosan eljár, uj tudományt nem tanit, tanítását szeretik, a Sz. keresztségét és az Urnak Sz. Vacsoráját az ő idejében kiszolgáltattya, az F. Kir. Asszonyért, a Földes Urakért, a termő

időért imádkozik, a betegeket meglátogattya, Catechizmust tanít, jámbor életet él mind maga mind felesége. Tiszteletes Senior Bódis István Uram is dicséri.

III. A hallgatók feljárnak az Isteni tiszteletre, de megesik olykor, hogy maga egyedül vagyon Ts. Uram az Templomban, megátalkodott az Eklában nincsen, illendő becsületit Ts. Uramnak megadják, a régi Prédikátori fizetés meg nem csorbított, a Parochiális házra vagyon gondjuk, a templom kerítésének ajtaját meg nem igazították, a barmok ott alkalmatlankodnak, buzabéli fizetése még az első esztendőre is vagyon feles számmal azután valókra is, fát elegendőt adnak, dominicális textusokat prédikál, és a Csipkés Komáromi Uram igaz hitit, vagynak írott predikációji is, mellyeket predikáll, vagyon Agendája, vagynak imádsági írásban és nyomtatásban, amellyekkel szokott élni. N. B. S. Mestert kívánnak.

Szentbenedek, die 1 Juny. Tiszteletes Komáromi Sámuel Prédikátor Uram a Predikátorságra exmittáltatott 1740-ben 30. Április Nemes Déden Sz. Benedeki Ekla kívánságára Ts. Kőrösi Ferenc Senior Uram által, vagyon testimonálisa. A közönséges censura után méltatlannak ítéltetett a manus impositióra. Nyolc esztendeje miólta ott lakik. Antecessora volt az Attya két izben 12 esztendeig, azelőtt Ts. Huszár István Uram 4 eszt., azelőtt T. Szathmári János 4 eszt., T. Fejér Vári György Uram 1 eszt., azelőtt Ts. Fejes János Uram 5 eszt., azelőtt T. Decsi Pál Uram 7 eszt., azelőtt T. Fejes János Uram 8 eszt. etc, etc.

Az Ekla H. C. levőkből áll T. Zábrági Praepost Ur jószága egészen a helység. Szántó föld vagyon 3 hód, 6 Posoni gabona belé megyén, kender föld egy, rét két darab, 6 ember kaszáló, a Sz. Sácramentomokhoz cserép edények vagynak, de ezután alkalmatosak vésznek, abrosz, keszkenő elegendő. Rend szerint való fizetése flr. 17. készpénz, buza 17 kila az öreggel; őszi vetés 3 hód, 7 Posoni kila mégyen belé, Tavaszi egy hód, zab két Posoni köbölről való; a rétet megkaszállyák, behordják; Collecta ugy mint Szennán, 12 akóra reá megyén, kukoriczát is ugy, mint a Szennaiak; fát elegendőt. Kereszteléstől és egyéb Stoláris proventustól pro omnia ugy mint Szennán, de az egyház kelőtől megfizetnek. Persely nincsen, de vésznek, Sengét szednek.

II. Ts. Uram a maga tisztit hivatalát hiven és szorgalmatosan véghez viszi. Szeretik, jó tanító. A Sácramentumokat az ő idejében ki szolgáltattya, a prédikációkat el nem mulattya, az időnek mivolta szerint alkalmaztattya könyörgéseit a F. király Asszonyért etc. könyörög. Nem részeg és tisztességesen viseli magát mind maga, mind felesége, egyszóval semmi panasz sincsen ellene.

III. A hallgatók néha ugyan gyakorolják az Isteni tiszteleteket, de sokszor igen elmulattya, úgyhogy csak maga vagyon Ts Uram az Isteni tiszteleten. Eklán kívül való vakmerő

vagyon egy öreg, edjet ily vétekért a bükkösbe temettek, nem a temetőbe. Illendő becsületit Ts Uramnak megadgyák, a Prédikátori fizetés nem szállott alább, a Parochiális házra gondot viselnek, a templom rongyollott, de a fáját már meghordták; vagyon kinn feles restantiája. Külömb külömb féle könyvekből él, a dominicával is. Catechizál. Vagynak orationalissai. Jelen voltak: Béczi Gergely, Bedő János. Mérei és Bárdi Helységbeliek általjárnak Sz. Benedekre Isteni tiszteletre.

Gige. die 2 Juny. Tiszteletes Szentgyörgyi István Predikátor Uram, exmittáltatott Ts. Kőrösi Ferenc Senior Uramtól a Gigei Éklában, vagyon testimoniálissa 1742 ben 5 Oktobris. Manus impositiót vett A: 1747 die 2 Juny Szomajomban Tiszteletes Torkos Jakab Superintendens Uram által. Ötödik esztendeje ott lakásának. Antecessora T. Zalányi Tamás Uram 8 eszt., azelőtt T. Körmendi István Uram 7 eszt., azelőtt Hétzei Sámuel Uram 5 eszt., azelőtt T. Szerdahelyi János Uram 6 eszt., azelőtt T. Veresmarti Péter Uram 4 eszt., azelőtt T. Fejérvári György Uram esztendeig, azelőtt T. Decsi Pál Uram 4 eszt., azelőtt T. Bajházi János Uram 3 eszt., azelőtt T. Veresmarti Péter Uram 3 eszt., azelőtt T. Bojtor Miklós Uram 19 esztendeig, etc.

Az Ekla H. C. levőkből áll. Filiája Kovácsi, a Méltós. Herczeg Eszterházi Jószága. Gigét birja T Somsics Antal Consiliarus Uram, M. Francsics és Baranyai kapitányok és Hódosi János Uramnak, Pálfi Ferenc Urammal edjütt Bácsmegyei Antal Urnak is vagyon része benne és Mérei Imre Urnak.

Gigében vagyon 3 esztendőre 12 hód föld, mindenikben mégyen egy egy kila az öreggel, ezeken kívül 2 hold, mellyet Kozma Ferenc testált az Eklára. Rét egy darab, kétszer kaszályák 5 szekér széna terem benne. Egy kert, mely kenderföldnek szakasztatott. A Sz. Sácramentomhoz való edények, Ur Vacsorájához való vagynak. Keresztelő edényekre is vagyon kész pénz, vésznek. Keszkenők, abroszok vágynak. Curátort választanak. Rendszerint való fizetés: pénzbeli egyszemélytől di 10. tizenkét esztendősön fellyül férfitől, mely rámégyen 30 forintra. Az Asszonyok is complectáltatván, buza béli egy fertály Posoni minden személytől, reá mégyen még 30 öreg kilára. Tavasz helyyet 12 Posonit. Az fellyebb specificált szántó földeket elvetik, bétakarják, a réttel edjütt, Collecta bor reámégyen 12 akóra mikor igen szük is, egyébkor 15 és 20 akóra is, Kovácsiak 2 hódat tésznek kukoricát és a Gigeiek magkapályák.

A keresztelésért fizetnek di 11., a Copulatiótól fizettek eddig di 40, de azért determináltatott di 50, mellyel megfizetnek a helységbeliek, a vidékiek flr. 1. Halott temetési prédikációért di 50. a Béavatás megvagyon. Perselyt szereznek, Sengét keveset szedtek.

II. Ts. Szentgyörgyi Uram tisztit, hivatalát hiven és igazán véghez viszi; igaz lelki esméret szerint vallyák, a Sz. Sacramentumoknak az ő idejében való kiszolgáltatását még eddig soha el nem mulatta, a könyörgés tételekben buzgó, az időnek alkalmatossága szerint. Szokott könyörögni mind a Fs. Királyné Asszonyért, mind a Földes Urakért, etc, a beteget meglátogattya. Feddhetetlen életet él. Igen igen szorgalmatos, ugyannyira, hogy mikor a Filiában következik a tanítás, elébb a Mater Eklában kétszer prédikál, harmadikat pedig a Filiában. Felesége is dicsértetik.

A hallgatók az Isteni tiszteletben szorgalmatosak és másnak jó példaadók, a részegség ellen sok intéseket tett, de nem tarttyák véteknek; a káromkodókat megbüntetik; a vasárnap rontókat is, ha két prédikáció előtt kimennek; a gonosztevőket igen szorgalmatosan megbüntetik. Illendő becsületit ő kegyelmének megadgyák, a rendes fizetés nem imminuáltatott, a Parochiális házat jól procurályák. Fizetését beszolgáltattyák, a Gelei Uram praeconiumából tanít néha, néha pedig más maga munkáiból, most p. Catechizál minden estve reggel. Milotai Agendájával él. Vagynak könyörgéses könyvei.

Jelen voltak: Nemzetes Hódosi János Uram, Kis Tolvaj Péter, Kis György. A Kis Aszszondi Lévíta tartozik ennek utánna Gigére által menni minden Communio administratiójakor, és ott szolgálni az éneklésben, a Puszta Korpádi pedig Szomajomban, de a Stolaris proventus mind Kisaszszondról, mind Puszta Korpádról a Szomajomi Ts. Prédikátoré légyen, hogy ha pedig valamely gyermeket azon Filiákból Gigére visznek, Ts. Szentgyörgyi Uram megkeresztelheti által adván a Stólát Ts. Somogyi János Uramnak.

Hedrahelly. die 2 Juny. Tiszteletes Nemes-népi István Predikátor Uram exmissiót vett Ts. Giczei Sámuel Senior Uramtól Ao. 1737 die 21. Marty. és Ts. Tokai Pál Uram által adjuráltatott A: 1745 die 11. Juny. Magyar Egresen; manus impositiót vett Aszalón die 3. Juny. Tiszteletes Superintendens Torkos Jakab Uram által, Anno 1747.

Az Eklában vagyon most első esztendőben. Antecessora volt T. Kádas Mihály Uram 5 eszt., azelőtt T. Karai Mihály Uram 33 eszt., két ízben, azelőtt T. Veresmarti Péter Uram 2 eszt., Az Ekla H. C. lévőkből áll, Filiája Hencse. Visnyéről is bėjárnak. T. Lengyel Lajos M. Francsics kapitány, Mérei Uram és Baranyai Uram, B. Révai Ur Jószága. Eccla földje vagyon 6 höld, mindenikbe mégyen 2 Posoni kila gabona. Rét 4 ember kaszáló, Az Sz. Sacramentumokhoz vagyon egy ón tányér, a többi cserép, fognak illendő edényeket venni, abroszok, keszkenők vagynak és abroszok(!), Curátor nincsen, fognak választani. Rend szerint való fizetés készpénz: minden pár ember di 10, tizenöt esztendősen fellyül az férfiak, reámégyen circiter 25 flr. Buzát

minden pár ember egy fertályt, circiter 25 öreg kila, Őszit 3 hódat vetnek, 6 Posoni mégyen bele. Tavaszit egy hódat. Ha földet nem találnak adnak ahelyett 7 mérő zabot a Posonival, kukoriczát minden ember 1 fertályt a Posonival, amit magok vetnek, megarattyák, a rétet lekaszályák és a gabonával edjütt Bétakarják.

Bor collecta harangozástól egy pint, minden pár embertől, mikor bőv termés vagyon reámégyen 7 v: 10 akóra a kicsinnyel. A kereszteléstől fizetnek di 11, Copulatiótól helybéli di 50, vidéki flr. 1. halott temetéstől di 50. A béavatást nem vették be. Az Eklának persellye nincsen, Sengét szednek ennek utánna.

II. Ts. Uram tisztességesen viseli magát; tisztiben híven és illendő szorgalmatossággal eljár, a Sz: Sácramentumokat kiszolgáltattya az ő idejében, a könyörgésekben buzgó, könyörög a király Asszonyért, a Földes Urakért, etc, a dominicalis textusokat néha predikállya, gyakortább más textusokat, Milotai Ur Ágendájával él, vagynak írott és nyomtatott könyörgéses könyvei.

III. A Halgatók nem dicsértetnek az Isteni tiszteletben való szorgalmatosságról. Vasárnap reggel a predikációra felmennek, dellyest kevesen, gyalázatot eleget téznek Ts. Uramon némelyek, a fizetés nem imminuáltatott, a Parochiális ház rosszsz, ha meg nem igazittyák, nem lakhatni benne, a Templom igen elromlott, az eső minden falát mossa.

Jelen voltak Szomajomban előttünk Rozán Mihály öreg Biró, Szakács Mózes.

Kadar-kut. die 2 Juny. Tiszteletes Huszár István Uram exmittáltatott Ts. Kőrösi Ferenc Senior Uram által A: 1728 die 19. Maji, arról való testimoniálissa vagyon. 16-dik esztendeje amiólta Kadarkuton lakik. Antecessora Sós Dániel volt 2 eszt. azelőtt T. Pázmán György 2 eszt. Azelőtt T. Vásárhellyi Dániel Uram 2 eszt., azelőtt T. Szathmári János Uram esztendeig, azelőtt T. Halászi Dániel 9. eszt., azelőtt T. Veresmarti Márton esztendeig, azelőtt T. Munkácsi Mihály Uram 2 eszt., azelőtt T. Fejérvári György Uram 2 eszt. etc. etc. Az Ekla H. C: levókból áll. B. Majtényi, Baro Révai, Baro Mérei és Somsics Antal T. Consiliarius Uraiméknak Possessiója.

Ekla földje 3 esztendőre kilenc. Rét vagyon egy darab, 8 szekér széna megterem kétszeri kaszáláson. Vagyon egy darab kenderföld, melyben belé mégyen 3 Posoni köből mag. Vagyon egy darab káposztás kert a rétbbe, szép gyümölcsös a temetőbe. Vannak a Sz: Sácramentomokhoz üveg edények, másféléket kell készíttetni, egy tál vagyon bádog, abroszok keszkenők tiszták elegendendők. Curátort fognak rendelni, Rend szerint való fizetés pénz beli flr. 24, buza flr 24 (így!), őszi vetés 3 hód, belé mégyen 6 kila. Tavaszi vetésért adnak 16 Posoni kila zabot vagy hajdénát, Collectát adnak néha 8 néha 10 akót, kukoriczát

adnak 12 kilát Posonit tiszta szemül. A keresztlőtől fizetnek di 11, a Copulációtól di 10, vidékről fr. 1. Halotti predikáció di 50. a béavatás nincsen, Perselyt fognak csináltatni, a Presbitériumot ezután publicályák, a Sengét is erigályák Isten jóvoltából.

II. T. Uram hivatalát végben viszi, a könyörgéseket nagy buzgósággal a királyért, Földes Urakért. A dominicalis Textusokkal edjütt prédikál más textusokat. Irásban vagynak könyörgési. Nyomtatásban nincsenek. Háza népe tisztességes.

III. A Halgatók mindenhai Isteni tiszteletekben szorgalmatosok, az Ur Vacsorájával élnek. Tanítójoknak illendő becsületit megadják. Az Ekla fizetése meg nem csorbított, a Templom és Parochiális ház épségben vagyon, fizetését bészolgáltatták az ő idejében. Részegen jött előnkben. Reversálist adott. Assessorságától megfosztatott.

Jelen voltak: Nemes István eskütt ember, Pál Gergely eskütt.

Szilváskisfalud, die 2. Juny. Tiszteletes Tihanyi István Prédikátor Uram T. Kőrösi Ferenc Senior Uram által szenteltetett fel 1743. die 10. Április. Méltatlannak íteltetett a manus impositióra.

Most ötödik esztendeje ott lakásának. Antecessora T. Kovács János Uram 2 ízben volt 18 eszt., azelőtt T. Unyomi László Uram 5 eszt. Azelőtt T. Veresmarti Márton esztendeig, T. Győri András 2 eszt., azelőtt T. Pap István 3 eszt., azelőtt Karai Mihály 3 eszt. etc. Az Ekla H. C: levőkből áll.

A Méltós: Herczeg Eszterházi Uram bírja egészen a jószágot.

Filiája az Eklának Szilvás Szent Márton, Paczcza, ez a Zábrági T. Praepost Uré, amaz T. Bakó László Uram és T. Szili Ádám Uramé. A Sz: Sácramentomokhoz vagyon ón pohár, keresztlő korsó cserép, vésznek ónat, keszkenők, abroszok vagynak, Curátor vagyon. Rend szerint való fizetés átallyában 12 fr. 25 kila buza a Posonival. Tavaszt adnak, kukuriczát fejestől, vetnek zabot ezután. Bor Collecta 7 akóra reá mégyen, minden kapás ád 6 itzét. Szénát Kisfalud ád 2 szekérrel mindenik filia egygyel egygyel. A keresztlésért fizetnek di 11. Copulációtól helybéli di 50, vidéki flr. 1. Halotti predikációtól di 75. búcsúztatással edjütt, egyébaránt ha nem búcsúztat di 50. a béavatás di 11. Persely nincsen, szereznek. Sengét fognak szedni.

II. Ts. Uram az Isten beszédét tisztán, igazán hirdeti, az időnek alkalmatossága szerint könyörög, a beteget meglátogattya, a F. Király Aszszonyért imádkozik, a földes Urakért buzgón imádkozik. Részegen jött előnkben az melyről Reverzálist vettünk, hogy ezután Józan életet él. A dominicalis Textusokkal másokat is prédikál, Vagyon Ágendája, nyomtatásban vagyon 3 imádságos könyve.

Jelen voltak Tót Mihály Eskütt, Tót Gergely öreg Bíró.

Csoknya. die 2 Juny. Tiszteletes Marosi Sámuel Uram Predikátorságra exmittáltatott Ts. Kőrösi Ferenc Senior Uram által Szomajomban A: 1733. die 12 Marty. Méltatlannak találtatott a manus impositióra. Az Eklában lakik 13 eszt. Antecessora volt Ts. Komáromi Sámuel Uram 3 eszt., azelőtt Aradi Mihály fél eszt., azelőtt T. Vásárhellyi Dániel Uram 2 eszt., azelőtt T. Szönyi András Uram 4 eszt., azelőtt T. Győri András Uram 4 eszt., azelőtt T. Szerdahellyi Miklós 9 eszt., azelőtt T. Körmendi Mihály Uram esztendeig, azelőtt T. Marosi György Uram a Ven. Tractus Seniora volt 11 esztendeig. Vagynak 3 vagy 4 Lutheránusok, eleitől fogva a mi Predikátorunk szolgált nekik, annak fizettek, a keresztelte, Copulalta és temette halottyaikat.

Földes Ura a Mélt. Herczeg Eszterházi Uram.

Vagyon 3 mezőre 15 hóld föld, őszi tavaszi alá való, 45 Posoni köből buza mégyen belé, a tavaszi is hozzá adatván. Rét vagyon 4 ember kaszáló, kender föld egy darabocska, káposztás kert is vagyon az Eklához.

A Sz: Sácramentomokhoz való edény ki üveg, ki bádog, vésznek az üveg helyett bádog, vagy ön edényeket, vagynak keszkenők, abroszok. Curator nincsen, fognak tenni. Rendszerint való fizetés pénz flr. 16. buza 30 öreg kila, minden idén vetnek 4 őszt 2 Tavaszt. Hajdéma és zab elvetik, meg arattyák, bétakarják, a réttel edjütt, azonkívül adnak 2 szekérral, kukoricza alá is szántanak, hol többet, hol kevesebbet. A keresztelésért fizetnek di 11, az Esküttetőtől di 50. helységbeli, kívülvalók flr. 1. halotti prédikációért di 50. a béavatás bévétetett. Perselyt csináltatnak. Sengét szednek.

II. Ts. Uram a maga tisztiben hivatalában hiven és szorgalmatosan eljár, a Sz. Sácramentomokat kiszolgáltattya a rendelt időben, könyörög a termő időért, a Fs Királyné Asszonyunkért, a Földes Urakért. Nem vádoltatik erkölcsstelenséggel, cselédi tisztességesek.

III. A hallgatók dologtevő időn hétköznapokon restek a könyörgésekre való feljárásban, Vasárnapokon szorgalmatosok, megátalkodott nincsen az Eklában. Illendő becsületit a T. Tanítójoknak megadják, a Templom megromladozott, a Parochiális ház rossz. Rendszerint való fizetését megadták 4 forinton és valamely kevés gabonán kívül; a dominicából predikáll, más könyvből is néha. Ágendája vagyon, de nem tudja kié: a dominicát sem tudja, a Káldiának mondotta. Imádságos könyve vagyon. Lelki áldozatnak vallya de 20 esztendősnek mondja. Igazságnak Áldozatja is vagyon.

Jelen voltak: Kovács Gergely. Tót István öreg Bíró. Győr János.

Jád. die 3 Juny. Tiszteletes Látrányi György Predikátor Uram, a Ven: Tractusnak Nótáriussa exmittáltatott 1713 eszt. die 2 decembris Ts Dobraviczai S. Miklós Senior Uram által a Szilasi Eklában. Manus impositiót vett Peremartonban 1745 3 Maji, amint a Testimonialist producálta is. Notariusságra Communis Suffragio választatott, adjuráltatott is Ts. Tokai Pál Senior Uram által 1745. 23 Juny. Most 19 esztendeje miólta itt lakik. Antecessora (kétszer!) volt Sós Dániel Uram 5 eszt., azelőtt T. Kőrösi Ferenc Senior Uram 10 eszt., azelőtt T. Komáromi Sámuel Uram 6-ig, azelőtt T. Fejérvári György Uram eszt., azelőtt T. Nánási András Uram esztendeig, azelőtt T. Komáromi János Uram 6-ig, azelőtt T. Büki Miklós Uram 2 esztendeig, etc.

Az Ekla H. C.: levőkből áll. Possessió Celsis. Principis Eszterházi. Az Eklának 3 fordulás szerint egyik esztendőre 5, a másikra 4, 3-dikra 3 hold földje vagyon. Rét két darab, 4 szekér széna termő., mellyet az Ekla takarít; kender föld egy darab, egy kert a Parochiális háznál levő kerten kívül. Az Ur Vacsorájához vagyon ezüst pohár és ön tányér; keszkenő igen bőven, abroszok is. Keresztelő edény cserép, mely helyett vésznek alkalmatost. Curatort fognak állítani.

Rend szerint való fizetés pénz 18 flr. buza 35 öreg kila, őszi vetés 5 höld, belé mégyen 7 öreg köből mag, Tavasz: zab egy höld, egy hold kukuricza, egy hold hajdéma, egy hold borsó, a zabot és hajdénát az őszi vetéssel edjütt az Ekla megtakarittya, a kukuriczát és borsót maga, a kender földet megszánttyák, elvetik, a rétet megkaszályák, bétakarják. Collecta bor néha egy, néha másfél akó. A keresztelésért fizetnek di 11. a házassági esküttetésért di 50, rendeltetik, a vidékitől flr. 1. Az halotti prédikációtól di 50. ha búcsúztat di. 75. A béavalásra nem akarnak állani; fizetés nélkül senki el nem mulattya, arra ajánlották magukat, másrészt megint ellene mondottanak, igen engedetlenek, vakmerők, nyakas emberek. Persely nincsen. Senge ususban vagyon.

II. Ts. Uram a maga tisztiben hiven és szorgalmatosan eljár. Szokott buzgósággal könyörögni a F. királyné Asszonyért, az Uraságért etc, Szent és fegyhetetlen életet él, feleségével edjütt, bányák az fiainak a Parochiális háznál való lakásokat, másról nem panaszkodnak.

III. A Halgatók feljárnak az Isteni tiszteletre; nincsenek botránkoztatok; illendő becsületit Ts. Uramnak megadják, hogy az egyházkelőt felállítani akarta, egy férjfi feleségestől igen lemocskolta, a Predikatori régi fizetés nem csorbított meg, a Templom szép, a Parochiális ház jó, minden appertinentiákkal edjütt. 2, 1, 3 időre való buza béli restantiája vagyon, könyvei vagynak, könyörgések, Ágendája vagyon etc.

Jelen voltak: Egyed János Notárius, Szabó András igen nyakas.

Magyar Egres, die 3. Juny. Tiszteletes Gréczi Dávid Predikátor Uram Szathmár Vármegyéből Csengerből való, Exmittáltatott T. Bódis István Senior Uram által, Magyar Egresen azon Ekla kívánságára 1747 die 3 Maji. Vagyon Testimoniálissa. Manus impositiót vett Aszalón A: et die prespecificato Tiszteletes Torkos Jakab Superintendens Uramtól, Első esztendeje ott lakásának, Antecessora volt T. Nemesnépi István Uram 4 eszt., azelőtt T. Ürményi Pál Uram 6 eszt., azelőtt T. Némedi István Uram 2 eszt., azelőtt T. Pelsőczi János Uram 3 izben 30 eszt., azelőtt T. Zalányi Tamás Uram 4 esztendeig, etc. etc.

Az Ekla H. C. levőkből áll. Possessio Celsissimi Principis Eszterházi. Rét vagyon egy darab az Eklához, mikor ideje vagyon terem 4 szekér szénát más is vagyon, irtás alá való. Két idére 3, 3 hold föld, mindenikbe mégyen egy sák kicsinyszerű, avagy 4 öreg köből a háromba; kender föld egy darab. A perochiális háznál is vagyon kert, kívül is vagyon káposztás kert. Az Ur Vacsorájához vagyon ön pohár és tányér, szereznek keresztelő edényeket és kánnát is, keszkenők, abroszok elegendők vagynak; Curatort választanak. Rend szerint való fizetés kész pénz flr. 15, buzát minden pár ember egy egy Posonit, reá mégyen 17 öreg kilára. Őszi vetést vetnek 3 hódat. Tavaszit 2 hódat. Két öreg kilarul valót. Kukuriczát egy hódat, a falu takarittyá bé, a kukuriczán kívül a rétet is bétakarittyák. A keresztelésért fizetnek di 11. a Copulatiótól di 50. a vidékitől flr. 1. a halotti prédikációtól di 50., az egyház kelő felállítatik. Perselyt csináltatnak; Senge szedés felállítatik.

II. Ts. Uram uj ember közöttök, még eddig jól viselte magát, jól tanított, Ur Vacsoráját illendőkép szolgáltató, az időknek alkalmatossága szerint könyörög a F: Király Asszonyért a Földes Urakért etc. Felesége is dicsértetik; Semmi panaszok nincsen ellene.

III. A Hallgatókban nem tapasztaltatott valami enormitás. A Predikátor Uram háza rossz, megfedik és építik, a templom fele is rongyollott, igyekezik megépíteni. Még eddig dominicalis textusokat nem predikált, nincsen is dominicája. Ágendát irt, írott és nyomtatott könyörgései vagynak. — Jelen voltak: Gellér Márton és Gál István.

Nagykorpád, die 3 Juny. Tiszt. Debreczeni István Predikátor Uram exmittáltatott A. 1729. die 10. Novembris. Nagyharsányban T. Mocsai János Senior Uram által, az Okoráki Ekla kívánságára. Vagyon Testimoniálissa, mellyet producált. 2 esztendőktől fogva lakik N. korpádon, Antecessora T. Dávidházi János Uram 5 eszt., azelőtt T. Ónodi István Uram 1 eszt., azelőtt T. Szathmári János Uram 2 izbe 14 eszt., azelőtt T. Töli Mihály Uram 2 eszt., azelőtt T. Váradi Mihály Uram 2 eszt., azelőtt T. Büki Miklós Uram 18 eszt. etc. etc.

H. C. levőkből áll az egész helység. Mélt. Hunyadi János Ur Possessiója. Vagyon Ekla földje őszi tavaszi 20 darab. Kender föld egy darab, 2 rét 10 szekér széna termő. A Sz: Sácramentomokhoz illendő edények nincsenek, de csináltatnak. Curatort tésznek.

Rend szerént való fizetés flr. 20 készpénz; 20 kila buza az öreggel. 3 hód őszi vetés és Tavaszi 1 hód, amazokban 3 sákkal ebben 1 sákkal mégyen, mellyet learatnak, betakarítanak. Keresztelőtől di 11. Copulációtól helybéli di 50, vidéki flr. 1. halotti prédikációtól di 50. búcsúztatástól a parte. Az introductio erigáltatott. Perselyt vesznek. Sengét fognak szedni. Magát jól viseli Ts. Uram, szorgalmasan eljár tisztiben, hivatalában. A Sz: Sácramentumokat az ő idejében kiszolgáltattya, a F. Királyné Asszonyért, a Földes Urakért, az Ország és az Ekla békességéért, a termő időért szokott könyörögni, háza népe is dicsértetik. Hallgatóira nem panaszkodik, megbecsülik, a rendes fizetés nem imminuáltatott, fizetését beszolgáltatták. A dominicalis textusokat predikállya, más textusokkal edjütt. Catechizál, a betegeket meglátogattya; Vagynak irott és nyomtatott könyörgései.

Jelen voltak Fejér Mihály és Kis Mihály előljárók.

Debreczeni Uram mivel szánt szándékkal a censurát elkerülte manus impositio nélkül hagyatott.

N. B. Atádi prédikátor Tiszteletes Vasas István Uram a Ven. Tractus Assessora manus impositiót vett Aszalón A 1747. A. die 3 Juny.

(A jegyzőkönyv ezzel megszakad.)